372.6076
A49
ร.3

การหาประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปริญญานิพนธ์

ของ

จิรฐา ชิตประสงค์

4 ก.ย. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

มกราคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ห 62815

194510

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(รศ.กรรณิการ์ พวงเกษม)

..... กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.กรรณิการ์ พวงเกษม)

..... กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 9 เดือน มกราคม พ.ศ.2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และอาจารย์นัยนา คณานุรักษ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธ์มณี และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบและให้คำแนะนำในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และคณาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกเป็นอย่างยิ่ง ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ประการสุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณท่านอื่น ๆ ที่ไม่อาจระบุนามได้ทั้งหมด ที่ให้ความช่วยเหลือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

จิรฐา ชิตประสงค์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
	ความสำคัญของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแบบสร้างสรรค์	36
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก	49
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	56
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแบบสร้างสรรค์	60
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก	62
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	65
	ประชากร	65
	กลุ่มตัวอย่าง	65
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
	การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ	66
	วิธีดำเนินการทดลอง	71

บทที่		หน้า

การวิเคราะห์ข้อมูล..... 71

สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 72

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 73

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 75

บรรณานุกรม..... 79

ภาคผนวก..... 92

ภาคผนวก ก..... 93

เปรียบเทียบคะแนนความคิดคล่องแคล่วก่อนและหลังการทดลอง.... 94

เปรียบเทียบคะแนนความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลังการทดลอง..... 97

เปรียบเทียบคะแนนความคิดริเริ่มก่อนและหลังการทดลอง..... 100

เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง.... 103

ภาคผนวก ข..... 106

ตารางแสดงความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด..... 107

แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์..... 110

บทที่	หน้า

ภาคผนวก ค..... 121

แผนการสอนพร้อมแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์..... 122

ภาคผนวก ง..... 193

รายนามอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ..... 194

ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 195

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์.....	74
2	เปรียบเทียบคะแนนความคิดคล่องแคล่วก่อนและหลังการทดลอง.....	94
3	เปรียบเทียบคะแนนความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลังการทดลอง.....	97
4	เปรียบเทียบคะแนนความคิดริเริ่มก่อนและหลังการทดลอง.....	100
5	เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง.....	103

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การสอนเขียนสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะแนวการสอน ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ด้าน ทำให้มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน การเขียนแบบสร้างสรรค์เป็นลักษณะการเขียนอีกแบบหนึ่งในบรรดาการเขียนต่าง ๆ การเขียนเป็นทักษะทางด้านการใช้ภาษาเช่นเดียวกับทักษะทางด้านการพูด การสอนเขียนในระดับประถมศึกษานับว่าเป็นงานยากและสลับซับซ้อนยิ่งกว่าการอ่านและการพูด การอ่านนั้นเด็กจะสังเกตความแตกต่างของตัวอักษรและแปลความหมายของตัวอักษรเหล่านั้น ขณะที่อ่านสายตาและสมองต้องทำงานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี เด็กจึงจะอ่านได้และเข้าใจความหมาย ส่วนการเขียนนั้นมีความสลับซับซ้อนยิ่งกว่าการอ่านหลายเท่า เพราะการเขียนจะต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างรวมกัน คือเด็กจะต้องมีการประสานกันระหว่างสมองกับสายตาและมือเป็นอย่างดี ใช้สมองเรียบเรียงความคิดที่จะนำมาเขียน และเมื่อลงมือเขียนเด็กจะต้องควบคุมกล้ามเนื้อมือเพื่อลากเส้นตัวอักษร สระมาผสมเป็นคำ เป็นประโยค และเป็นเรื่องราวเพื่อสื่อความคิดต่อไป (ฉวีวรรณ จินดาพล. 2528 : 59)

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ อารมณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ ให้คนจำนวนมากได้อ่าน ในการเขียนเด็กมีความเป็นอิสระในการแสดงออกในด้านความคิด เป็นการเปิดใจของตัวเองให้ผู้อื่นได้ทราบ การสอนให้เด็กได้พัฒนาทั้งทักษะการเขียนและความสามารถในการแสดงตัวเองได้โดยเสรี เป็นเรื่องค่อนข้างลำบากที่จะให้สอดคล้องกัน เพราะถ้าให้เขียนตามรูปแบบที่กำหนดมักจะเขียนไม่ค่อยออก แต่เมื่อให้เขียนตามสบายมักจะเพ้อเจ้อ หรือที่เรามักเรียกกันว่าน้ำท่วมทุ่ง (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2533 : 74) นอกจากนี้การเขียนยังเป็นการใช้ทักษะ ซึ่งจะ

ต้องอาศัยการนำถ้อยคำและความรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ มาเรียบเรียงลำดับของความคิดให้ต่อเนื่องกัน ด้วยเหตุนี้การเขียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงถึงพฤติกรรมการสร้างสรรค์ของผู้เขียนด้วย ปัจจุบันพบว่า ครูส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาในเรื่องการเขียน ได้แก่ เด็กเขียนได้ไม่ดี เด็กมีความเบื่อหน่ายในการเขียน จนมีคำกล่าวกันว่า การเขียนเรียงความของนักเรียนมีลักษณะเป็น "โทรเลข" บ่อย ๆ คือขาดการจัดลำดับความที่ดี ใช้ภาษาห้วน ขาดความมีสุนทรียภาพทางภาษา ใช้ภาษาไม่ถูกต้องกับกาละเทศะและบุคคล ตลอดจนถึงการแสดงพฤติกรรมที่เบื่อหน่ายในการเรียน ดังนั้นถ้าหากครูผู้สอนได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว หาวิธีแก้ไขปัญหาให้หมดไป โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีการเขียนสร้างสรรค์แล้ว จะทำให้เด็กรักการเขียน มีเจตคติที่ดีในการสร้างสรรค์ผลงานของเขา (อัจฉรา ชีวพันธ์. 2532 : 2)

ความคิดสร้างสรรค์นี้ (Creative) เป็นส่วนหนึ่งที่มีแฝงอยู่ในบุคคลทุกคนมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จะช่วยให้บุคคลทำสิ่งต่าง ๆ ได้ประสบผลสำเร็จแปลกใหม่และดีกว่าเดิม ในขณะที่ประเทศของเรากำลังพัฒนา ถ้าเรามีบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาชาติมากขึ้น

จากการวิจัยพบว่า ช่วงแรกของชีวิตจนถึง 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญมากต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความคิดสร้างสรรค์จะค่อย ๆ ลดลงเมื่อเป็นผู้ใหญ่

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็กจุดมุ่งหมายที่มีความสำคัญมาก คือ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งโรงเรียนควรจัดโปรแกรมที่เหมาะสมในการพัฒนาความสามารถด้านนี้ของเด็กให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถส่วนบุคคล และเพื่อให้เขาสามารถนำความสามารถที่มีอยู่ไปใช้ในการทำงาน และเพื่อเป็นกำลังของชาติในอนาคต (อารี รังสินันท์. 2528 : 29)

แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นยังไม่ค่อยมีแพร่หลาย ทั้ง ๆ ที่ทักษะในการเขียนนี้เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) กำหนดไว้ดังนี้

"เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้องรวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงามและสื่อความหมายได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน แสดงความนึกคิดอย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้"

ในการสอนเขียนในระดับประถมศึกษานั้น กรรณิการ์ พวงเกษม กล่าวว่า ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้ละเอียดถี่ถ้วน เพื่อจะได้ทราบว่าหลักสูตรกำหนดให้สอนอะไร เมื่อศึกษาแล้วแยกให้ได้ว่า การเขียนสร้างสรรค์ที่จะต้องสอนในระดับชั้นต่าง ๆ นั้นจะต้องสอนเขียนในด้านใดบ้าง และครูศึกษาวิธีเขียนสร้างสรรค์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร เด็กจะได้ประสบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นอย่างดี มีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ตามวัย (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2533 : 31)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปของวิชาภาษาไทยไว้หลายประการ ที่สำคัญประการหนึ่งคือมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้ และจากจุดมุ่งหมายสรุปได้ว่า ภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย และจะเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนให้พัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เช่น ให้นักเรียนฝึกฟังบทความ บทร้อยแก้ว และร้อยกรอง แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก และข้อคิด ข้อเตือนใจที่ได้จากเรื่องราวและบทประพันธ์ที่ฟังหรือฝึกทักษะการพูดในการเล่านิทาน ต่อคำคล้องจอง ท่องบทร้อยกรองที่ไพเราะ แล้วฝึกทักษะการอ่านออกเสียง อ่านในใจ อภิปราย ซักถามเกี่ยวกับรายละเอียด ความคิดเห็น และใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ต่อจากนั้นจึงฝึกทักษะการเขียน อาจทำได้โดยการเขียนเล่าเรื่อง เขียนเรื่องจากจินตนาการ เขียนคำสัมผัสคล้องจองและบทร้อยกรองง่าย ๆ เพื่อให้

นักเรียนสามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน เขียนแสดงความนึกคิดอย่างเสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 11-13)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเขียนดังกล่าวข้างต้น จุดเน้นประการหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยคือการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ฉวีวรรณ จินดาพล (2528 : 60) กล่าวว่าเด็กในช่วงอายุระดับประถมศึกษา เป็นช่วงที่มีความคิดจินตนาการมาก ต้องการส่งเสริมหลาย ๆ ด้าน มีความคิดริเริ่ม กล้าแสดงออก และสามารถเรียนรู้ที่จะแยกความฝันออกจากความจริงได้ นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์นั้นเป็นทักษะที่จะต้องมีการฝึกฝน ถ้าเด็กได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาแล้ว จะช่วยส่งเสริมการเขียนแบบต่าง ๆ ในระดับสูงต่อไปด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในการเขียนนั้นมีหลายด้าน ซึ่งกรรณิการ์ พวงเกษม (2534 : 31-33) รักดี วิษิษฎอนุพงษ์ (2529 : 3) รัชนี ศรีไพรวรรณ (2527 : 10-12) และสุชาดา วัยวุฒิ (2529 : 67) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีสาเหตุมาจากนักเรียนนำภาษาพูดมาใช้เป็นภาษาเขียน ไม่รู้จักการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมในการเขียน ไม่สามารถลำดับความคิดในการเขียน และที่สำคัญก็คือ เวลาเรียนนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จึงทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

การเขียนแบบสร้างสรรค์นั้น ควรเริ่มในระดับชั้นประถมศึกษา เพราะการเรียนการสอนในระดับอนุบาลในปัจจุบันนี้ นอกจากจะมุ่งส่งเสริมเตรียมพร้อมด้านการเรียนรู้เพื่อการเรียนระดับสูงต่อไปและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นแล้ว ยังเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความคิดว่าการเขียนแบบสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ให้โอกาสผู้เขียนได้แสดงความคิดในเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างมาก ผู้เขียนจะได้ใช้จินตนาการทางภาษา ใช้ถ้อยคำสำนวนหลากหลาย ทำให้ผู้ที่อ่านเข้าใจชัดเจน คือเห็นภาพพจน์และอาจคล้อยตามไปได้ในบางโอกาส ผู้วิจัยจึงได้คิดว่าน่าจะมีสื่อประเภทแบบฝึกเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้มีโอกาสฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการและทดลอง

สร้างแบบฝึกการเขียนสร้างสรรค์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดสร้างสรรค์
2. เป็นแนวทางในการสอนเขียนสร้างสรรค์ให้แก่ครูผู้สอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 240 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 30 คน
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที ตั้งแต่เวลา 14.20 - 15.00 น.

4. เนื้อหา เนื้อหาที่ใช้สร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์นี้ ใช้เนื้อหาวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

<u>นิยามศัพท์เฉพาะ</u>

1. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งที่แปลกใหม่ในแง่มุมต่าง ๆ และเป็นความคิดที่มีประโยชน์และมีคุณค่า ความคิดสร้างสรรค์ที่จะวัดในการวิจัยครั้งนี้มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้
   1.1 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว และมีคำตอบที่มากในเวลาจำกัด
   1.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการหาคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง
   1.3 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำกับคนส่วนใหญ่
2. การเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เขียนออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ในลักษณะที่เป็นสิ่งใหม่ และแสดงลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยอาศัยประสบการณ์และจินตนาการของผู้เขียนเอง รวมทั้งความสามารถทางด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม
3. แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึง แบบฝึกที่สร้างขึ้นโดยให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน อันเกิดจากประสบการณ์เดิมจากสิ่งที่ได้พบเห็นหรือสัมผัส แล้วเขียนถ่ายทอดออกมา โดยมีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งประกอบด้วยแบบฝึกทั้งหมด 18 แบบฝึก

4. แผนการสอน หมายถึง เครื่องมือในการสอนสำหรับครู เป็นข้อแนะนำวิธีการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ การใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวทางการสร้างจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด ซึ่งเนื้อหาที่ใช้สร้างแบบทดสอบตรงตามแบบฝึกที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว และตรงตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)
6. ประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึงคุณภาพของแบบฝึก ซึ่งพิจารณาได้จากผลการประเมินความแตกต่างของคะแนนจากการสอบแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ว่าหลังการทดลอง นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนภาษาไทยแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
   1.1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
   1.2 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแบบสร้างสรรค์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแบบสร้างสรรค์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. <u>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์</u>

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดในสิ่งแปลกใหม่ในแง่มุมต่าง ๆ และเป็นความคิดที่มีประโยชน์และมีคุณค่า ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้นิยามของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 389) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิด เป็นความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือความคิดหลายทิศทาง หลายแง่มุมที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ และแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนนำความคิดไปประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ

ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1963 : 47) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะเฉพาะภายในตัวบุคคลที่จะสามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม ผสมผสานจนได้ผลใหม่ซึ่งถูกต้องสมบูรณ์กว่า

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1970 : 90-93) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดใหม่ที่ตรงกันข้ามกับความคิดเดิม โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาสร้างรูปแบบความคิด หรือผลผลิตใหม่ที่สมบูรณ์แบบ

ยุบล บุญชื่น (2525 : 14) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดที่กว้างขวาง อาจอยู่ในรูปแบบการผลิตสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น หรือความสามารถในการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เป็นสิ่งใหม่ด้วยการใช้ความคิดอย่างอิสระ

อารี รังสินันท์ (2529 : 29) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึง หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย กว้างไกล

เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิม ให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

อรรถเจษฎ์ สุขสาสนี (2530 : 15-17) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบเดิมที่มีอยู่แล้ว เป็นการคิดบูรณาการที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับความรู้ต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ ๆ และเป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นหลายทิศทาง

เลิศ อานันทนะ (2530 : 42-43) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดหรือการแสดงออกในลักษณะแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากความคิดของบุคคลธรรมดา

พรพรรณ อินทสงค์ (2532 : 31) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดดัดแปลงสิ่งเดิมให้ดีและแปลกใหม่ หรือผลิตสิ่งแปลกใหม่ขึ้น และเมื่อมีปัญหาก็สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ด้วยวิธีแปลกใหม่และเป็นวิธีเฉพาะของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคล่องในการคิด

สุนทรีย์ สราญชาติ (2533 : 8) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมองในการคิด ผสมผสานและดัดแปลงจากความรู้ประสบการณ์ แล้วแปรความคิดออกมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการกระทำหรือผลผลิตที่แปลกใหม่ออกไปจากเดิม

จากความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการคิดสิ่งที่แปลกใหม่ และสามารถคิดได้หลายทิศทาง หรือที่เรียกว่าความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่มาดัดแปลงทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ต่อเนื่องกันไป สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

1.1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์มีมากมาย แต่ละทฤษฎีจะอธิบายกระบวนการเกิดและกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลาย ทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กันมากในปัจจุบันคือ ทฤษฎีของกิลฟอร์ด ทฤษฎีของวอลเลซและโคแกน ทฤษฎีของฮัทชินสัน และทฤษฎีของดีโบโน ซึ่งรายละเอียดของทฤษฎีต่าง ๆ นั้นมีดังต่อไปนี้

<u>ทฤษฎีของกิลฟอร์ด</u>

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 60-64) เป็นนักจิตวิทยาคนแรกที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ได้เสนอโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellectual Theory) อธิบายถึงความสามารถทางสมองของมนุษย์เป็นแบบจำลอง 3 มิติ (Three dimensional model) ดังนี้

1. มิติด้านวิธีคิด (Operation) แบ่งออกได้ดังนี้

   1.1 การรู้การเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถรู้จักและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ

   1.2 การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถเก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่รู้จักไว้และสามารถระลึกออกมาได้ตามต้องการ

   1.3 การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ โดยไม่จำกัดจำนวน จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้

   1.4 การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีที่สุด และถูกต้องที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

1.5 การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล จากข้อมูลที่กำหนดให้ และสรุปได้ว่าข้อมูลใดที่มีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์นั้น

2. มิติด้านเนื้อหา (Contents) แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่จะรับรู้และระลึกได้ เช่น ภาพ เสียง เป็นต้น

2.2 สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลในรูปเครื่องหมาย เช่น ตัวอักษร ตัวเลข เป็นต้น

2.3 ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน หรือบางอย่างอาจจะไม่อยู่ในรูปของถ้อยคำก็ได้ เช่น ภาษาใบ้

2.4 พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปกิริยาอาการของมนุษย์

3. มิติด้านที่เป็นผลผลิต (Products) แบ่งได้ดังนี้

3.1 หน่วย (Unit) หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะตัวและแตกต่างจากสิ่งอื่น เช่น นก ม้า ปลา เป็นต้น

3.2 จำพวก (Class) หมายถึง กลุ่มของหน่วยต่าง ๆ ที่มีลักษณะบางประการร่วมกัน เช่น คน สุนัข ปลาวาฬ จัดอยู่ในจำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

3.3 ความสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง การเชื่อมโยงของผลที่ได้จากการจับคู่เข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ อาจจะอยู่ในรูปหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก เช่น พระกับวัด คนกับบ้าน นกกับรัง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

3.4 ระบบ (System) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลาย ๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระเบียบแบบแผน เช่น ระบบเลขคู่ เลขคี่ เป็นต้น

3.5 การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การปรับปรุงให้คำนิยามใหม่ การขยายความ หรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียงใหม่ให้มีรูปร่างต่างไปจากเดิม

3.6 การประยุกต์ (Inplication) หมายถึง การคาดหวังหรือทำนายบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดให้

1.2 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 145-151) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างรวดเร็ว และปริมาณคำตอบนั้นไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันในเวลาจำกัด แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1.1 ความคล่องแคล่วด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำได้อย่างคล่องแคล่ว

1.2 ความคล่องแคล่วทางด้านการโยงสัมพันธ์ (Association Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนหรือคล้ายกันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในเวลาที่กำหนด

1.3 ความคิดคล่องแคล่วด้านการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค โดยการนำถ้อยคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

1.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการได้ภายในเวลาที่กำหนด โดยการคิดหลาย ๆ วิธี แล้วเลือกวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุด

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา หรือความคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น อาจเกิดจากการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เป็นสิ่งใหม่ อารี รังสินันท์ (2528 : 29-31) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดริเริ่มนี้ว่า เด็กที่มีความคิดริเริ่มสูงจะมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีอารมณ์ขัน ช่างสังเกต ชอบทดลอง และไม่คล้อยตามความคิดของผู้อื่นง่าย ๆ

ความคิดริเริ่มประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

2.1 ลักษณะทางกระบวนการ คือ เป็นกระบวนการคิดและสามารถแตกความคิดเดิมไปสู่ความคิดใหม่ที่ไม่ซ้ำของเดิม

2.2 ลักษณะของบุคคล คือ เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง มีความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าแสดงออก และมีสุขภาพจิตดี พร้อมที่จะเผชิญหรือเสี่ยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ

2.3 ลักษณะทางผลิตผล คือ เป็นผลที่เกิดจากความคิดริเริ่ม เป็นผลงานแปลกใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน มีคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) คือ ความสามารถในการหาคำตอบได้หลายประเภทหรือหลายทิศทาง แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะคิดได้หลายอย่าง อย่างอิสระ

3.2 ความคิดยืดหยุ่นด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) เป็นความสามารถที่จะคิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายด้วย

วิธีที่ไม่ซ้ำแบบกัน เป็นความคิดที่เสริมความคิดคล่องแคล่วให้มีคุณภาพมากขึ้น

4. ความคิดละเอียดลออ (Elabolation) คือ ความคิดในรายละเอียดที่นำมาตกแต่งความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ เกิดเป็นภาพชัดเจนและได้ความหมาย

จากการค้นคว้าวิจัยของกิลฟอร์ด ส่วนใหญ่จะใช้เพียง 3 องค์ประกอบ คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่น ทั้งนี้เพราะความคิดละเอียดละออนั้นได้สอดแทรกอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุ เพศ และคุณสมบัติด้านการสังเกตอีกด้วย

<u>ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์</u>

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถเฉพาะตัวที่มีลักษณะแตกต่างไปจากคนอื่น ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคล ซึ่งนักการศึกษาและนักวิจัยได้เสนอลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 145-151) ได้ศึกษาลักษณะพื้นฐานของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ประการ ดังนี้

1. มีความรู้สึกไวต่อปัญหา
2. มีความคล่องในการคิด
3. มีความคิดริเริ่ม
4. มีความยืดหยุ่นในการคิด
5. มีแรงจูงใจ

เจอซิลด์ (Jersild. 1972 : 153-158) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่คิดหลายแง่หลายมุม โดยใช้ประสบการณ์ที่เขาได้รับ และไม่ถือว่าคำตอบที่ถูกต้องมีเพียงคำตอบเดียว แต่จะพิจารณาหลาย ๆ คำตอบที่เป็นไปได้

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1970 : 90-93) กล่าวว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะชอบทำงานตลอดชีวิตและอุทิศเวลาให้งาน ชอบติดตาม และกล้าเผชิญปัญหา ชอบตั้งคำถาม ไวต่อการเปลี่ยนแปลง ชอบงานที่ใช้ฝีมือ เอาใจใส่ต่องาน

วิชัย วงษ์ใหญ่, นิพนธ์ จิตต์ภักดี, อารี รังสินันท์ และบุญลือ ทองอยู่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกต ชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ยอมรับสิ่งแปลกใหม่ สนุกกับการแก้ปัญหา ชอบทำงานที่ยุ่งยาก มีความเชื่อมั่นตนเองสูง ไม่ชอบคล้อยตามผู้อื่น

จากลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีผู้ค้นคว้าวิจัยไว้อย่างกว้างขวาง ดังกล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่ามีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน พอสรุปได้ว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความคิดริเริ่ม
2. มีความยืดหยุ่น
3. มีความคิดแคล่วคล่องว่องไว และละเอียดละออ
4. มีความอยากรู้อยากเห็น และใฝ่รู้อยู่เสมอ
5. มีสมาธิ
6. มีความกล้าหาญ กล้าแสดงออก
7. ชอบเสี่ยง และชอบการผจญภัย
8. ชอบอิสระ และชอบอยู่คนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่ม
9. ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
10. ไม่ชอบคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล
11. ชอบถ่อมตน และยกย่องผู้อื่นอยู่เสมอ
12. มีความเป็นผู้นำ
13. สามารถปรับตัวได้ดี
14. ช่างสงสัย และชอบตั้งคำถามแปลก ๆ

15. ช่างสังเกต และชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง

16. พอใจและกระตือรือร้นที่จะเผชิญสิ่งแปลกใหม่

17. เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง หลายแง่มุม

18. มองเห็นและตระหนักในปัญหา

19. พินิจพิเคราะห์หาแนวทางแก้ปัญหาอย่างถี่ถ้วน

20. สามารถรวบรวม และสรุปข้อมูลต่าง ๆ ได้

21. มีแรงจูงใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความคิดของตน

22. อุทิศเวลาให้งาน ชอบทำงานที่ยากและซับซ้อน

23. มีความมานะ และอดทนในการทำงาน

24. มีความสนใจ เอาใจใส่ และตั้งใจทำงานจนสำเร็จ

ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดนั้น อารี รังสินันท์ (2528 : 29-31) ได้รวบรวมสรุปเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะทางกระบวนการ หมายถึง กระบวนการคิดสามารถแตกความคิดเดิมไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่ มีความรู้สึกไวต่อปัญหาและสามารถจัดระบบการแก้ปัญหา และนำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสิ่งใหม่ต่อไป

2. ลักษณะของบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง อยากรู้อยากเห็น กล้าคิด กล้าแสดงออก มีจินตนาการ มีอารมณ์ขัน มีความยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำ เป็นบุคคลที่มีความสุขกับการทำงานหรือสิ่งที่ตนพอใจ และไม่หวังผลจากการประเมินภายนอก

3. ลักษณะทางผลิตผล หมายถึง คุณภาพของผลงานที่เกิดขึ้น ผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ มีความแปลกใหม่ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม เป็นคุณค่าของงานที่มีตั้งแต่ระดับที่แสดงผลที่คิดจากความพอใจของตนที่แสดงออก ซึ่งเกิดจากความคิด และการกระทำและค่อยพัฒนาขึ้นจนถึงระดับสูงขึ้นเป็นการฝึกทักษะ และคิดได้เองจนถึงระดับการคิดค้นพบทฤษฎี หลักการ และการประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ต่าง ๆ

<u>พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยประถมศึกษา</u>

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างไปจากพัฒนาการด้านสติปัญญา ตรงที่สติปัญญาจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นตามวัย วุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความคิดสร้างสรรค์กลับเจริญสูงสุดช่วงแรกในตอนวัยเด็ก แต่ก็สามารถส่งเสริมพัฒนาได้ ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรจะสนใจศึกษา ลักษณะธรรมชาติ พฤติกรรมและกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละวัยให้เข้าใจ เพื่อให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยประถมศึกษา

ทอแรนซ์ (Torrance, 1963) ได้ทำการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความเจริญด้านความคิดสร้างสรรค์พัฒนาไปตามลำดับอย่างสม่ำเสมอ แต่จะลดลงอย่างเห็นได้ชัดในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน เพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งเด็กต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียนที่เข้มงวดขึ้น และต้องปรับตนให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนซึ่งสอดคล้องกับ ไวด์แมน (Wiedeman, 1961 อ้างถึงในอารี รังสินันท์, 2528) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กประถมศึกษาโดยการให้แต่งเรื่อง เขียนคำกลอน ร้องเพลงและประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ ผลปรากฏว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำได้น้อยกว่าระดับชั้นอื่น ๆ

นอกจากนี้แล้ว เกล (Gale, 1969) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาได้ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้ตอบสนองต่อพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและกระทำตามความสามารถของตน โดยผู้ใหญ่เป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนให้คำแนะนำ และให้กำลังใจเท่านั้น

สุพัตรา พรกิจประสาน (2523 : บทคัดย่อ) ได้สรุปพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามระดับชั้นเรียน แต่จะสะดุดลงในบางชั้น เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก

ความเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมในช่วงนั้นสร้างความกดดันจนทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลปรับตัวไม่ได้ดี ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ลดลง

อภิญญา แก้วชื่น (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนล้อของจริงกับการ์ตูนโครงร่าง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 ในโรงเรียนเทศบาล 4 ตะพานหินวิทยาคาร อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำนวน 60 คน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนล้อของจริง กับกลุ่มที่ใช้แบบฝึกทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนโครงร่าง มีพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทั้ง 2 กลุ่มที่ได้รับการฝึกโดยแบบฝึกเสริมทักษะมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่ากระบวนการและประสบการณ์การฝึกช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่าเด็กวัยประถมศึกษาเป็นช่วงสำคัญที่จะสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย จากผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

<u>การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์</u>

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคน สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการสอน ฝึกฝน อบรม โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู ทางอ้อมคือการสร้างบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งห้องเรียน โรงเรียนและทางบ้าน ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ (กาญจนา พลายอยู่วงษ์. 2535)

<u>บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์</u>

พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ดังนั้นจึงต้องรู้จักสังเกตพฤติกรรม เอาใจใส่และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของเด็กตามวัย พร้อมทั้งจัดประสบการณ์อย่างกว้างขวางให้เด็กได้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ อารี รังสินันท์ (2527) ได้เสนอแนวคิดในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เด็กไว้ ดังต่อไปนี้

1. การให้อิสระ โดยการส่งเสริมให้อิสระทั้งในด้านความคิดและการกระทำให้เด็กตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยมีผู้ใหญ่คอยชี้แนวทางที่ถูกต้อง เป็นการฝึกให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และสามารถคิดสร้างสรรค์ได้

2. การสร้างความเชื่อมั่น พ่อแม่ควรแสดงความชื่นชมในสิ่งที่ลูกปฏิบัติ ให้กำลังใจทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นกล้าเสี่ยง และพยายามส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จตามความสามารถ

3. การตอบคำถาม ความอยากรู้อยากเห็นเป็นปัจจัยสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่ชอบซักถามด้วยคำถามแปลก ๆ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรให้ความสนใจที่จะตอบคำถามเหล่านั้น และหาทางกระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นวิธีที่นำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

4. การรู้จักช่วยตนเอง โดยฝึกให้เด็กลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดความมุมานะ พยายามที่จะทำให้สำเร็จ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของผู้มีความคิดสร้างสรรค์

ลิตตัน (Lytton. 1971) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า บิดามารดา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จะมีลักษณะที่มีความใจกว้าง เชื่อมั่นในตัวเด็ก เอาใจใส่ และกระตุ้นให้เด็กกระทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระและเหมาะสมกับวัย

ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้การอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ซึ่งแอนโทนอฟสกี้ (Antonovsky. 1959) ได้ค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา แบบให้ความรัก แบบเรียกร้องจากเด็ก และแบบจำกัดสิทธิของเด็กกับพฤติกรรมที่แสดงออก พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงความรักของมารดาโดยการอุ้ม การเล่นด้วย และการดูแลปกป้อง เพราะการแสดงความรักเป็นการแสดงความเอาใจใส่ต่อเด็ก ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นปลอดภัย กล้าแสดงความคิดก่อให้เกิดพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

<u>บทบาทของครูในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์</u>

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก โดยการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมให้เด็กกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ทั้งด้านความรู้ ความคิด และเจตคติในทางที่ตอบสนองต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทอแรนซ์ (Torrance. 1963 : 56) ที่กล่าวว่า การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เน้นการสอนให้เด็กรู้จักคิด แสดงความรู้สึก และกล้าแสดงออก ซึ่งจะต้องสอนอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการจัดกิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อม ให้ตอบสนองต่อพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ตามวัยของเด็ก

อย่างไรก็ตาม ในการที่ครูจะมีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ ครูจะต้องมีลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้ (ศตพร วิไลรัตน์. 2532)

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ เป็นผู้ที่มีความคิดแปลกใหม่ กล้าทดลอง มีความคิดยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำ ใจกว้าง และยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และให้อิสระกับเด็กในการแสดงออก

194510

2. เป็นแหล่งความรู้และมีความรอบรู้ สนใจค้นคว้าสำรวจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และร่วมมือกับนักเรียนในการสำรวจ ค้นคว้า และวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีความสนใจรอบด้าน โดยปรับความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทันต่อเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

4. มีความสนใจนักเรียน และมีความตั้งใจจริงในการทำงานร่วมกับเด็ก สำรวจข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของเด็กแต่ละคน แล้วนำมาประมวลเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถตามความถนัดของนักเรียน

5. มีอารมณ์ขัน ครูที่มีอารมณ์ขันไม่เพียงแต่จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นเท่านั้น แต่จะนำความสนุกสนานและผ่อนคลายความตึงเครียดมาสู่นักเรียนด้วย คนที่มีอารมณ์ขันมักจะมองปัญหาในแง่ที่ไม่เครียด และสามารถเรียนรู้จากความล้มเหลวพัฒนาความคิดนำไปสู่การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

6. มีสุขภาพอนามัยดี มีวุฒิภาวะที่เหมาะสมทั้งร่างกาย ความคิด และการกระทำเป็นแบบอย่างของความเจริญงอกงามแห่งตน ไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางความสามารถ ความสนใจในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง

7. มีคุณสมบัติส่วนตัวดี เป็นผู้ที่มีรสนิยมดี แต่งกายเหมาะสมกับวัย โอกาส และสถานที่ มีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวและติดต่อประสานงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากการวิจัยของบาร์รีย์ (Barry. 1974 : 7577-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนรู้จากครูที่มีใจกว้าง กับครูที่ยึดความคิดเห็นของตนเอง โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งของรัฐแคลิฟอร์เนีย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู 20 คน นักเรียน 240 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่มีใจกว้าง ยอมรับทั้งความคิดเห็นของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จากผลการวิจัยที่ได้พบนี้ บาร์รีย์ สรุปว่า บุคลิกภาพของครูจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

นอกจากนี้ แอคเนย์ และซายร์ (Ankney and Sayre, 1975) ยังได้เสนอแนะแนวการสอนของครูที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังต่อไปนี้

1. สร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนในวันแรกของการเข้าชั้นเรียน โดยครูให้การยอมรับในความพยายามที่จะคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
2. ประเมินผลและให้รางวัลความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
3. กระตุ้นให้นักเรียนซักถาม อภิปรายอย่างอิสระ ซึ่งอาจใช้เกมต่าง ๆ เข้าช่วย
4. ขจัดเงื่อนไขสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะเหมือนเดิมตลอด การห้ามพูดคุย เป็นต้น
5. เน้นกระบวนการทางความคิด ความจริง และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ และการตั้งสมมติฐาน
6. จัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน
7. ให้ความสนใจต่อคำถามทุกคำถามของนักเรียน
8. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้จัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง
9. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง
10. จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแปลก ๆ ใหม่ ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดอเนกนัย

ยุพิน พิพิธกุล (2527) กล่าวว่า วิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสคิดและแสดงความคิดเห็นเป็นแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยแยกจัดกิจกรรมให้พิเศษไปจากการเรียนการสอนตามปกติ

อารี รังสินันท์ (2527) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ควรใช้วิธีให้เด็กทำตามคำสั่งอยู่ตลอดเวลา

2. ส่งเสริมให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต ช่างซักถาม และมีความกระตือรือร้นในการซักถาม และตอบคำถาม
3. สนใจและตั้งใจฟัง และยอมรับความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ของเด็ก
4. แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของเด็กมีประโยชน์และมีคุณค่า โดยการให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย และนำผลงานของเด็กไปใช้ให้เกิดประโยชน์
5. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดริเริ่ม ไม่ตำหนิและวิจารณ์ความคิดของเด็ก
6. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากการสำรวจ ค้นคว้า และทดลองด้วยตนเอง
7. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น และลงมือปฏิบัติเอง
8. สร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคงปลอดภัยให้กับเด็ก
9. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กประสบความสำเร็จ

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ครูสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้ด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ให้เด็กได้แสดงความคิดอย่างอิสระ และครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้วย

การสร้างบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ในการสร้างบรรยากาศนี้ หมายถึง บรรยากาศภายในห้องเรียน โรงเรียนและภายในบ้าน จะต้องเป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและการกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ปรีชา ภาวโน (2526) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ไม่เคร่งครัดในระเบียบวินัยมากนักจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีแบบแผนเคร่งครัด

นอกจากนี้บรรยากาศทางบ้านก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก บ้านที่อบอุ่น มีความรัก ความผูกพันอันลึกซึ้ง มีบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย จะมีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก อารี รังสินันท์ (2528)

ได้ศึกษาพบว่า ลักษณะของพ่อแม่ที่สร้างบรรยากาศภายในบ้านได้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีดังต่อไปนี้

1. ให้ความสนใจในสิ่งที่ลูกทำ ซักถาม และตั้งใจฟังกิจกรรมที่ลูกเลือกทำ
2. แสดงความตื่นเต้นกับกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ของลูก
3. สังเกตการแสดงออกซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ตามธรรมเนียมของลูก และส่งเสริมลูกตามถนัดเหล่านั้น
4. มีความอดทนในการที่จะตอบคำถามของลูก

จากการศึกษาจะเห็นว่าบรรยากาศที่จะส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น จะต้องเป็นบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าได้อย่างอิสระ และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนของครู ต้องสอดคล้องกัน จึงจะส่งเสริมศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

<u>อุปสรรคที่สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์</u>

อารี รังสินันท์ (2528) ได้ค้นคว้าและรวบรวมอุปสรรคของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. การไม่ชอบซักถาม หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ไม่สนับสนุนให้เด็กเป็นคนช่างซักถาม หรือแสดงอาการรำคาญ ไม่พอใจกับคำถามแปลก ๆ ของเด็ก จึงยับยั้งการซักถามเหล่านั้นเป็นการสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

2. การเปลี่ยนแบบหรือทำตามอย่างกัน หมายถึง การกระทำที่ชอบเลียนแบบของเดิม คิดตามกัน ไม่กล้าคิดหรือกระทำในสิ่งที่ต่างจากคนอื่น บางครั้งมีความคิดแต่ไม่กล้าแสดงออก

3. การเน้นบทบาทและความแตกต่างทางเพศมากเกินไป หมายถึง การที่สังคมกำหนดบทบาทของเพศชายและเพศหญิงไว้อย่างเคร่งครัด ทำให้ไม่กล้ากระทำในสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ทั้งที่มีความสามารถ

4. วัฒนธรรมที่เน้นความสำเร็จและประนามความล้มเหลว หมายถึง การที่สังคมนิยมต่อความสำเร็จมากเกินไป และไม่ยอมรับความล้มเหลว ทำให้เด็กไม่กล้าทดลองของใหม่อันเป็นหนทางไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

5. บรรยากาศที่เคร่งเครียดและเอาจริงเอาจังมากเกินไป หมายถึง การกระทำและความคิดทุกอย่างจะต้องอยู่ในระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด ทำให้เด็กอึดอัดหวาดกลัว ไม่กล้าแสดงความคิดสร้างสรรค์

6. ความกลัว หมายถึง ความไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก เพราะกลัวการถูกหัวเราะเยาะ กลัวการถูกตำหนิติเตียน ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ความกลัวเป็นตัวบั่นทอนความคิดสร้างสรรค์อย่างร้ายแรงที่สุด

7. ความเคยชิน หมายถึง การยอมรับหรือยึดติดอยู่กับรูปแบบหรือการกระทำเดิมที่เคยทำมาเป็นประจำ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ มีความเห็นขัดแย้งกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป มองความคิดแปลกใหม่เป็นเรื่องเดือดร้อน รำคาญ และเพิ่มปัญหา

8. ความมือคติหรือความลำเอียง หมายถึง ความเชื่อและยึดมั่นความคิดของตน ไม่ยอมเปิดใจกว้างรับสิ่งใหม่ คิดว่าคำตอบที่ถูกต้องมีคำตอบเดียว

9. ความเฉื่อยชา หมายถึง ความอืดอาด ล่าช้า ทั้งความคิดและการกระทำ ขาดความกระตือรือร้น และขาดแรงกระตุ้นให้ทำสิ่งใหม่ ๆ

10. ความเกียจคร้าน หมายถึง ความไม่จริงจังกับการทำงาน ทำเพียงเพื่อให้ผ่านไป และการหลบหลีก หลีกเลี่ยง ไม่เต็มใจในการทำงาน

จากอุปสรรคดังกล่าว อารี รังสินันท์ (2527) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขและขจัดอุปสรรคที่สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น กล้าซักถาม กล้าแสดงออก และเกิดความคิดริเริ่มในสิ่งแปลกใหม่
2. ส่งเสริมให้เด็กหาแนวทางในการแก้ปัญหาหลายวิธี และหลายแง่มุม
3. ส่งเสริมให้เด็กชายและหญิงทำงานร่วมกัน และแลกเปลี่ยนงานกันทำ

4. ส่งเสริมให้เด็กมีความมุมานะ อดทน ต่อสู้กับอุปสรรคและความล้มเหลว
5. สร้างบรรยากศที่ดีในการทำงาน มีทั้งความสนุกสนาน การเล่นและให้ประโยชน์
6. ส่งเสริมให้เด็กยอมรับและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
7. ส่งเสริมให้เด็กฝึกหัดเป็นคนว่องไว กระฉับกระเฉง
8. ส่งเสริมให้เด็กมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ทำทุกอย่างด้วยความเต็มใจและตั้งใจที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว จะพบว่าอุปสรรคที่สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์นั้นมีมากมาย ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันขจัดอุปสรรคเหล่านั้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ

<u>การวัดความคิดสร้างสรรค์</u>

การวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญถึงขีดสุด และพัฒนามาเป็นลำดับ สรุปได้ดังนี้ (อารี รังสินันท์, 2527)

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของคนที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เช่น การทดลอง การเล่านิทานการแสดงละคร การเล่นเกม และการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่พ่อแม่ ครูและผู้ปกครอง สามารถนำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อความหมายได้ สิ่งเร้าที่กำหนดอาจเป็นวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมหรือรูปต่าง ๆ ให้นักเรียนต่อเติมให้เป็นภาพแล้วให้เด็กอธิบายภาพที่วาด นับเป็นส่วนหนึ่งในการวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในแง่แปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบใคร หรือความคิดริเริ่มได้เป็นอย่างดี

3. รอยหยดหมึก หมายถึง การให้เด็กดูภาพรอยหยดหมึก แล้วคิดคำตอบจากภาพที่เห็นโดยไม่จำกัด ให้อิสระในการคิดและตอบได้อย่างเต็มที่ ส่วนคำสั่งจะเป็นคำสั่งสั้น ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง และสิ่งเร้าซึ่งเป็นรอยหยดหมึกก็เป็นแบบคลุมเครือไม่ชัดเจน คำตอบของเด็กจะได้รับการพิจารณาจากความสามารถในการคิด อารมณ์ขัน ลักษณะจินตนาการ ความรู้สึกและความสามารถในการรับรู้ที่ดีต่อรอยหยดหมึก

4. การเขียนเรียงความและงานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กเขียนเรียงความจากหัวข้อที่กำหนดให้ และการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียนวัยประถมศึกษา จากการค้นคว้าของนักจิตวิทยามีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กวัยนี้มีความสนใจในการเขียน การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ในงานศิลปะและการเขียนบรรยายหรือแสดงความรู้สึกจินตนาการที่เป็นพัฒนาการทางภาษา

5. แบบทดสอบ หมายถึง การให้เด็กทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นพัฒนาการของการวัดความคิดสร้างสรรค์ในเวลาต่อมา โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ มีทั้งแบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อและใช้ภาพเป็นสื่อ เพื่อเร้าให้เด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบดังกล่าวจะมีกำหนดเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เช่น แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ดและแบบทดสอบของทอร์แรนซ์ ที่มีผู้นำมาดัดแปลงใช้กันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่นำมาใช้กันมากมีดังต่อไปนี้

5.1 แบบทดสอบความคล่องแคล่วของกิลฟอร์ดและคริสเตนเสน (Christensen Guilford Fluency Tests) แบบทดสอบนี้กิลฟอร์ดและคณะแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียตอนใต้ คิดขึ้นเพื่อวัดความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) โดยมุ่งวัดตัวประกอบแต่ละเซลล์ตามโครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมี 3 มิติ คือ เนื้อหา (Content) วิธีการคิด (Operation) และผลผลิต (Product) แบบทดสอบชุดนี้มี 11 ฉบับ ดังนี้

- ความคล่องแคล่วในการใช้คำ (Word Fluency) ให้เขียนคำที่ประกอบด้วยตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วย น คำที่ลงท้ายด้วย ง เป็นต้น

- ความคล่องแคล่วทางความคิด (Ideational Fluency) ให้เขียนชื่อสิ่งของที่อยู่ในพวกหรือประเภทเดียวกัน เช่น ของเหลวที่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันก๊าด แอลกอฮอลล์ เป็นต้น

- ความคล่องแคล่วด้านเชื่อมโยง (Associational Fluency) ให้เขียนคำที่มีความหมายคล้ายกับคำที่กำหนดให้ เช่น หนัก : ยาก แข็ง เป็นต้น

- ความคล่องแคล่วในการแสดงออก (Expressional Fluency) ให้เขียนคำที่ประกอบด้วยคำสี่คำ ให้แต่ละคำเริ่มต้นด้วยตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น กำหนดอักษร 4 ตัว เป็น ม น ท จ จะเขียนคำได้เป็น แม่น้ำท่าจีน

- การใช้ประโยชน์อย่างอื่น (Alternate Uses) ให้บอกประโยชน์อย่างอื่นของสิ่งของที่กำหนดให้ เช่น หนังสือพิมพ์ นอกจากใช้อ่านแล้วใช้ประโยชน์อย่างไรได้อีกบ้าง

- การสรุปผล (Consequency) ให้บอกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากเหตุการณ์หรือสมมติฐานที่กำหนดให้ เช่น ถ้าคนไม่ต้องนอนพักผ่อนจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

- ประเภทของงานอาชีพ (Possible Jobs) ให้บอกรายชื่อของงานอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำที่กำหนดให้ เช่น หลอดไฟฟ้า ได้แก่ วิศวกรไฟฟ้า พนักงานไฟฟ้า เป็นต้น

- การวาดรูป (Making Objects) ให้วาดรูปสิ่งของตามกรอบรูปที่กำหนดให้ เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยมเป็นต้น

- การสเก็ตรูป (Sketches) ให้ต่อเติมรูปจากภาพร่างที่กำหนดให้

- การตกแต่ง (Decoration) ให้ตกแต่งรูปวาดเกี่ยวกับสิ่งของทั่วไปที่ร่างเอาไว้แล้วด้วยแบบที่แตกต่างกัน

- แก้ปัญหา (Match Problem) ให้แก้ปัญหาจากโจทย์ที่กำหนดให้ เช่น ปัญหาไม้ขีดไฟ "ให้เอาจำนวนก้านไม้ขีดไฟออกหนึ่งก้าน โดยให้ก้านที่เหลือประกอบกันเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส ที่มีจำนวนรูปที่ต้องการ"

5.2 แบบทดสอบของวอลเลช และโคแกน (Wallach and Kogan Test) เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 5 ฉบับ ใช้เวลา 55 นาที ดังต่อไปนี้

- แบบพวกเดียวกัน ให้หาคำตอบจากสิ่งที่กำหนดให้มาให้มากที่สุด เช่น ให้บอกสิ่งที่มีลักษณะ "แบน" คำตอบ ได้แก่ กระดาษ ใบไม้ แผ่นเสียง เป็นต้น

- แบบประโยชน์ของสิ่งของ ให้บอกประโยชน์ของสิ่งของที่กำหนดให้มาให้มากที่สุด

- แบบความเหมือน แบบทดสอบฉบับนี้จะกำหนดสิ่งของให้สองอย่างหรือภาพ 2 ภาพ ให้บอกว่ามีอะไรคล้ายกันหรือเหมือนกันบ้าง บอกมาให้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด

- แบบความหมายของภาพ ให้บอกว่าดูภาพแล้วนึกถึงอะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนด

- แบบความหมายของเส้น ให้ดูภาพที่เป็นเส้นแล้วดูว่าเป็นอะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุด

5.3 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking)

ศาสตราจารย์ ดร.อีพี ทอร์แรนซ์ แห่งมหาวิทยาลัยจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา เป็นผู้พัฒนาเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีทั้งแบบสำรวจแบบทดสอบหลายรูปแบบขึ้น สำหรับแบบทดสอบนั้นทอร์แรนซ์ได้พัฒนาขึ้นภายในขอบเขตและเนื้อหาทางการศึกษา โดยเน้นเฉพาะเรื่องประสบการณ์ในห้องเรียนที่จะสนับสนุนและเร้าให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ มีดังต่อไปนี้

- แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ (Thinking Creatively With Pictures) มี 2 แบบคือ แบบ ก และ แบบ ข

<u>แบบ ก</u> ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อยหรือกิจกรรม 3 กิจกรรม ใช้เวลาชุดละ 10 นาที ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ (Picture Construction) ให้ต่อภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ ให้ได้ภาพแปลกใหม่ และตั้งชื่อภาพให้แปลกที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 2 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Picture Completion) ให้ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดเป็นรูปเส้นในลักษณะต่าง ๆ ให้ได้ภาพที่แปลกและน่าสนใจที่สุด และตั้งชื่อภาพด้วย

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้นคู่ขนาน (Parallel Line) ให้ต่อเติมและตั้งชื่อภาพของเส้นคู่ขนาน จำนวน 30 คู่ ให้แปลก แตกต่าง และไม่ซ้ำกัน

<u>แบบ ข</u> เป็นแบบทดสอบคู่ขนานกับแบบ ก โดยกิจกรรมชุดที่ 1 และ 2 ใช้สิ่งเร้าที่ต่างจากแบบ ก ส่วนกิจกรรมชุดที่ 3 การใช้วงกลม (Circles) ให้ต่อภาพจากสิ่งเร้าที่เป็นวงกลม จำนวน 30 วงกลม ให้เป็นภาพที่แตกต่างกันและแปลกใหม่

- แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา (Thinking Creatively With Words) มี 2 แบบ คือ แบบ ก และ แบบ ข เป็นแบบทดสอบคู่ขนานเช่นเดียวกัน คือลักษณะของแบบทดสอบเหมือนกัน แต่ใช้สิ่งเร้าที่ต่างกันเท่านั้น ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 7 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมชุดที่ 1 การตั้งคำถาม ให้ตั้งคำถามที่ไม่ธรรมดาจากภาพที่กำหนดให้มาให้มากที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 2 การเดาสาเหตุ ให้เขียนสาเหตุเกี่ยวกับเหตุการณ์จากภาพในกิจกรรมชุดที่ 1

กิจกรรมชุดที่ 3 การเดาผลที่จะเกิดตามมา ให้เขียนผลที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในภาพที่กำหนดให้จากกิจกรรมชุดที่ 1

กิจกรรมชุดที่ 4 ปรับปรุงผลผลิตให้ดีขึ้น ให้ดัดแปลงสิ่งที่กำหนดให้มากที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 5 ประโยชน์ของสิ่งของ ให้บอกประโยชน์ของสิ่งของมาให้มากที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 6 ตั้งคำถามแปลก ๆ จากสิ่งของที่กำหนดให้

กิจกรรมชุดที่ 7 การสมมุติอย่างมีเหตุผล ให้คิดหรือเดาว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ที่ไม่น่าเป็นไปได้

- แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยเสียงและภาษา (Thinking Creatively With Sounds and Words : Sounds and Images)

- แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยการปฏิบัติ และการเคลื่อนไหว (Thinking Creatively in Action and Movement)

ในเวลาต่อมา นักค้นคว้าวิจัยทั้งต่างประเทศ และในประเทศไทยก็ได้สร้างแบบทดสอบขึ้นมามากมายโดยพัฒนาและดัดแปลงจากแบบทดสอบของกิลฟอร์ด วอลเลซ และโคแกน ทอร์แรนซ์สำหรับในเมืองไทยนั้น ไพรัตน์ วงษ์นาม (2523) ได้นำแบบทดสอบดังกล่าวมาดัดแปลงเป็นแบบทดสอบทั้งหมด 12 ฉบับ ดังต่อไปนี้

1. แบบทดสอบฉบับที่ 1 การวาดภาพจากวงรี แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัย โดยใช้รูปภาพเป็นเนื้อหาและให้คิดตอบโดยการวาดภาพเป็นหน่วย (DFU) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Figure Production ของกิลฟอร์ด แบบทดสอบฉบับนี้จะมีกระดาษพิมพ์ภาพวงรีไว้ให้ ให้นักเรียนต่อเติมให้ได้ภาพที่มีความหมายแตกต่างกันออกไป หลายแง่มุม ให้ได้จำนวนภาพมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

2. แบบทดสอบฉบับที่ 2 การประกอบภาพ แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้รูปภาพเป็นเนื้อหา และให้คิดตอบโดยการวาดภาพเป็นหน่วย (DFU) และเป็นระบบ (DFS) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Making Objects ของกิลฟอร์ด แบบทดสอบฉบับนี้ให้นักเรียนนำภาพรูปทรงเรขาคณิตที่กำหนดให้ ประกอบกันเข้า

ให้เป็นภาพที่มีความหมาย ข้อตกลงในการประกอบ คือ รูปทรงเรขาทั้ง 4 สามารถขยายให้ใหญ่ขึ้นหรือย่อส่วนให้เล็กลงได้ตามความต้องการและจะใช้กี่รูปก็ได้

3. แบบทดสอบฉบับที่ 3 การใช้สิ่งของอย่างพิสดาร แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นหน่วย (DUM) โดยดัดแปลงจากแบบทดสอบ Brick Uses, Unusual Uses and Alternate Uses ของกิลฟอร์ด ตัวอย่างเช่น ผ้าขาวม้าใช้ทำประโยชน์อะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

4. แบบทดสอบฉบับที่ 4 การตั้งชื่อเรื่องสั้น แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบคาามคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นหน่วย (DMU) และองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นการแปลงรูป (DMT) โดยดัดแปลงจากแบบทดสอบที่มีชื่อว่า Plot Title (nonclever) และ Plot Title (clever) ของกิลฟอร์ด

5. แบบทดสอบฉบับที่ 5 การหาคำที่มีความหมายคล้ายกัน แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหา และให้คิดออกมาเป็นความสัมพันธ์ (DMR) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Associational Fluency ของกิลฟอร์ด

6. แบบทดสอบฉบับที่ 6 ความคล้ายคลึง แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัย โดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นความสัมพันธ์ (DMR) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Similarities ของกิลฟอร์ด ตัวอย่างเช่น มะละกอกับแตงโมเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันอย่างไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

7. แบบทดสอบฉบับที่ 7 ผลที่จะเกิดตามมา แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นการแปลงรูป (DMT) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Consequences (obvious) และ Consequences (remote) ของกิลฟอร์ด ตัวอย่างเช่น ถ้าหากคนเราไม่มีความจำเป็นต้องนอนอะไรจะเกิดขึ้นตามมาบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

8. แบบทดสอบฉบับที่ 8 ความหมายของภาพ แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นหน่วย (DBU) ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Alternate Picture Meaning ของกิลฟอร์ด

9. แบบทดสอบฉบับที่ 9 ความสัมพันธ์ทางสังคม แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นความสัมพันธ์ (DBR) ซึ่งดัดแปลงจากแบบทดสอบของกิลฟอร์ดที่มีชื่อว่า Creating Social Relations ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงคนที่หันหน้าเข้าหานักเรียนควรจะพูดว่าอย่างไรบ้าง จะเขียนคำตอบในแง่มุมต่าง ๆ กันได้คำตอบมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

10. แบบทดสอบฉบับที่ 10 การแต่งเรื่องสั้น แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์-ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นระบบ (DBS) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Writing Behavioral Stories ของกิลฟอร์ด

11. แบบทดสอบฉบับที่ 11 เส้นกับความรู้สึก แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัย โดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นการแปลงรูป (DBT) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Alternate Line Meaning ของกิลฟอร์ด

12. แบบทดสอบฉบับที่ 12 ความรู้สึกและการกระทำ แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบคาวมคิดอเนกนัยโดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นการประยุกต์ (DBI) ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Suggested Feeling and Actions ของกิลฟอร์ด

<u>เกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์</u>

ไพรัตน์ วงษ์นาม (2523) ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยวัดองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านดังนี้

1. คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ให้คะแนนตามจำนวนคำตอบทั้งหมดที่นักเรียนตอบได้ ยกตัวอย่างแบบทดสอบฉบับที่ 11 ถ้านักเรียนตอบว่าความรู้สึกหรืออารมณ์ที่แทนเส้นภาพมี วุ่นวาย ยุ่งยาก สนุกสนาน ตื่นเต้น น่ากลัว และเวียนศีรษะ จะได้ 6 คะแนน

2. คะแนนความคิดยืดหยุ่น ให้คะแนนโดยนับจากจำนวนกลุ่มหรือจำนวนทิศทางของคำตอบ กล่าวคือ นำคำตอบทั้งหมดที่ให้คะแนนความคล่องไปแล้วมาจัดกลุ่มหรือทิศทางใหม่ คำตอบใดเป็นคำตอบทิศทางเดียวกันหรือมีความหมายอย่างเดียวกันก็จัดเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เมื่อจัดเรียบร้อยให้นับจำนวนกลุ่มให้กลุ่มละ 1 คะแนน

3. คะแนนความคิดริเริ่มให้คะแนนตามสัดส่วนของความถี่ของคำตอบซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการของ ครอฟเลย์ (Cropley. 1966) คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ได้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยิ่งซ้ำกับคนอื่นน้อยหรือไม่ซ้ำคนอื่นเลยก็จะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนนยึดหลักดังนี้

คำตอบซ้ำกัน	12%	ขึ้นไปให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	6-11%	ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	3-5%	ให้	2	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	2%	ให้	3	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	1%	ให้	4	คะแนน

จากการค้นคว้าวิจัยดังกล่าว จะพบว่าการวัดความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญมากต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยวิธีการวัดแบบต่าง ๆ ซึ่งวิธีที่จะเห็นพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ชัดเจนที่สุดคือการใช้แบบทดสอบ โดยการกำหนดสิ่งเร้ากระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดที่แปลกใหม่หลายทิศทาง แล้ววัดองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งอารี รังสินันท์ (2527) กล่าวว่า แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นระบบ ที่ทำให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงกับความเป็นจริงและถูกต้องมากที่สุด

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแบบสร้างสรรค์

การเขียนแบบสร้างสรรค์ จัดเป็นการเขียนลักษณะหนึ่งที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ ดังที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2532:1) กล่าวว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์มีคุณค่า คือทำให้เกิดความเพลิดเพลินเจริญใจเป็นประการแรก ส่งเสริมสติปัญญาเป็นประการที่สอง และช่วยดำรงรักษาวัฒนธรรมไว้เป็นประการที่สาม

<u>ความหมายของการเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

มีผู้ให้ความหมายของการเขียนแบบสร้างสรรค์ไว้หลายคนด้วยกัน คือ

ฉวีวรรณ จินดาพล (2528 : 61-62) ได้ให้ความหมายของการเขียนสร้างสรรค์ว่า หมายถึงการเขียนที่ถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกของผู้เขียนออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ในลักษณะที่เป็นสิ่งใหม่ และแสดงลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยใช้ภาษาที่สุภาพและถูกต้องตามวัฒนธรรมอันดีงาม อย่างไรก็ตามการเขียนแบบสร้างสรรค์ จะมีลักษณะที่สังเกตได้ดังนี้

1. มีอิสระในการเขียน (Free Writing) เด็กจะเขียนโดยไม่อยู่ใต้การบังคับชักนำหรืออิทธิพลของใคร แต่จะเขียนในสิ่งที่รู้สึกว่าต้องการเขียน ครูอาจจะให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กถามและสะกดคำบางคำ เป็นต้น

2. เขียนจากความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก (Self-Expression) เด็กจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งที่เขาพบเห็น ประทับใจ จินตนาการออกมา โดยการอาจจะให้หัวข้อกระตุ้นให้เด็กคิด หรือจัดสถานการณ์เพื่อให้เด็กรู้สึกจินตนาการมากพอที่จะเขียนได้

3. การเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตน (Unique) เด็กแต่ละคนจะมีรูปแบบในการเขียนแตกต่างกัน ครูอาจช่วยแนะนำให้ได้บ้างในการเขียนครั้งต่อ ๆ ไป

4. การเขียนร้อยกรองจะเป็นงานที่เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้มาก เพราะจะต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมาย มีเสียงคล้องจอง มีสัมผัส รัดกุม และเกิดภาพพจน์ตรงตามความคิด (ฉวีวรรณ จินดาพล. 2528 : 60-61)

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2532 : 1) กล่าวว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ด้วยภาษาเขียนที่ขัดเกลาอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามประเภทหรือเนื้อหาที่แสดงออกนั้น

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2532 : 2) กล่าวว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่มีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533 : 33) กล่าวว่า งานที่เรียกว่า งานสร้างสรรค์นั้น ผู้ทำได้ใช้จินตนาการหรือประสบการณ์ของเขาเองจริง ๆ มิได้ลอกเลียนแบบของผู้อื่นมา ในการเขียนแบบสร้างสรรค์ผู้เขียนจะต้องสามารถใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของตนเขียนออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน ผู้ฟัง และให้ความรู้สึกในทางเพลิดเพลินใจ และประดับสติปัญญาไปในตัว

/จากที่ได้กล่าวมาจึงพอสรุปความหมายของการเขียนแบบสร้างสรรค์ได้ว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่ผู้ศึกษามีอิสระในการที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการออกมา ในรูปแบบที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับของใคร เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ทั้งนี้โดยอาศัยประสบการณ์และจินตนาการของผู้เขียนเอง/

<u>ปัจจัยสำหรับการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

กรรณิการ์ พวงเกษม ได้กล่าวถึงปัจจัยสำหรับการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. บรรยากาศและสถานที่ เด็กจะต้องรู้สึกสบายใจ รู้สึกอบอุ่นใจ เป็นตัวของตัวเอง มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและครู เด็กจะไม่กล้าแสดงออกเลยถ้าหากไม่ได้รับความเห็นใจ และถูกเพ่งเล็งกับเพื่อน ๆ หรือครูจนเกินไป ต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

2. ประสบการณ์ เด็กต้องมีความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์โดยตรงที่ตนได้รับ ครูควรสร้างความสนใจให้เด็กและมีอุปกรณ์อย่างพร้อมเพรียง

3. ความเอาใจใส่ของครู ความสนใจและเอาใจใส่ของครูจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ครูควรปลูกฝังความช่างสังเกต ความมหัศจรรย์และความสำคัญต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันไว้ในตัวเองให้มากที่สุด จะได้สามารถมองเห็นอะไรได้แจ่มแจ้งมีชีวิตจิตใจ (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2533 : 31)

และสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ก็คือ ควรคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เด็กอาจจะเริ่มต้นการเขียนได้เร็วช้าต่างกัน ครูจะต้องไม่ใช้วิธีขู่บังคับเด็ก เพราะจะเป็นการสร้างความรู้สึกฝังใจเกี่ยวกับการเขียนให้แก่เด็กซึ่งอาจจะได้ทั้งทางที่ดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับวิธีการของครูให้เด็กต้องการที่จะเขียนขึ้นมาจากใจจริงของเด็กเอง (ฉวีวรรณ จินดาพล. 2528 : 62)

<u>ความมุ่งหมายของการเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533 : 34) กล่าวถึงความมุ่งหมายหลักของการเขียนแบบสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้รู้จักระบายความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในทางสร้างสรรค์และเข้าใจแนวคิดของผู้อื่น

2. เพื่อให้เข้าใจ เห็นคุณค่า และชื่นชมศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ได้

3. เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์และสังคม

4. ครูจะต้องช่วยส่งเสริมการสังเกต การสร้างเรื่อง และการเขียนที่ชัดเจนเป็นรายบุคคลด้วยการออกความเห็นและชมเชยส่วนที่ดี

5. เด็กจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากสิ่งที่ครูให้บนกระดานดำ

6. ประสบการณ์ที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันจะช่วยพัฒนาทักษะในการเขียนได้มากกว่าการให้เขียนแต่เพียงอย่างเดียว

<u>ลักษณะของการเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532 : 7) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเขียนแบบสร้างสรรค์ว่าควรจะประกอบไปด้วย

1. ให้ความแปลกใหม่

2. ใช้ภาษาคมคาย กะทัดรัด

3. สามารถเร้าความรู้สึกของผู้อื่นหรือผู้ฟังได้ คือให้ข้อคิดที่เป็นคติในการดำรงชีวิตและก่อให้เกิดจินตนาการในทางที่ดีงาม หรือให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจ เป็นต้น

ประภาศรี สีหอำไพ (2527 : 2-3) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของการเขียนแบบสร้างสรรค์ว่า

1. มีแนวเขียนเป็นจิตวิสัย ผู้เขียนมีข้อสังเกต ประสบการณ์ความนึกคิด ความเห็น มีจินตนาการของตนเอง แล้วจึงเขียนงานประพันธ์นั้นขึ้น

2. มีความแปลกใหม่ และมีความสามารถในการแสดงออก

3. โดยทั่วไปไม่ได้เป็นความเรียงเชิงศิลป์ที่เรียกว่ากวีนิพนธ์ ร้อยแก้วเสมอไป

4. ผู้เขียนนอกจากจะเสนอแนวคิด เค้าโครงเรื่องที่แปลกใหม่แล้ว อาจไม่ยึดเอาฉันทลักษณ์ตามแบบแผนที่กำหนด ถือเป็นการแหวกเกณฑ์ลักษณะคำประพันธ์

ฉวีวรรณ จินดาพล (2528 : 60-61) กล่าวถึงลักษณะของการเขียนแบบสร้างสรรค์ว่า

1. การเขียนแบบสร้างสรรค์มีอิสระในการเขียน เด็กจะเขียนโดยไม่อยู่ภายใต้การบังคับ ชักนำหรืออิทธิพลของใคร แต่เด็กจะเขียนในสิ่งที่เขารู้สึกว่าต้องการเขียน ครูอาจจะให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กถามการสะกดคำบางคำ เป็นต้น

2. การเขียนจากความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก เด็กจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งที่เขาพบเห็น ประทับใจ จินตนาการออกมา โดยครูอาจจะให้หัวข้อกระตุ้นให้เด็กคิดหรือจัดสถานการณ์เพื่อให้เด็กรู้สึกจินตนาการมากพอที่จะเขียนได้

3. การเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตน เด็กแต่ละคนจะมีรูปแบบในการเขียนแตกต่างกัน ครูอาจจะช่วยแนะนำให้ได้บ้างในการเขียนครั้งต่อ ๆ ไป

4. การเขียนร้อยกรองจะเป็นงานที่เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้มาก เพราะจะต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมาย มีเสียงคล้องจอง มีสัมผัส รัดกุม และเกิดภาพพจน์ตรงตามความคิด เด็กบางคนอาจคิดรูปแบบร้อยกรองอย่างง่าย ๆ ขึ้นเองก็ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์จะต้องสร้างรูปแบบการประพันธ์ขึ้นใหม่เสมอไป

<u>การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

ในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์นั้น มีผู้ให้หลักในการเขียนไว้ดังนี้

สมิท (Smith. 1973 : 9) เสนอหลักการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จะต้องมีสิ่งใหม่ ๆ แตกต่างกันออกไป หรือมีลักษณะเฉพาะตัว สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ ผลผลิตและกระบวนการที่ใช้นั้นต้องใหม่ เช่น การสอนแบบสร้างสรรค์เรื่องโคลงกลอน นักเรียนต้องผลิตโคลงกลอนใหม่ ๆ

2. เน้นความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) การคิดแบบอเนกนัยนี้มิได้หมายถึงคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์เพียงคำตอบเดียว การคิดแบบนี้ผู้เรียนจะต้องนำความรู้ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดต่าง ๆ มาใช้ในลักษณะใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดคำตอบใหม่ ๆ หลายคำตอบ

3. การสอนเขียนอย่างสร้างสรรค์ ต้องการแรงจูงใจเป็นอย่างมากที่จะก่อให้เกิดกระบวนการคิด เช่น บรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด การชมเชย การกระตุ้นให้นักเรียนคิด ให้นักเรียนได้ทำงานตามสบาย

4. ไม่ควรกำหนดคำตอบตายตัวไว้ในใจของครู เพราะอาจจะทำนายไม่ได้ว่าผลงานของนักเรียนจะออกมาในรูปใด ครูผู้สอนไม่ควรตัดสินว่าผลงานของนักเรียนผิดหรือถูก เพียงแต่เป็นผู้ช่วยตรวจแก้ไขการใช้ภาษาของนักเรียนเท่านั้น

5. กระบวนการในการทำงานมีความสำคัญเท่ากับผลงานของนักเรียน

6. ควรใช้คำถามหรือสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดคำตอบหลาย ๆ ประการ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กคิดไปได้หลาย ๆ แนว ข้อปัญหาหรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความคิดนั้น ควรจะเป็นสิ่งที่เด็กคิดได้จากการทรงจำ การสังเกตจากที่เคยพบ เคยเห็น หรือเคยได้ยินมาก่อน ครูควรยอมรับความคิดเห็นของทุกคน โดยไม่มีการตำหนิความคิดของใครว่าใช้ไม่ได้

7. การสอนแบบนี้ควรจัดห้องเรียนให้สบาย และควรมีอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็นในการทำแบบฝึกหัด

8. การให้อ่านเรื่องและเขียนอย่างสร้างสรรค์หลาย ๆ แบบ จะช่วยให้นักเรียนรู้จักแนวทางในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ดียิ่งขึ้น

9. กระบวนการสอนควรเป็นประชาธิปไตย สร้างกฎในการเรียนร่วมกัน

10. การสอนแบบสร้างสรรค์คือการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดของตนออกมา ครูควรเน้นและชมเชยความแตกต่าง ลักษณะเฉพาะ ความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดริเริ่ม

และบันลือ พฤกษะวัน (2533 : 7-8) ได้กล่าวถึงแนวการส่งเสริมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ตามหลักของ Strickland Ruth G. (1957) ไว้ดังนี้

1. ครูต้องสร้างบรรยากาศ โดยเป็นผู้ที่รักเมตตา มีความสัมพันธ์กับเด็กผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เข้าใจและให้ความเห็นอกเห็นใจเด็กของตนโดยให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยให้มาก และงดเว้นการตำหนิ

2. ให้อิสระในการทำงานแก่เด็กที่จะทำ จะคิด และรู้จักใช้การยืดหยุ่น ทั้งการใช้เวลาและระเบียบ หรือรูปแบบที่มักเคยกำหนดงานให้น้อยลง ควรให้อิสระแก่ผู้เรียน

3. ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์จริงจากการศึกษาสภาพแวดล้อม และให้ได้มีวัสดุการอ่าน หนังสือเด็กหลายประเภทให้เลือกอ่านอย่างอิสระ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของเด็ก

4. จากการส่งเสริมการอ่าน ประดิษฐ์เศษวัสดุและประสบการณ์ทั้งหลาย ควรให้โอกาสมีการแลกเปลี่ยนโดยการเล่า รายงาน อภิปรายและสรุปผลโดยนักเรียนเองเสมอ ๆ

5. กระตุ้น ชี้แนะให้เกิดความอยากรู้ อยากเห็น สร้างความแปลกใหม่ ทั้งเครื่องเล่น หนังสือเด็ก โดยการชี้แนะและส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่เสมอ โดยครูเองต้องเป็นคนที่ให้ความสนใจในการแสดงออกของเด็ก และส่งเสริมการแสดงออกอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ บันลือ พฤกษะวัน (2533 : 49-55) ได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการเขียนให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเขียนบอกชื่อภาพ เขียนอธิบายภาพ

1.1 ให้โอกาสเด็กวาดภาพตามที่ต้องการโดยอิสระ แต่มีเงื่อนไขว่า จะต้องบอกชื่อภาพได้

1.2 กิจกรรมการส่งเสริมการแสดงออกทางภาษาไม่ควรจำกัดเฉพาะการเขียน ควรจัดกิจกรรมการฝึกและพัฒนาภาษาพูดควบคู่กันหลายลักษณะสลับกันไป

1.3 ส่งเสริมการเขียนบอกรายละเอียดและเขียนบรรยายภาพ

1.4 การส่งเสริมการเขียนโดยเติมคำบรรยายภาพหรือบอกภาพ

2. ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์และนิทานที่ฟัง

2.1 ส่งเสริมให้เขียนเล่ากิจวัตรประจำวัน

2.2 ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์หรือเหตุการณ์

2.3 การส่งเสริมการเขียนนิทานที่เคยฟังมา

3. ส่งเสริมการเขียนเพื่อแสดงความต้องการของตน เช่น หนังสืออ่านที่เธอรัก เธอชอบมากที่สุดนั้นเรื่องอะไร เหตุใดจึงชอบ เขียนเล่าเรื่องประกอบด้วย ฯลฯ เป็นต้น

4. ส่งเสริมการเขียนหรือแสดงความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยครูช่วยกำหนดสถานการณ์ แล้วให้เด็กเขียนบอกถึงความรู้สึก ชอบ เกลียด กลัว ในเวลาสถานที่ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น และเป็นเพราะสาเหตุใด อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้

การส่งเสริมให้เด็กแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ย่อมช่วยพัฒนาความคิดในการเขียน บ่งบอกมาจากพื้นฐานแห่งจิตใจได้ดีเด็กเองก็จะรู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากนัก การส่งเสริมโดยให้กำลังใจจากครูและการช่วยเหลือแนะนำย่อมสำคัญยิ่ง นอกจากลักษณะงานที่ควรส่งเสริมการเขียนที่ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกโดยคิดอย่างอิสระที่มีลักษณะใกล้เคียงระหว่างการแสดงออกตามความต้องการและความรู้สึกนึกคิดก็คือ ความปรารถนาที่อยากจะเป็นหรือความใฝ่ฝันของเด็กนั่นเอง

<u>หลักในการจัดกิจกรรมในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

เด็กในระดับชั้นประถมศึกษา มีลักษณะของความอยากรู้อยากเห็น มีจินตนาการในการคิดฝัน สร้างสรรค์เรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อสนองและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้กับเด็ก อัจฉรา ชีวพันธ์ (2532 : 6) เสนอว่า ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดกิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ให้มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน โดยจะต้องคำนึงถึงหลักสูตรในระดับชั้นต่าง ๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายทำเพื่ออะไร กิจกรรมต่าง ๆ นั้นสนองวัตถุประสงค์ใดในหลักสูตร

2. การจัดกิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ ควรได้มีการสัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วย

3. จัดลำดับความยากง่ายของกิจกรรมให้เหมาะกับผู้เรียน

4. ใช้สื่อที่จูงใจเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่และรักในการเขียน

5. ให้ผู้เรียนสามารถใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และวุฒิภาวะของเด็ก เพื่อที่กิจกรรมในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์นี้จะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและความนึกคิดให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ กรรณิการ์ พวงเกษม (2533 : 34) ยังได้เสนอแนวทางสำหรับครูในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ต้องเร้าให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเขียน การเร้านั้นอาจใช้อุปกรณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ

2. ให้ร่างอย่างหยาบ ๆ ให้เสร็จก่อนครั้งหนึ่งในชั้น

3. ให้นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วเขียนเพิ่มเติมใหม่ ซึ่งเป็นการวัดผลด้วยตนเอง

4. ให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันประเมินผลการเขียนนั้น

5. ครูเป็นผู้ประเมินผลเอง และให้นักเรียนแก้ไขเสียใหม่

6. อ่านนิทาน โคลง ให้เด็กฟังมาก ๆ เพื่อความสนุกสนาน หากเด็กได้มีส่วนร่วมบ้างเช่น ช่วยกันตอบปัญหา ช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง ช่วยกันเล่าบ้าง จะทำให้สนุกสนานยิ่งขึ้น

7. ส่งเสริมให้เด็กเขียนมาก ๆ ให้ลองเขียนสิ่งแปลก ๆ ใหม่ๆ อยู่เสมอ

8. ช่วยให้กำลังใจโดยยกย่องชมเชยผลงานเมื่อเห็นสมควร แต่ไม่แสดงให้มากเกินไปจนทำให้เด็กไม่พยายามทำให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

9. ไม่บังคับให้เด็กเขียน ถ้าหากไม่นึกอยากเขียน อาจให้เล่าเรื่องประกอบภาพก็ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ครูที่สอนการเขียนแบบสร้างสรรค์ จะต้องมีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้ที่จะต้องคอยให้กำลังใจแก่เด็ก รู้จักวิธีการเสริมแรง ไม่บังคับให้เด็กเขียนเมื่อเขายังไม่พร้อม สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์เป็นไปได้ผลดี

และบุคลิกภาพของครูก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบรรยากาศให้เด็กมีแรงจูงใจที่อยากจะเขียน ดังที่ ฉวีวรรณ จินดาพล (2528 : 62) กล่าวว่า ครูสอนการเขียนแบบสร้างสรรค์ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ให้ความอบอุ่น สนใจพฤติกรรม คำพูด กิริยาท่าทางของเด็ก สนองตอบต่อความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ใจเย็น มีความรักเด็ก

2. เป็นผู้ที่รู้จักให้กำลังใจ ชมเชย และให้คำแนะนำแก่เด็กได้อย่างเหมาะสม

3. ไม่ลงโทษ ขู่เข็ญ ไม่หงุดหงิด ทำให้เด็กกลัว ไม่บังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่อยากทำ

4. ใช้กิจกรรมหลายแบบเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกของเด็ก

5. สร้างและใช้อุปกรณ์ที่น่าสนใจในการสอนให้เด็ก

6. มีความเข้าใจ และรู้จักให้งานที่เหมาะสมกับเด็ก ไม่ยากเกินไป และมีคุณค่าสำหรับเด็ก

7. ไม่คาดหวังผลงานของเด็กให้ถูกต้องสมบูรณ์แบบมากเกินไป

8. ควรมีความรู้ ความสนใจ ผลงานวรรณคดีที่ดี รู้จักเลือกตัวอย่างที่เหมาะสมกับเด็ก

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีนั้น ครูที่สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เป็นกันเองกับเด็ก คอยให้กำลังใจแก่เด็ก มีวิธีการเสริมแรงที่ดี ไม่บังคับเด็กเมื่อเขายังไม่พร้อม

<u>คุณค่าของการเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

การเขียนแบบสร้างสรรค์นี้ จะช่วยส่งเสริมความงอกงามทางสติปัญญา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยประจำตัว ความคิด อารมณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนออกมา ดังที่ ฉวีวรรณ จินดาพล (2528 : 61-62) กล่าวถึงคุณค่าของการเขียนแบบสร้างสรรค์ว่า

1. เป็นการฝึกทักษะ และพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อ

สิ่งแวดล้อมของเด็ก

2. เป็นการช่วยให้เด็กรู้จักคำศัพท์มากขึ้น ก่อให้เกิดความฉลาดในการเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน วลี ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่าน และเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน

3. เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. เป็นการช่วยให้เด็กพึงพอใจในผลงาน และรักการเขียนมากยิ่งขึ้น

5. เป็นการช่วยให้ครูรู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น จากการเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดและปัญหาของเด็ก

6. การเขียนแบบสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้มีความนับถือยอมรับตนเอง ภูมิใจในตนเองและรู้จักยอมรับผู้อื่น

7. การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กมีความรู้ เกิดความซาบซึ้งในผลงานและวรรณคดีที่มีคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประสบการณ์สะสมของเด็กที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

8. การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ จะป็นการฝึกให้เด็กใช้ความสังเกตธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและความรู้สึกอันดีงามต่อเพื่อนมนุษย์ สิ่งมีชีวิตในโลกนี้

9. การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ เป็นงานที่สนุกสนานท้าทาย สร้างความเชื่อมั่นให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน

ปราโมทย์ ขันติลาภาพันธ์ (2530 : 18) กล่าวถึงคุณค่าของการเขียนแบบสร้างสรรค์ไว้ 3 ประการ คือ

1. ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

2. ช่วยให้นักเรียนที่มีความถนัดทางด้านภาษามีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มมากขึ้น

3. ทำให้ทราบลักษณะนิสัย ค่านิยมความรู้ความสามารถ ฯลฯ ของผู้เรียน

จะเห็นได้ว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์นี้ จะช่วยส่งเสริมความงอกงามทางสติปัญญาของนักเรียน นักเรียนสามารถใช้ความคิดในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ นอกจากนี้ครูยังสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งจะสะท้อนออกมาจากงานเขียนของเด็ก ทำให้ทราบลักษณะนิสัย เจตคติ ความรู้ ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ของเด็กได้ อันเป็นแนวทางสำหรับครูในการช่วยเหลือ แก้ไขและส่งเสริมเด็กได้ในโอกาสต่อไป

<u>การประเมินผลการเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

การเขียนแบบสร้างสรรค์ เป็นงานเขียนที่เกิดจากความสามารถเฉพาะตัว ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่จะคอยดูแลช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้เขาสามารถเขียนออกมาอย่างสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้น การประเมินผลการเขียนแบบสร้างสรรค์จึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเขียนแบบสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญถึงขีดสุด

พเยาว์ ทักษิณ (2523 : 41-42) ได้เสนอเกณฑ์การประเมินผลการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการให้คะแนนตามอัตราส่วนน้ำหนักความสำคัญ ดังนี้

การแสดงออก	5	ส่วน
การเชื่อมโยงความคิด	2	ส่วน
การเสนอเรื่อง	1	ส่วน
การใช้ภาษา	1	ส่วน
เนื้อหาสาระ	1	ส่วน

จากนั้นนำมากำหนดคะแนนตามคุณภาพ ให้คะแนน 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ดีมาก
4	หมายถึง	ดี
3	หมายถึง	พอใช้
2	หมายถึง	เกือบพอใช้
1	หมายถึง	ไม่ดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 87) ได้เสนอหลักการให้คะแนนการเขียนไว้ดังนี้ คือ การให้คะแนนการเขียนที่มีแบบแผนหรือรูปแบบ ซึ่งได้แก่ การเขียนเรียงความ บทความ จดหมาย ย่อความ สุนทรพจน์ ฯลฯ ควรแบ่งให้คะแนน ดังนี้

เนื้อเรื่อง	25%
การใช้ภาษา	25%
แนวความคิด	30%
รูปแบบ	10%
ลายมือ การสะกดการันต์ การเว้นวรรคตอน ย่อหน้า และความสะอาด	10%

วรรณา เครืองเนียม (2531 : 38) ได้แสดงความคิดเห็นในการประเมินผลเอาไว้ว่า

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานเขียนที่เกิดจากการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการที่แปลกใหม่ของแต่ละคน ซึ่งจะมีแนวความคิด ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นในการประเมินผลงานของเด็ก ครูจะต้องพิถีพิถันและระมัดระวังเป็นพิเศษ ครูควรจะพิจารณาแนวคิด ความสามารถในการลำดับเรื่องราวถ่ายทอดความคิดจินตนาการการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษาที่ไพเราะสละสลวย เหมาะสมกับข้อความหรือเรื่องราวของแต่ละคน โดยครูจะต้องมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แน่นอน มิใช่ตามความคิดของครูเอง และที่สำคัญครูไม่ควรนำผลงานของเด็กมาเปรียบเทียบกัน เพราะจะทำให้เด็กบางคนหมดกำลังใจ อับอายไม่กล้าแสดงออกและไม่กล้าเขียนอีกต่อไป ดังนั้นการประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เที่ยงธรรม และครอบคลุมไปถึงความสามารถทุก ๆ ด้านของนักเรียนอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การประเมินผลการเขียนแบบสร้างสรรค์มีหลายวิธี ดังนั้น เวลาจะนำไปใช้ควรจะต้องปรับปรุงเกณฑ์การประเมินผลให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เพื่อที่การประเมินผลนี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเขียนแบบสร้างสรรค์ให้ได้ผลดี

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532 : 3) กล่าวว่า "แบบฝึกมีไว้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียน" และแบบฝึกที่ดีควรจะต้องให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

<u>ลักษณะของแบบฝึก</u>

บาร์เนท (Barnett. 1969 : 11) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกว่า แบบฝึกที่ดีควรมีข้อแนะนำในการใช้ คำหรือข้อความที่ให้ฝึกควรมีจำกัด คำสั่งหรือตัวอย่างที่ยกมาควรชัดเจนและไม่ยากจนเกินไป ถ้าต้องการให้ผู้ฝึกศึกษาด้วยตนเองแบบฝึกก็ควรจะมีหลายรูปแบบและแต่ละรูปแบบก็ควรจะให้ความหมายแก่ผู้ฝึกด้วย

ริเวอร์ (Rivers. 1970 : 103-104) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกควรประกอบด้วย

1. ต้องมีการฝึกนักเรียนมากพอควรในเรื่องหนึ่ง ๆ ก่อนจะมีการฝึกเรื่องอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ทำขึ้นเพื่อการสอนไม่ใช่เพื่อทดสอบ

2. แต่ละบทควรฝึกโดยใช้เพียงหนึ่งแบบเท่านั้น

3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว

4. ประโยคที่ฝึกควรเป็นประโยคสั้น ๆ

5. ประโยคและคำศัพท์ ควรเป็นแบบที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันที่นักเรียนรู้จักดีแล้ว

6. เป็นแบบฝึกที่นักเรียนใช้ความคิดด้วย

7. แบบฝึกควรมีหลาย ๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

8. ควรฝึกให้นักเรียนสามารถใช้สิ่งที่เรียนไปแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นิตยา ฤทธิโยธี (2520 : 1) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว

2. เหมาะสมกับระดับ วัย หรือความสามารถของเด็ก

3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ทำให้เด็กเข้าใจวิธีทำได้ง่าย

4. ใช้เวลาเหมาะสมคือไม่ใช้เวลามากหรือน้อยจนเกินไป

5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และท้าทายให้แสดงความสามารถ

สมชัย ไชยกุล (2526 : 14-15) เสนอลักษณะที่ดีของแบบฝึกทางภาษาไว้ดังนี้

1. แบบฝึกควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอน มิใช่ทดสอบว่านักเรียนเรียนรู้อะไรบ้าง

2. แบบฝึกหนึ่ง ๆ ควรเกี่ยวกับโครงสร้างเฉพาะของสิ่งที่จะสอนเรื่องเดียว

3. สิ่งสำคัญที่จะฝึกควรเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว เช่น จากบทสนทนา การอ่านหรือการพูดคุยกัน

4. ข้อความที่นำมาฝึกในแต่ละแบบฝึกควรสั้นเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความยุ่งยากใจ

5. แต่ละแบบฝึกควรออกเสียงให้มากที่สุด จะเป็นการสร้างนิสัยการออกเสียงในภาษาไทยได้ดี

6. แบบฝึกควรเป็นแบบที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองที่พึงปรารถนาเท่านั้น

7. ในแบบฝึกที่เกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาไม่ควรใช้คำศัพท์มากนัก

8. แบบฝึกควรเป็นแบบออกเสียงจนกว่านักเรียนจะออกเสียงได้ถูกต้องแล้ว จึงให้ทำแบบฝึกหัดอ่านหรือเขียน

9. สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามไปก็คือการฝึกออกเสียงโดยใช้คำสัมผัสและร้อยกรอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แบบฝึกควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอนโดยอาศัยหลักจิตวิทยา และกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อที่จะไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน การใช้ถ้อยคำ เนื้อหา ควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ควรสร้างให้มีลักษณะท้าทายความสามารถ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วย

<u>หลักในการสร้างแบบฝึก</u>

สำหรับหลักในการสร้างแบบฝึกนั้น รัชนี ศรีไพวรรณ (2527 : 412-413) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างแบบฝึกดังนี้

1. ต้องสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กและลำดับขั้นของการเรียน

2. เมื่อมีจุดมุ่งหมายฝึกด้านใดควรจัดเนื้อหาให้ตรงกับความมุ่งหมายนั้น

3. คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ถ้าสามารถจัดทำแบบฝึกที่แก้ไขข้อบกพร่องที่ตรงจุดของเด็กได้เป็นเรื่องดี

4. ในแบบฝึกต้องมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจถ้าเด็กยังอ่านไม่ได้ ครูต้องชี้แจงด้วยคำพูดที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้เด็กสามารถทำตามคำสั่งได้

5. แบบฝึกต้องมีความถูกต้องไม่มีข้อผิดพลาด

6. การให้เด็กทำแบบฝึกหัดแต่ละครั้ง ต้องให้เหมาะสมกับเวลาและความสนใจของเด็ก

7. ควรคำแบบฝึกหลาย ๆ แบบเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้กว้างขวางและส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด

8. กระดาษที่ใช้ทำแบบฝึกจะต้องเหนียวและทนทาน

เพียงจิต อิ้งโพธิ์(2529 : 29) ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

1. ควรสร้างแบบฝึกให้มีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การให้เติมคำ ให้จับคู่ ต่อเติมตารางอักษร มีการใช้เกมและเพลงประกอบการเรียนการสอน

2. คำนึงถึงความยากง่ายของคำที่นำมาฝึก และมีการเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย

3. การฝึกแม้ว่าจะมีจุดประสงค์สำคัญเน้นที่การเขียน แต่ก็ไม่ละเลยการฝึกทักษะการอ่าน การฟัง และการพูด ทักษะพื้นฐานทางภาษาทั้งสี่ด้านนี้จำเป็นต้องได้รับการฝึกไปพร้อม ๆ กัน การใช้ภาษาจึงจะมีประสิทธิภาพ

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างแบบฝึก

โรจนา แสงรุ่งรวี (2531 : 20) กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกให้ดีมีประสิทธิภาพว่า ครูต้องคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นสำคัญ โดยดูความพร้อม ระดับสติปัญญา ความสามารถ ความเหมาะสม ในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนเนื้อหาและระยะเวลาในการทำแบบฝึก ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจที่จะนำเอาแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้นนี้มาแก้ไขข้อบกพร่องหรือส่งเสริมทักษะทางภาษาให้ดียิ่งขึ้น

วิชัย เพ็ชรเรือง (2531 : 77) ได้สรุปหลักในการจัดทำแบบฝึกว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

1. แบบฝึกต้องมีเอกภาพและความสมบูรณ์ในตัวเอง

2. เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและสังคม

3. ครอบคลุมหลายลักษณะวิชาโดยบูรณาการให้เข้ากับการอ่าน

4. ใช้แนวคิดใหม่ในการจัดกิจกรรม

5. สนองความสนใจใคร่รู้และความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเต็มที่

6. คำนึงถึงพัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้เรียน

7. เน้นการแก้ปัญหา

8. ครูและนักเรียนได้มีโอกาสวางแผนงานร่วมกัน

9. แบบฝึกควรเป็นสิ่งที่น่าสนใจ คือเป็นสิ่งที่มีความแปลกใหม่พอสมควร เป็นสิ่งซึ่งสมองสามารถปรับเข้าสู่โครงสร้างทางความคิดของเด็กได้

จะเห็นได้ว่า หลักสำคัญในการสร้างแบบฝึกคือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะฝึกให้แน่นอนว่าจะฝึกเรื่องอะไร แล้วจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้งนี้จะต้องสร้างแบบฝึกให้เหมาะสมกับวัย และระดับความสามารถของผู้เรียน แบบฝึกควรมีหลาย ๆ รูปแบบ และแบบฝึกนั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

<u>หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก</u>

ในการสร้างแบบฝึกนั้น จำเป็นจะต้องใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก เพื่อให้แบบฝึกนั้นสมบูรณ์และเหมาะสม สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2522 : 52) กล่าวว่า ต้องยึดหลักจิตวิทยาดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของ ธอร์นไดด์ (Thorndike) เกี่ยวกับกฎการฝึกหัดซึ่งสอดคล้อง กับการทดลองของ วัตสัน (Watson) คือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้ผู้ฝึกคล่องแคล่วสามารถทำได้ดี ในทางตรงข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดทอดทิ้งไปนานแล้ว ย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิมต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำ ก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรคำนึงถึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความถนัด ความสามารถและความสนใจที่ต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาความเหมาะสม ไม่ยากหรือง่ายเกินไป และควรมีหลายแบบ

3. การจูงใจผู้เรียน สามารถทำได้โดยการจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึก นอกจากนั้นการใช้แบบฝึกสั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย

4. การนำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต และการเรียนรู้มาให้นักเรียนได้ทดลองทำ ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกในสิ่งที่ใกล้ตัว นอกจากจะจำได้แม่นยำแล้ว นักเรียนยังสามารถจะนำหลักและความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อีกด้วย

ส่วน พรรณี ช. เจนจิต (2528 : 168-186) ได้สรุปแนวคิดทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการสร้างและการใช้แบบฝึก ว่าควรประกอบไปด้วย

1. กฎแห่งผล แบบฝึกที่สร้างขึ้นนักเรียนจะต้องสามารถทำได้ และมีคำเฉลยให้นักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้ทันทีหลังจากทำแบบฝึกเสร็จแล้ว

2. การฝึกหัด การเรียนรู้เกิดจากการฝึกหัด และความใกล้ชิดทำให้จำได้คงทน ดังนั้นจึงควรเน้นให้มีการกระทำซ้ำ ๆ จนเกิดทักษะ

3. การเสริมแรง ควรให้กำลังใจแก่นักเรียนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ นักเรียนก็จะมีแนวโน้มในการที่จะกระทำงานนั้น ๆ อีก

4. แรงจูงใจ ครูต้องรู้จักกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว อยากรู้อยากเห็น แบบฝึกที่น่าสนใจจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนยอยากทำ อยากฝึก และเกิดการเรียนรู้

วรรณา เครืองเนียม (2531 : 42) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า ทฤษฎีสิ่งเร้า ทฤษฎีการตอบสนอง และทฤษฎีแรงจูใจ มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล และสามารถยั่วยุให้นักเรียยนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการถ่ายทอดความคิดนั้นออกมาเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

จากแนวความคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบฝึกการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ โดยยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นแบบฝึกเพื่อสอนการเขียนแบบสร้างสรรค์ ช่วยให้ครูสามารถเห็นข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียน ซึ่งจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงได้ทันท่วงที

2. เป็นแบบฝึกเพื่อช่วยเสริมทักษะของการเขียนให้ดีขึ้น

3. เป็นแบบฝึกที่ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางการเขียนแตกต่างกัน การให้เด็กได้ทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จทางการเขียน

4. เป็นแบบฝึกที่เร้าความสนใจ และจูงใจนักเรียนโดยใช้ภาพประกอบ

5. เป็นแบบฝึกสั้น ๆ ง่าย ๆ แบบฝึกหนึ่ง ๆ จะฝึกเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และใช้เวลาฝึกครั้งละประมาณ 30-40 นาที

6. เป็นแบบฝึกที่มุ่งสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนหลาย ๆ ชนิดมาประกอบ เช่น บัตรคำ บัตรภาพ แถบประโยค เกม เป็นต้น

<u>การทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึก</u>

อรพรรณ พรสีมา (2530 : 115-116) ได้ทดลองการหาประสิทธิภาพของแบบฝึก โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการทดลองใช้แบบฝึกกับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากแบบฝึก 1 : 1 หมายความว่า ในการทดลองแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบหนึ่งคนและนักเรียนหนึ่งคน

2. การทดสอบแบบกลุ่มเล็ก (1 : 10) เป็นการทดลองใช้แบบฝึกที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 กับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากแบบฝึก 1 : 10 หมายความว่า ในการทดลองแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบ 1 คน และนักเรียนประมาณ 10 คน

3. การทดสอบภาคสนาม เป็นการทดสอบขั้นสุดท้ายของกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึก การทดสอบในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สร้างมั่นใจได้ว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

<u>เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพ</u>

เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ ใช้ผลการประเมินความแตกต่างของคะแนนจากการสอบแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ว่าหลังการทดลอง นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าที (t-test แบบ Dependent Sample) ใช้ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

<u>งานวิจัยต่างประเทศ</u>

บาร์รีย์ (Barry. 1974 : 7577 - A) ศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนจากครูที่มีใจกว้าง กับครูที่ยึดความคิดเห็นของตนเอง โดยกระทำกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งของรัฐแคลิฟอร์เนีย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู 20 คน นักเรียน 240 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ยึดความคิดเห็นของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยที่ได้พบนี้ บาร์รีย์ ได้สรุปว่าบุคลิกภาพของครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมาก

โมเรโน และโฮแกน (Moreno and Hogan. 1976 : 91-95) ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของโครงการฝึกความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของเด็กที่มีพื้นฐานด้านผิวและฐานะทางสังคมแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 5 และ 6 จำนวน 218 คน ซึ่งทั้งหมดจะได้รับการทดสอบโดยใช้ Torrance Test of Creative Thinking (TTCT), Form A กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการฝึกฝน Productive Thinking Program และกลุ่มควบคุมจะได้เรียน The Gates - Peardon Reading Exercises เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะได้รับการทดสอบด้วย Torrance Test of Creative Thinking (TTCT), Form B ผลปรากฏว่า การเข้าร่วมใน Productive Thinking Program จะช่วยให้เด็กได้ปรับปรุงความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผิว ส่วนฐานะทางสังคมไม่มีผลต่อความสามารถของเด็กในการเพิ่มพูนทักษะเลย

เบล (Bell, 1984 : 2752-A) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กอายุ 6-7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเรียบเรียงเรื่องราวที่เล่าและการจินตนาการเรื่องราว มีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์

<u>งานวิจัยในประเทศ</u>

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2522 : 44) ได้ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และความคิดแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏดังนี้

1. พัฒนาการของความคิดคล่องตัวในช่วงนี้ จะมีลักษณะคงที่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และความคิดคล่องตัวจะสูงสุดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่จะลดต่ำสุดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และจะเริ่มพัฒนาขึ้นสูงอีกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. พัฒนาการความคิดริเริ่ม จะเริ่มพัฒนาสูงขึ้นระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และจะสูงมากในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่จะกลับลดต่ำสุดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และจะพัฒนาสูงสุดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. พัฒนาการความคิดตกแต่ง ค่อนข้างจะคงที่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และจะพัฒนาสูงขึ้นในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และลดต่ำสุดในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และจะเริ่มพัฒนาสูงขึ้นอีกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำเริญ เขียวหวาน (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบที่ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบของทอแรนซ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทวีศักดิ์ นุ่มฤทธิ์ (2526 : 130) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการเล่านิทานที่มีรูปแบบต่าง ๆ กันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับฟังนิทานแต่ละรูปแบบและนักเรียนที่ไม่ได้รับฟังนิทาน มีความคิดสร้างสรรค์โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน และศึกษาในส่วนย่อยของความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับฟังนิทานแบบปรัมปรา มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับฟังนิทานเกี่ยวกับเรื่องสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยใช้และไม่ใช้รูปเรขาคณิตเป็นสื่อ มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการทดลอง

อภิญญา แก้วชื่น (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนล้อของจริงกับการ์ตูนโครงร่าง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรรชัย ศรีสุข (2530 : 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกม นิทาน และปริศนาคำทายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเกม นิทานและปริศนาคำทายมีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร (2531 : 78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะ โดยวิธีการเล่นพื้นบ้านของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะโดยวิธีการเล่นพื้นบ้าน

ของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประสาท อิศรปรีดา (2532 : 50) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน ในเขตและนอกเขตเทศบาล จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 157 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์ตามโครงการแล้ว คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้งด้านความคล่องในการคิด จำนวนทิศทางการคิด และความคิดริเริ่มสูงกว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .001 และ .01 ตามลำดับ

วรรณา ไมตรีวงษ์ (2532 : 337) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์เรื่องรูปเรขาคณิตและรูปทรงเรขาคณิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีสอนของ สสวท. กับวิธีสอนแบบวรรณี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนของ สสวท. กับวิธีสอนแบบวรรณีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทพร กัณหสุวรรณ (2533 : 87) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ในการเรียยรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการบวกและการลบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีสอนแบบวรรณีที่ใช้ภาพกระดานชอล์กกับภาพเหมือนจริง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ภาพกระดานชอล์กกับภาพเหมือนจริงแตกต่างกันทางด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ พอสรุปได้ว่า ในการเรียนการสอนนั้น ครูมีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้อิสระแก่นักเรียน การส่งเสริมการแสดงออกทางจินตนาการ การใช้วิธีสอนที่แปลกใหม่ การจัดกิจกรรมพร้อมกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

2. **งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเขียนแบบสร้างสรรค์**

<u>งานวิจัยในต่างประเทศ</u>

เซนต์ โรเมน (St.Romain. 1975 : 244) ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างของการเขียนแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับสิ่งเร้าต่างกัน การวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงการใช้ภาพยนตร์และภาพนิ่ง เป็นสิ่งเร้าในการเขียนแบบสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งเร้าทั้ง 2 อย่างมีประสิทธิภาพแตกต่างกัน

คีนเน่ย์ (Keeney. 1976 : 5802-A) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง จำนวนนักเรียน 276 คน เกี่ยวกับการเขียนแบบสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบเลือกเรื่องด้วยตนเอง 67.4% นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชอบเลือกเรื่องด้วยตนเอง 80.4% นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ใช้เวลาในการเขียนเรื่องต่อเนื่องกันคิดเป็น 57.2% และ 43.4% ตามลำดับ ความยากในการเขียนเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือการรวบรวมความคิด เวลาน้อย ขาดเครื่องมือที่จะช่วยในการเขียนคำศัพท์ และไม่มีสมาธิเนื่องจากเสียงรบกวน ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาเช่นเดียวกัน และมีปัญหาเพิ่มขึ้นมาบ้างคือการกำหนดเหตุการณ์และอุปนิสัยของตัวละคร

เคอร์นส์ (Kearns. 1979 : 83) ศึกษาเรื่องผลของการผ่อนคลายและการชี้นำจินตนาการที่มีต่อการคิดและการเขียนแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีพรสวรรค์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ให้เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดเพื่อผ่อนคลายสมองและชี้นำด้านจินตนาการ อีกกลุ่มหนึ่งกำหนดให้เรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการทางวิชาคณิตศาสตร์ จากนั้นให้ทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนส์ (Torrance Tests of Creative Thinking) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างนี้มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับชั้น ขอบข่ายความสามารถ และการคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับคะแนนเฉลี่ยในด้านการคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชั้นอื่น ๆ

<u>งานวิจัยในประเทศ</u>

พเยาว์ ทักษิณ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระกับครูเป็นผู้กำหนดเนื้อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนที่ครูเป็นผู้กำหนดเนื้อเรื่องให้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิไล ชิณวงค์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีรถไฟ นครราชสีมา ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้แบบฝึกการเขียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกับวิธีสอนแบบธรรมดา ผลการวิจัยพบว่าคะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อมีสัมฤทธิ์ผลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบธรรมดา

ปราโมทย์ ขันติลาภาพันธ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียนด้านภาษาไทยและด้านคณิตศาสตร์ กับสัมฤทธิ์ผลในการเขียน

เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความถนัดทางการเรียนด้านภาษาไทยและด้านคณิตศาสตร์กับสัมฤทธิ์ผลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กันอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนด้านภาษาไทยและด้านคณิตศาสตร์ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สัมฤทธิ์ผลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนด้านภาษาไทยและด้านคณิตศาสตร์ ระดับสูงกับระดับสูง ระดับปานกลางกับระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์ระดับต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนด้านภาษาไทยระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนหญิงมีสัมฤทธิ์ผลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแบบสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า นักเรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ถ้าครูผู้สอนใช้วิธีสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสม

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

<u>งานวิจัยในต่างประเทศ</u>

ชเวนดินเกอร์ (Schwendinger. 1977 : 51) ได้ศึกษาผลการเขียนสะกดคำของนักเรียนเกรด 6 จำนวน 503 คน โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนของจริง แบบเขียนตามคำบอก และแบบทดสอบการเขียนสะกดคำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนของจริง มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้รูปภาพเหมือนจริง

ลอเรย์ (Lawrey. 1978 : 817-A) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกหัดกับนักเรียนในระดับที่ 1 ถึงระดับที่ 3 จำนวน 87 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยนักเรียนในการเรียนรู้โดยนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกหัด มีคะแนนการทดสอบหลังทำแบบฝึกหัดสูงกว่าคะแนนก่อนทำแบบฝึกหัด นอกจากนี้แบบฝึกหัดช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน การนำแบบฝึกหัดมาใช้จึงเป็นการช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

<u>งานวิจัยในประเทศ</u>

ยุพดี พูลเวชประชาสุข (2525 : 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเขียนสะกดคำและทัศนคติต่อการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้แบบฝึกหัดการเขียนสะกดคำกับการเขียนตามคำบอก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกหัดการเขียนสะกดคำ มีผลการเขียนสะกดคำสูงขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนโดยการเขียนตามคำบอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดการเขียนมีทัศนคติต่อการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการเขียนตามคำบอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาสวิมล รักบ้านเกิด (2526 : 78) ได้ทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำยากในวิชาภาษาไทยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำยาก มีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำยากสูงขึ้นกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำยากกับกลุ่มที่ได้รับการสอนคำตามกิจกรรมในแผนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิญญา แก้วชื่น (2528 : 40) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนล้อของจริงกับการ์ตูนโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

ที่แสดงออกมาโดยใช้ภาษาและรูปภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของกลุ่มที่ฝึกจากแบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนโครงสร้างสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โรจนา แสงรุ่งรวี (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำด้วยการใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำก่อนและหลังการสอนด้วยการใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำ แตกต่างกันในทางที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแบบฝึก สรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ในการฝึกทักษะทางภาษาให้ได้ผลดี และแบบฝึกมีไว้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียน นอกจากนี้ แบบฝึกจะช่วยการสอนของครูให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบฝึกที่ดีจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนด้านภาษาที่สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีดำเนินการทดลอง
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 240 คน ซึ่งทางโรงเรียนได้จัดนักเรียนเข้าชั้นโดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคละความสามารถทางการเรียนในแต่ละชั้นเรียนให้มีจำนวนใกล้เคียงกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 30 คน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก 1 ห้องเรียน ได้นักเรียนจำนวน 60 คน

2. เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการควบคุมดูแลในการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงสุ่มนักเรียนที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน โดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random Number Table) จากนักเรียนในข้อ 1

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

1. แผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ จำนวน 18 แบบ
2. แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ จำนวน 6 ฉบับ

<u>การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ</u>

1. <u>แผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์</u> มีวิธีการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด และเลือกลักษณะความคิดอเนกนัยทางภาษา ซึ่งมี 6 ด้าน ได้แก่ ความคิดอเนกนัยทางภาษาในรูปของหน่วยกลุ่มหรือจำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ การแปลงรูป และการประยุกต์

1.2 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

1.3 ศึกษาแนวการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ของ กรรณิการ์ พวงเกษม กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ของอัจฉรา ชีวพันธ์ และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ อารี รังสินันท์

1.4 สร้างแผนการสอน โดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ ตามลักษณะความคิดอเนกนัยทางภาษา 6 ด้าน ๆ ละ 3 แผน ให้สอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.5 นำแผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นทั้ง 18 แผนเสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธ์มณี ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะ

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร รองศาสตราจารย์ วัญญา วิศาลาภรณ์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และอาจารย์นัยนา คณานุรักษ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) และความเหมาะสมของเวลาที่ใช้สอน

1.6 นำแผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

การตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

<u>ครั้งที่ 1</u>

เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนการสอนกับนักเรียนรายบุคคล โดยใช้แบบฝึกการเขียนที่ปรับปรุงแล้วทั้ง 18 แบบฝึก ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน เพื่อปรับปรุงในเรื่องของภาษา เนื้อเรื่อง แบบฝึก และเวลาที่ใช้

<u>ครั้งที่ 2</u>

เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มเล็ก โดยนำแผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อบกพร่องเกี่ยวกับความเหมาะสมของภาษา เนื้อเรื่องแบบฝึก เวลาที่ใช้ หลังจากนั้นนำข้อมูลต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อสังเกตที่ได้ แล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงแผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปทดลองภาคสนาม

<u>ครั้งที่ 3</u>

นำแผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

2. <u>แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์</u> ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด ซึ่งดัดแปลงและสร้างขึ้นเป็นภาษาไทยจากวิทยานิพนธ์ของ บังอร พุ่มสะอาด (2517) เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมองด้านความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรายงานการวิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึกของ ประสาท อิศรปรีดา

2.2 ศึกษาการให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด และครอฟเลย์

2.3 สร้างแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ โดยพัฒนามาจากแบบทดสอบของกิลฟอร์ด บังอร พุ่มสะอาด และประสาท อิศรปรีดา จำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ความคล่องในการใช้คำ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาที่เป็นหน่วย ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Word Fluency ของกิลฟอร์ด โดยแต่ละข้อจะกำหนดพยัญชนะให้ 1 ตัว ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นหรือลงท้ายด้วยพยัญชนะที่กำหนดให้ และต้องเป็นคำที่มีความหมาย หามาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

ฉบับที่ 2 ประโยชน์ของสิ่งของ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษา เป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นกลุ่มเป็นพวก ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Brick Uses, Unusual Uses and Alternate Uses ของกิลฟอร์ด โดยให้บอกประโยชน์ของสิ่งของมาให้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด

ฉบับที่ 3 คำที่มีความหมายคล้ายกัน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านความสัมพันธ์ ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Associational Fluency ของกิลฟอร์ด โดยกำหนดให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายคล้ายกับคำที่กำหนดให้

ฉบับที่ 4 การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาในรูปของระบบ ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Word Arrangement ตามแนวคิดของกิลฟอร์ดโดยกำหนดให้ 1 คำ แล้วให้นักเรียนใช้อักษรจากคำที่กำหนดให้มาสลับกันเกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมาย ให้หาคำมาให้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด

ฉบับที่ 5 หาคำจากคำนำหน้าที่กำหนดให้ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านการแปลงรูป ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Consequences (Obvious) และ Consequence (Remote) ของกิลฟอร์ด โดยนักเรียนหาคำที่สัมพันธ์กับคำที่กำหนดให้

ฉบับที่ 6 ภาพสื่อความหมาย เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านการประยุกต์ ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Alternate Picture Meaning ของกิลฟอร์ด โดยกำหนดภาพให้ แล้วให้นักเรียนพิจารณาว่าภาพนี้สื่อความหมายอะไรได้บ้าง

2.4 นำแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์เสนอประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจแก้ไข

2.5 นำแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธ์มณี รองศาสตราจารย์วัญญา วิศาลาภรณ์ และอาจารย์นัยนา คณานุรักษ์ พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face validity) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.6 นำแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วทั้ง 6 ฉบับไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 1 คน และ 10 คน ตามลำดับ

2.7 นำแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงจากข้อ 4-6 แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

<u>เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์</u>

ถือเกณฑ์การพิจารณาคำตอบที่อยู่ในลักษณะที่เป็นการคิดอเนกนัย (Divergent thinking) ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford. 1967) และครอฟเลย์ (Cropley, 1966) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) พิจารณาจากการนับจำนวนคำตอบที่ไม่ซ้ำกันให้คำตอบละ 1 คะแนน โดยไม่ต้องคำนึงว่าคำตอบเหล่านี้จะซ้ำกับคำตอบของคนอื่นหรือไม่ ถ้านักเรียนตอบได้ 5 คำตอบก็จะได้คะแนน 5 คะแนน ตอบได้ 10 คำตอบก็ได้ 10 คะแนน เป็นต้น

2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) พิจารณาจากจำนวนกลุ่มหรือจำนวนทิศทางของคำตอบ โดยการนำคำตอบทั้งหมดที่ให้คะแนนความคิดคล่องแคล่วไปแล้วมาจัดกลุ่มหรือทิศทางใหม่ แล้วนำคำตอบที่เป็นทิศทางหรือความหมายเดียวกันมารวมกันนับจำนวนกลุ่มแล้วให้คะแนนกลุ่มละ 1 คะแนน ในการพิจารณาจัดกลุ่มนั้นต้องจัดกลุ่มคำตอบของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงให้คะแนนตามเกณฑ์ดังกล่าว

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) ให้คะแนนตามสัดส่วนของความถี่ของคำตอบซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการของครอฟเลย์ (Cropley. 1966) คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ได้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยิ่งซ้ำกับคนอื่นน้อยหรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลยจะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนนยึดหลักของครอฟเลย์ ซึ่งปรับให้เหมาะกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

คำตอบซ้ำกัน	4	คนขึ้นไป	ให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	2-3	คนขึ้นไป	ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำกันไม่เกิน	1	คน	ให้	2	คะแนน

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหาได้จากผลบวกของคะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับ ผลรวมของคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน

<u>วิธีดำเนินการทดลอง</u>

1. นำแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ทดสอบนักเรียนก่อนดำเนินการทดลอง ใช้เวลาดำเนินการทดลอง 50 นาที

2. ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ใช้เวลาสอน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที ตั้งแต่เวลา 14.20 - 15.00 น. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองตามแผนการสอน

3. ทดสอบหลังการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ด้วยแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ชุดเดิม ใช้เวลาดำเนินการทดลอง 50 นาที

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน โดยให้คะแนนตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดคือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม และหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ โดยใช้สูตร t-test (Dependent Sample)

<u>สถิติที่ใช้ในการวิจัย</u>

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 64)

2. หาประสิทธิภาพของแบบฝึกโดยใช้สูตร t-test (Dependent Sample) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 87)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์และแปลผล ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ซึ่งผลการทดสอบจะบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test ก่อนและหลังการทดลองเพื่อแสดงประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ความคิดคล่องแคล่ว	30	75.0000	17.6823	146.8000	33.8924	16.2521**
ความคิดยืดหยุ่น	30	17.6000	4.1360	23.2667	4.5529	8.9557**
ความคิดริเริ่ม	30	21.8000	12.5788	26.1333	13.1421	3.8750**
รวม		114.4000	26.8447	196.2333	44.2333	14.2582**

**$P < .01$

จากตาราง 1 แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบย่อยได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม จะปรากฏผลเช่นเดียวกัน โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

   2.1 แผนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์จำนวน 18 แผน

   2.2 แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ จำนวน 6 ฉบับ

3. วิธีดำเนินการทดลอง

   3.1 นำแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ทดสอบนักเรียนก่อนดำเนินการทดลอง

   3.2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ใช้เวลาสอน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที ตั้งแต่เวลา 14.20 - 15.00 น. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแผนการสอน โดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

3.3 ทดสอบหลังการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ด้วยแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ชุดเดิม

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

จากการดำเนินการสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ และการทดลองตามลำดับขั้น เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์มากกว่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่าแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเป็นไปตามเกณฑ์ที่ว่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์พิจารณาได้จากหลังการทดลอง นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นนั้น ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยหลังการฝึกความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการฝึกตามเกณฑ์ที่กำหนด คือที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่าแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์นี้มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการสอนเขียนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแอนเดอร์สัน และคนอื่น ๆ (Anderson and others. 1970 : 90-93) ที่กล่าวว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับมีศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์และสามารถพัฒนาได้ในทุกระดับอายุ ถ้าจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม

2. จากผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองมีนักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มสูงกว่าก่อนการทดลอง โดย

เฉพาะอย่างยิ่ง คะแนนของความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่วสูงขึ้นมากกว่าความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพราะความคิดคล่องแคล่วเป็นองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในระดับพื้นฐานที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนเหมือนกับความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม ซึ่งยากขึ้นตามลำดับ ดังที่อารี รังสินันท์ (2532 : 29) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรจะพัฒนาด้านความคิดริเริ่มเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดที่แปลกใหม่ไปจากเดิม

3. ในด้านการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่า การเรียนการสอนที่จัดขึ้นนี้ช่วยพัฒนาความรู้ ความสามารถในการใช้คำ การสะกดคำ การเขียนบรรยายภาพ บรรยายความรู้สึกนึกคิด และเขียนเรื่องจากประสบการณ์ เป็นการช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กรรณิการ์ พวงเกษม (2533 : 29) ที่ว่า การเขียนในลักษณะสร้างสรรค์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถทำได้โดยฝึกให้นักเรียนรู้จักเขียนนิทาน เขียนบรรยายภาพ และเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการ

จากการเรียนการสอนในลักษณะนี้ นักเรียนได้แสดงศักยภาพด้านภาษาด้วยแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ ทำให้ครูผู้สอนได้รู้จักนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างดี เพราะเป็นงานเขียนที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความรู้สึก ความคิด จากมวลประสบการณ์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเรียน เมื่อนักเรียนมีความสนใจ มีสุขภาพจิตที่ดี ผู้สอนประสบความสำเร็จในการสอน และได้ชื่นชมผลงานของนักเรียนซึ่งเกิดจากศักยภาพของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการวิเคราะห์ผล ทำให้ทราบว่าแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมานี้มีประสิทธิภาพ จึงเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำไปใช้ในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

1.2 ในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์นั้น ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเป็นอย่างดี เพราะเป็นการช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูประจำชั้นอาจจะทำได้ดีกว่า เพราะมีความคุ้นเคยกับนักเรียน สามารถยืดหยุ่นเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับการทดลองได้

1.3 ทางโรงเรียนอาจจัดทำโครงการพัฒนาการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายสามารถนำไปใช้ในการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรทำวิจัยและสร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาการเขียนแบบสร้างสรรค์ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรทางด้านภูมิหลังของนักเรียน ได้แก่ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สติปัญญา ความถนัด และตัวแปรทางด้านผู้สอน ได้แก่ วุฒิ ประสบการณ์ ความถนัดในการสอน และอายุ ว่าส่งผลต่อการเขียนแบบสร้างสรรค์อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนา พลายอยู่วงษ์. ผลของกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.

กิฟลี วรรณจีย์. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์กับการใช้แบบฝึกแบบปกติ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

กรรณิการ์ พวงเกษม. การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ ในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

_____. ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

จันทร์ศรี นิตยฤกษ์. การเขียนสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี, 2525.

จำเริญ เขียวหวาน. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนถาวรานุกูล จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

ฉวีวรรณ จินดาพล. "การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ : เด็กประถมศึกษา," ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 9 (2) 60 - 62 : มกราคม - พฤษภาคม 2528.

ชนะ เวชกุล. การเขียนสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.

ชลธิรา กลัดอยู่ และคนอื่น ๆ. การใช้ภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2521.

ชัยยงค์ พรหมวงค์. "การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. การเขียน 2. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2532.

_____. "การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางภาษา," ใน รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. หน้า 165-166. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ทดสอบทางการศึกษา, สำนัก. การประเมินผลกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

ทวีศักดิ์ นุ่มฤทธิ์. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการเล่านิทานที่มีรูปแบบต่าง ๆ กันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

นันทพร กัณหสุวรรณ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทน และความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการบวกและการลบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีสอนแบบวรรณี โดยการใช้ภาพกระดานชอล์กกับภาพเหมือนจริง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. ถ่ายเอกสาร.

นิตยา ฤทธิโยธี. "การทำและการใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะ," ใน เอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการสอนภาษาไทย. หน้า 1. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2520. อัดสำเนา.

นิพนธ์ จิตต์ภักดี. "การสอนแบบสร้างสรรค์," สามัญศึกษา. 17 : 17-18 ; มิถุนายน - กรกฎาคม 2522.

บังอร พุ่มสะอาด. การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมองด้านการคิดแบบอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

บันลือ พฤกษะวัน. พัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

บุญลือ ทองอยู่. ความคิดสร้างสรรค์. ใน รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. หน้า 66-78 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

ประชุมพร ศุกรเจริญ. การสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.

ประภาศรี สีหอำไพ. การเขียนแบบสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ประสาท อิศรปรีดา. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึก. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2532.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. การเขียนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

ปราโมทย์ ขันติลาภาพันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียนด้านภาษาไทยและด้านคณิตศาสตร์กับสัมฤทธิผลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2530. ถ่ายเอกสาร.

ปรีชา ภาวโน. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนชุมชนโรงเรียนในโครงการประชาธิปไตย โรงเรียนในโครงการอาร์ไอ ที และโรงเรียนแบบธรรมดา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

ผลทาน ศรีณรงค์. การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อกับวิธีสอนแบบธรรมดา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. ถ่ายเอกสาร.

พงษ์จันทร์ คล้ายสุบรรณ์. การเขียนสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2522.

พเยาว์ ทักษิณ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระกับครูเป็นผู้กำหนดเนื้อเรื่อง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

พรพรรณ อินทสงค์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับการสอนตามแผนการสอนของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช้และไม่ใช้รูปเรขาคณิตเป็นสื่อ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พรรณี ช.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2528.

เพ็ญ เลียงจันทร์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสอนเขียนเรียงความแบบปกติกับแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

เพียงจิต อิ้งโพธิ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำพ้องเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวังสะพุง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.

ไพรัตน์ วงษ์นาม. การสร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

มาสวิมล รักบ้านเกิด. การทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำยากในวิชาภาษาไทยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ยุบล บุญชื่น. ความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิด ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525. อัดสำเนา.

ยุพดี พูลเวชประชาสุข. การเปรียบเทียบผลการเขียนสะกดคำและทัศนคติต่อการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำกับการเขียนตามคำบอก. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ยุพิน พิพิธกุล. การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2527.

รักดี วิศิษฏอนุพงศ์. การศึกษาความสามารถการเขียนร้อยแก้วด้วยคำสัญลักษณ์และเจตคติต่อการเขียนร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้แบบฝึก

เสริมทักษะ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

รัชนี ศรีไพรวรรณ. "แบบฝึกหัดทักษะวิชาภาษาไทย สำหรับเด็กแรกเรียน," ใน คู่มือครูแนวความคิดและทรรศนะบางประการเกี่ยวกับกุศโลบายการสอนเด็กเริ่มเรียนที่พูดสองภาษา. หน้า 412-417. นครราชสีมา : สำนักงานศึกษาธิการเขต 11. 2527.

โรจนา แสงรุ่งรวี. ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำด้วยการใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531. อัดสำเนา.

เลิศ อานันทนะ. "สอนอย่างไรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์," แม่และเด็ก. 11(มีนาคม 2530) : 42-43.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. 2536.

วรรณา เครืองเนียม. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนร้อยแก้วเชิงสร้างสรรค์ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุทัยวิทยาคม จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531. อัดสำเนา.

วรรณา ไมตรีวงษ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์เรื่องรูปเรขาคณิตและรูปทรงเรขาคณิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีสอนของ สสวท. กับวิธีสอนแบบวรรณี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

วิชัย เพ็ชรเรือง. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พูดภาษาถิ่น ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกซ่อมเสริมกับกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกซ่อมเสริมทั่วไปของโรงเรียนสุนทรวัฒนา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. ถ่ายเอกสาร

วิชัย วงษ์ใหญ่. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

วิชาการ, กรม. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

_____. คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2526.

_____. แบบฝึกหัดภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2532.

_____. หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย การพูด และการเขียนเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2532.

_____. หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2534.

วิไล ชิณวงศ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีรถไฟ นครราชสีมา ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

ศตพร วิไลรัตน์. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนโดยวิธีสอนตามแนวคิดแบบนีโอฮิวแมนนิส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย. การวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2522.

ศศิธร สุทธิแพทย์. แบบฝึกหัดสำหรับสอนเรื่องวลีในภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

สมชัย ไชยกุล. การสร้างแบบฝึกการออกเสียงคำที่สะกดด้วยแก่กก กด กบ สำหรับนักเรียนที่พูดภาษามลายู ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

สมชัย วุฒิปรีชา. "สภาพปัญหาและความต้องการการเปลี่ยนแปลงกับหลักสูตรประถมศึกษา," ครุศาสตร์. 15(4) : 25 : เมษายน - มิถุนายน 2530.

สรรชัย ศรีสุข. เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกมนิทาน และปริศนาคำทายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์. วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

สุชาดา วัยวุฒิ. "หลักสูตรและการจัดทำแผนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา," การสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย). หน้า 67. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

สุนทรีย์ สราญชาติ. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

สุพัตรา พรกิจประสาน. ผลความแตกต่างระหว่างการให้รางวัลและการไม่ให้รางวัลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในชั้นประถมศึกษา ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

อนงค์ บุญเลิศ. การเปรียบเทียบการสอนเรียงความโดยใช้สิ่งเร้ากับการสอนเรียงความแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.

อภิญญา แก้วชื่น. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการ์ตูนของจริงกับการ์ตูนโครงร่าง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

อรรถเจษฎ์ สุขสาสนี. "ความคิดสร้างสรรค์," วารสารไปรษณีย์โทรเลข. 45 (พฤษภาคม 2530) : 15-17.

อัจฉรา ชีวพันธ์. กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2532.

อรพรรณ พรสีมา. เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคโน 437 บทเรียนด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2530.

อารี รังสินันท์. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," วารสารการศึกษากรุงเทพมหานคร. 9 (มีนาคม 2528) : 29-31.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2529.

_____. รวมบทความการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, 2527.

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย. ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. การเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยวิธีการเล่นพื้นบ้านของไทย กับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

Anderson, R. D. and Others. Developing Children's Thinking Through Science. New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1970.

Ankney, P. and Sayre, S. A. "Starting Points for Creativity," The Science Teacher. 42 : 24-25 ; December, 1975.

Antonovsky, H.F. A Contribution to Research in the Area of the Mother Child Relationship. Child Development XIV, 1959.

Barnett, T. A. Teaching Handbook 2. Moddleson : Penquin Book Ltd., 1969.

Barry, Gerald C., Jr. "Teacher Open - Close Mindedness as a Predictor of Student Creativity Progress," Dissertation Abstracts International. 34 : 7577 - A ; June, 1974.

Bell, C. A. "Stories Told by Six and Seven Years Old Boys : Associations with Intelligence and Creativity," Dissertation Abstracts. International 45 (05) : 2752 - A ; March, 1984.

Bernard, H. W. Psychology of Learning and Teaching. New York : McGraw-Hill, 1972.

Cropley, A. J. Creativity and Intelligence. The British Journal of Education Psychology. 36 : 259-264 ; November, 1966.

Gale, R. F. Humanistic Approach. New York : The Macmillan Co., 1969.

Guilford, Personality. New York : McGraw-Hill, 1959.

Jersild, Arthur T. "Creative Expression," Children Go Forth. 1 : 153-158 ; 1972.

Kearns, P. Keesey. "The Effect of Relaxation and Guided Imagery on the Creative Thinking and Writing of Fourth, Fifth, and Sixth Grade Students Indentified as Gifted," Dissertation Abstracts. 40 : 83-A ; July, 1979.

Keeney, M. Louise. "An Investigation of What Intermediate Grade Children Say about the Writing of Stories," Dissertation Abstracts International. 36 : 5802-A ; March, 1976.

Lawrey, E. B. and B. L. Eleanor "The Effects of Four Drill and Practice Time Unit on the Recording Performances of Students with Specific Learning Disabilities," Dissertation Abstracts International. 39 : 817-A ; August, 1978.

Lytton, H. Creativity and Education. London : Northumberland Press Ltd., 1971.

Moreno, Joseph M. andJohn D Hogan. "The Influence of Race and Sicial - Class Level on the Tranning of Creative Thinking and Problem - Solving Abilities," The Journal of Educational Research. 70 : 91-95 ; November - December, 1976.

Rivers, Wilga M. Teaching Foreign - Language Skills. 3rd ed. Chicago : The University of Chicago Press, 1970.

Smith, James A. Creative Teaching of the Language Arts in the Elementary School. Boston : Allyn and Bacon, 1973.

St. Romain, Madeleine Duvic. "A Study of Differences in Creative Writing of Children under Varying Stimuli," Dissertation Abstracts. 36 : 244 ; July, 1975.

Schwendinger, J. Rea. "A Study of Modality of Inferences and their Relationship to Spelling Achievement of Sixth Grade Students," Resource in Education. 12. : 51 ; December, 1977.

Torrance, Paul E. Education and The Creative Potentical. Minneapolis : The University of Minnesota Press, 1963.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- เปรียบเทียบคะแนนความคิดคล่องแคล่วก่อนและหลังการทดลอง
- เปรียบเทียบคะแนนความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลังการทดลอง
- เปรียบเทียบคะแนนความคิดริเริ่มก่อนและหลังการทดลอง
- เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนความคิดคล่องแคล่วก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบ t-test

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
1	69	144	75	5625
2	39	85	46	2116
3	73	109	36	1296
4	74	141	67	4489
5	55	98	43	1849
6	112	219	107	11449
7	91	130	39	1521
8	74	131	57	3249
9	81	148	67	4489
10	79	169	90	8100
11	107	184	77	5929
12	57	86	29	841
13	76	140	64	4096
14	72	149	77	5929
15	60	124	64	4096
16	61	115	54	2916
17	95	150	55	3025
18	92	177	85	7225

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
19	78	125	47	2209
20	71	141	70	4900
21	69	174	105	11025
22	75	177	102	10404
23	81	148	67	4489
24	51	143	92	8464
25	84	201	117	13689
26	61	177	116	13456
27	92	186	94	8486
28	106	202	96	9216
29	76	131	55	3025
30	39	101	62	3844
			$\Sigma D = 2155$	$\Sigma D^2 = 171797$

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}}$$

$$= \frac{2155}{\sqrt{\frac{30(171797)-(2155)^2}{30-1}}}$$

$$= \frac{2155}{132.5980}$$

$$= 16.2521^*$$

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบ t-test

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
1	18	26	8	64
2	9	11	2	4
3	23	22	-1	1
4	17	21	4	16
5	13	20	7	49
6	19	27	8	64
7	21	26	5	25
8	26	20	-6	36
9	21	28	7	49
10	20	31	11	121
11	21	26	5	25
12	12	20	8	64
13	18	22	4	16
14	16	24	8	64
15	12	23	11	121
16	13	19	6	36
17	18	23	5	25
18	21	28	7	49

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
19	19	18	-1	1
20	16	20	4	16
21	14	27	13	169
22	17	26	9	81
23	18	19	1	1
24	15	26	11	121
25	22	24	2	4
26	19	23	4	16
27	21	29	8	64
28	25	33	8	64
29	13	19	6	36
30	11	17	6	36
			$\Sigma D = 178$	$\Sigma D^2 = 1438$

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}}$$

$$= \frac{178}{\sqrt{\frac{30(1438)-(178)^2}{30-1}}}$$

$$= \frac{178}{19.8755}$$

$$= 8.9557^{**}$$

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนความคิดริเริ่มก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบ t-test

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
1	7	22	15	225
2	19	18	-1	1
3	17	18	1	1
4	2	3	1	1
5	7	11	4	16
6	55	40	-15	225
7	15	4	-11	121
8	7	13	6	36
9	21	23	2	4
10	6	19	13	169
11	31	17	-14	196
12	46	23	-23	529
13	31	58	27	729
14	24	41	17	289
15	43	27	-16	256
16	9	15	6	36
17	37	33	-4	16
18	18	34	16	256

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
19	19	42	23	529
20	22	12	-10	100
21	13	21	8	64
22	6	27	21	441
23	28	40	12	144
24	13	23	10	100
25	27	38	11	121
26	26	15	-11	121
27	30	41	11	121
28	29	51	22	484
29	19	27	8	64
30	27	28	1	1
			$\Sigma D = 235$	$\Sigma D^2 = 5396$

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}}$$

$$= \frac{235}{\sqrt{\frac{30(5396)-(235)^2}{30-1}}}$$

$$= \frac{235}{60.6445}$$

$$= 3.8750^{**}$$

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบ t-test

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
1	94	192	98	9604
2	67	114	47	2209
3	113	149	36	1296
4	93	165	72	5184
5	75	129	54	2916
6	186	286	100	10000
7	127	160	33	1089
8	107	164	57	3249
9	123	199	76	5776
10	105	219	114	12996
11	159	227	68	4624
12	115	129	14	196
13	125	220	95	9025
14	112	214	102	10404
15	115	174	59	3481
16	83	149	66	4356
17	150	206	56	3136
18	131	239	108	11664

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ก่อน การทดลอง	หลัง การทดลอง	D	D^2
19	116	185	69	4761
20	109	173	64	4096
21	96	222	126	15876
22	98	230	132	17424
23	127	207	80	6480
24	79	192	113	12769
25	133	263	130	16900
26	106	215	109	11881
27	143	256	113	12769
28	160	286	126	15876
29	108	177	69	4761
30	77	146	69	4761
			$\Sigma D = 2455$	$\Sigma D^2 = 229559$

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}}$$

$$= \frac{2455}{\sqrt{\frac{30(229559) - (2455)^2}{30-1}}}$$

$$= \frac{2455}{172.1812}$$

$$= 14.2582^{**}$$

ภาคผนวก ข

- ตารางแสดงความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ และแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์
- แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์

ตารางแสดงความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ และแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตารางแสดงความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ และแบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด	แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์	แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์	องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกมา
1.ความคิดอเนกนัยทางภาษาในรูปของหน่วย	1.ต่อคำศัพท์ 2.พวกเดียวกัน 3.ทายคำศัพท์	ฉบับที่ 1 ความคล่องในการใช้คำ	1.ความคิดคล่องแคล่ว 2.ความคิดยืดหยุ่น 3.ความคิดริเริ่ม
2.ความคิดอเนกนัยทางภาษาในรูปของกลุ่มหรือพวก	4.นักประดิษฐ์คิดค้น 5.คนหรือคำ 6.ต้นไผ่มีประโยชน์	ฉบับที่ 2 ประโยชน์ของสิ่งของ	1.ความคิดคล่องแคล่ว 2.ความคิดยืดหยุ่น 3.ความคิดริเริ่ม
3.ความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านความสัมพันธ์	7.คำตรงข้าม 8.ภาพใบ้ให้ตอบ 9.คำที่มีความหมายตรงกัน	ฉบับที่ 3 คำที่มีความหมายคล้ายกัน	1.ความคิดคล่องแคล่ว 2.ความคิดยืดหยุ่น 3.ความคิดริเริ่ม
4.ความคิดอเนกนัยทางภาษาในรูปของระบบ	10.ตารางผสมคำ 11.สร้างคำใหม่ 12.เรียงคำ	ฉบับที่ 4 การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้	1.ความคิดคล่องแคล่ว 2.ความคิดยืดหยุ่น 3.ความคิดริเริ่ม

ลักษณะความคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด	แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์	แบบทดสอบการเขียนแบบสร้างสรรค์	องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกมา
5.ความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านการแปลงรูป	13.โลกอนาคต 14.เติมให้เป็นคำใหม่ 15.อักษรภาพ	ฉบับที่ 5 หาคำจากคำนำหน้าที่กำหนดให้	1.ความคิดคล่องแคล่ว 2.ความคิดยืดหยุ่น 3.ความคิดริเริ่ม
6.ความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านการประยุกต์	16.เด็กสมองไว 17.ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง 18.ซ่อนหา	ฉบับที่ 6 ภาพสื่อความหมาย	1.ความคิดคล่องแคล่ว 2.ความคิดยืดหยุ่น 3.ความคิดริเริ่ม

แบบทดสอบ

การเขียนแบบสร้างสรรค์

ฉบับที่ 1

ความคล่องในการใช้คำ

ชื่อ_____ เลขที่_____

คำชี้แจง

กำหนดพยัญชนะให้ 1 ตัว ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นหรือลงท้ายด้วยพยัญชนะที่กำหนดให้ และต้องเป็นคำที่มีความหมาย หามาให้ได้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนดให้

ตัวอย่าง ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ "ก" มาให้มากที่สุด

คำตอบ กางเกง กฎหมาย กรรไกร กรรมการ.....

1. ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ "ส" มาให้มากที่สุด

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ "ท" มาให้มากที่สุด

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 2

ประโยชน์ของสิ่งของ

ชื่อ_____ เลขที่_____

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนประโยชน์ของสิ่งของที่กำหนดให้ มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนดให้

ตัวอย่าง จงเขียนประโยชน์ของไม้บรรทัดมาให้มากที่สุด

คำตอบ ใช้วัดความยาว. ใช้ตี, ใช้เกาหลัง, ใช้ขีดเส้น.....

1. จงเขียนประโยชน์ของกระดาษหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้วมาให้มากที่สุด

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงเขียนประโยชน์ของเศษผ้ามาให้มากที่สุด

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 3

คำที่มีความหมายคล้ายกัน

ชื่อ_____ เลขที่_____

<u>คำชี้แจง</u>

ให้นักเรียนเขียนคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือใกล้เคียงกัน มาให้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนดให้

<u>ตัวอย่าง</u> คำที่มีความหมายคล้ายกับ "หนัก"

<u>คำตอบ</u> ใหญ่ อ้วน จุ แน่น หนา.....

1. คำที่มีความหมายคล้ายกับ "ร้อน" คือ

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. คำที่มีความหมายคล้ายกับ "ดัง" คือ

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 4

การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้

ชื่อ_____ เลขที่_____

คำชี้แจง

ให้นักเรียนสร้างคำใหม่โดยใช้อักษรจากคำที่กำหนดให้มาสลับที่กัน คำที่สร้างขึ้นใหม่นี้จะต้องเป็นคำที่มีความหมาย ให้นักเรียนหามาให้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนดให้

ตัวอย่าง คำว่า "มะละกอ"

คำตอบ กลม อม ลอก กอ.....

1. คำว่า "นกหวีด"

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. คำว่า "คนขับรถ"

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 5

หาคำจากคำนำหน้าที่กำหนดให้

ชื่อ_____ เลขที่_____

คำชี้แจง

ให้นักเรียนหาคำจากคำนำหน้าที่กำหนดให้ มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

ตัวอย่าง จงหาคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า "แม่" มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

คำตอบ แม่ค้า แม่ครัว แม่ทัพ แม่น้ำ แม่มด แม่ยาย.....

1. จงหาคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า "น้ำ" มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงหาคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า "ใจ" มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. จงหาคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า "ลม" มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 6

ภาพสื่อความหมาย

ชื่อ_____ เลขที่_____

_____

<u>คำชี้แจง</u>

ให้นักเรียนดูว่า ภาพที่กำหนดให้ในแต่ละภาพนั้นสื่อความหมายอะไรได้บ้าง เขียนมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด

<u>ตัวอย่าง</u>

<u>คำตอบ</u> กลิ่นหอม

ผู้หญิงสวย

ความสวยงาม

ความสดชื่น

วันเกิด

ฯลฯ

1.

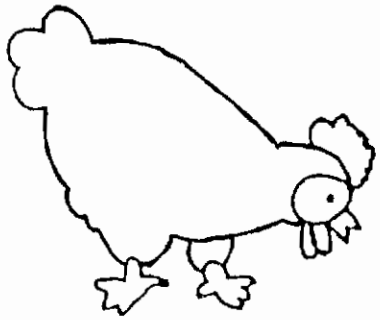

<u>คำตอบ</u> .....

.....

.....

.....

.....

.....

2.

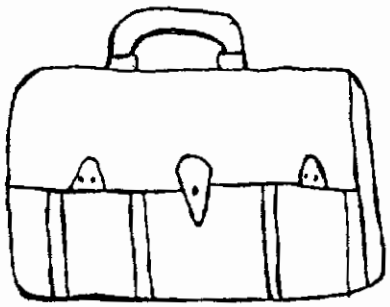

<u>คำตอบ</u> .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

แผนการสอนพร้อมแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

แผนการสอน

พร้อมแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 1 : "ต่อคำศัพท์"

แนวคิด

แบบฝึก "ต่อคำศัพท์" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยให้นักเรียนช่วยกันหาคำที่ขึ้นต้นหรือลงท้ายแล้วนำมาต่อเป็นคำใหม่

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดค้นหาคำมาสร้างเป็นคำใหม่ได้อย่างคล่องแคล่ว

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. แผ่นคำศัพท์
2. กระดาษแข็งสำหรับสร้างคำใหม่
3. แผนผังตัวอย่าง
4. สีเมจิก
5. แบบฝึกต่อคำศัพท์

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูแจกแผ่นคำศัพท์คนละ 1 แผ่น
2. ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามสีของคำศัพท์ที่ได้
3. แต่ละกลุ่มช่วยกันต่อคำศัพท์ให้ถูกต้องโดยทำเวลาแข่งกัน
4. ครูให้ดูแผนผังเฉลย

<u>ขั้นปฏิบัติกิจกรรม</u>

1. ครูชี้แจงรายละเอียดและให้นักเรียนดูตัวอย่างการต่อคัพท์
2. ครูแจกแบบฝึก "ต่อคำคัพท์" ให้นักเรียนแข่งกันทำ

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันเฉลยแบบฝึก "ต่อคำคัพท์"
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ต่อคำคัพท์" ของนักเรียน

แบบฝึก "ต่อคำศัพท์"

ชื่อ_____ เลขที่_____

_____

<u>คำชี้แจง</u> เติมคำหน้าหรือหลังคำต่อไปนี้
เพื่อให้เกิดคำที่มีความหมาย

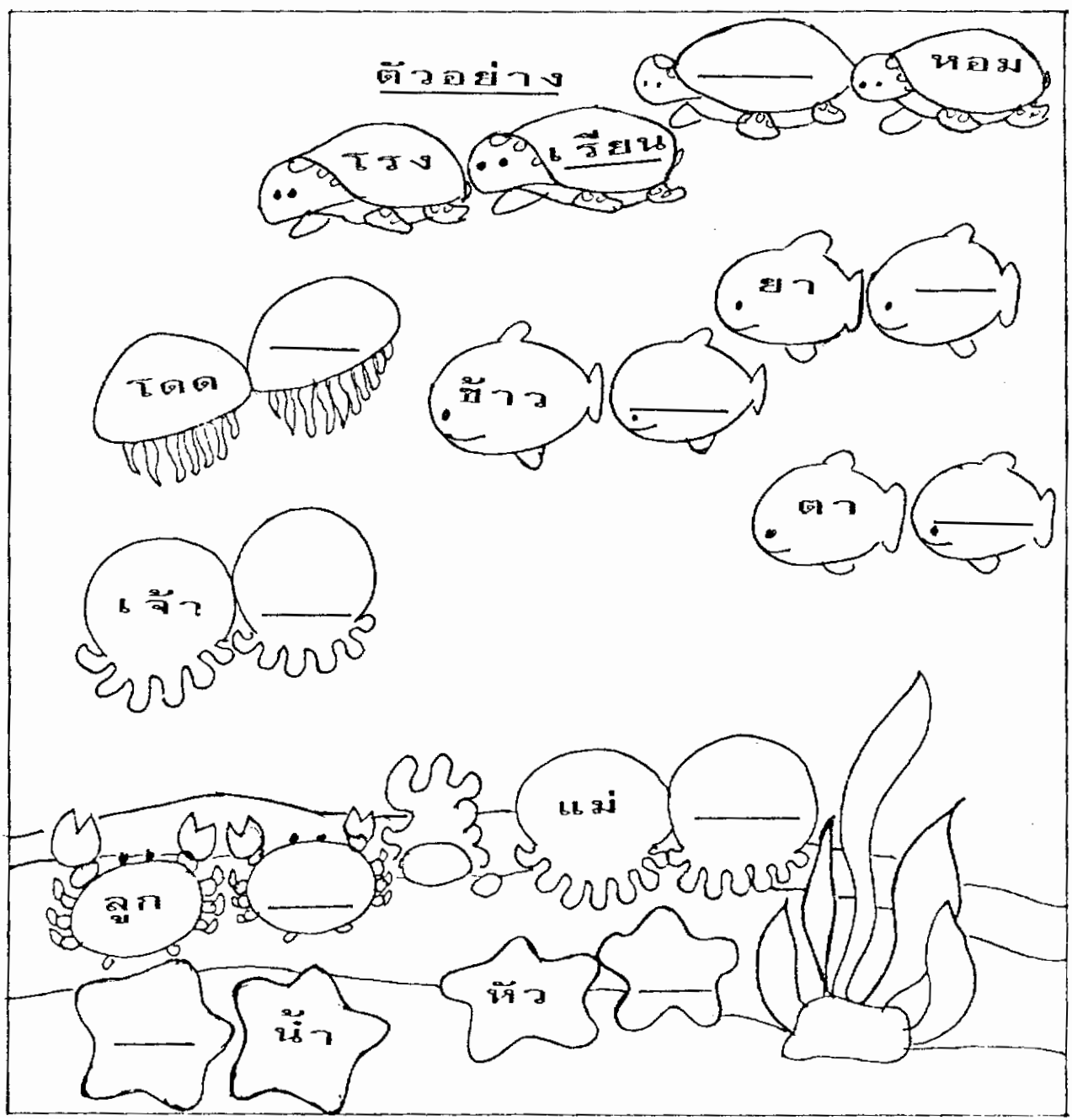

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนหาคำคำหนึ่ง มาเติมหน้าหรือหลังคำ 3 คำ ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ ให้ได้คำที่มีความหมายทุกคำ

<u>ตัวอย่าง</u> <u>ไฟ</u>ฟ้า แสง<u>ไฟ</u> ไว<u>ไฟ</u>

1.	_____แรม	_____พัก	_____พยาบาล
2.	พัด_____	ยา_____	กังหัน_____
3.	กล้วย____	_____ต้ม	_____เค็ม
4.	วัน_____	ดวง_____	แสง_____
5.	____บรรทัด	ต้น_____	ดอก_____
6.	ตู้_____	หวาน____	น้ำ_____
7.	_____บ่าว	_____ฟ้า	_____ภาพ
8.	_____โดด	_____ดุม	_____เป่า
9.	_____เต๋า	_____ตุ้ม	_____น้ำ
10.	_____ตา	ลูก_____	_____แข็ง

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 2 : "พวกเดียวกัน"

<u>แนวคิด</u>

แบบฝึก "พวกเดียวกัน" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนคิดหาคำที่เป็นพวกเดียวกัน

<u>จุดประสงค์</u>

เพื่อให้นักเรียนนำความคิดและความสังเกต มาใช้ในการจัดประเภทว่า สิ่งใดควรอยู่ในกลุ่มใด

<u>ระยะเวลาที่ใช้</u>

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1. แปรงสีฟัน	2. ไม้ขีด
3. สบู่	4. ปากกา
5. กรรไกร	6. ไฟฉาย
7. เศษผ้า	8. ดินสอ
9. สำลี	10. ถ้วยแก้ว
11. ยาแดง	12. แจกัน
13. แบบฝึกพวกเดียวกัน	

<u>วิธีดำเนินกิจกรรม</u>

<u>ขั้นนำ</u>

1. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน

2. ผู้สอนจัดแบ่งอุปกรณ์ซึ่งเป็นสิ่งของประเภทต่าง ๆ ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำไปใช้ในการพิจารณาจัดประเภท ว่าสิ่งใดควรอยู่กลุ่มใด เพราะเหตุใด โดยเขียนบรรยายบอกเหตุผลไว้ให้ละเอียด

3. ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันพิจารณาสิ่งของต่างๆ และเขียนบรรยายบอกเหตุผลไว้ให้ละเอียด

<u>ขั้นปฏิบัติกิจกรรม</u>

1. ครูอธิบายผลงานของนักเรียน และให้นักเรียนดูตัวอย่างการเขียนแยกประเภท

ตัวอย่างผลงานการเขียนแยกประเภท

พวกที่ 1 แปรงสีฟัน สบู่ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะเป็นของที่ใช้สำหรับทำความสะอาดร่างกายของเรา

พวกที่ 2 กรรไกร เศษผ้า อยู่ในกลุ่มเดียวกันเพราะเป็นของที่ใช้ในการตัดเย็บ

พวกที่ 3 สำลี ยาแดง จัดอยู่ในพวกเดียวกันเพราะเป็นของที่ใช้ในการรักษาพยาบาล

2. ครูแจกแบบฝึก "พวกเดียวกัน" ให้นักเรียนทำ

<u>ขั้นสรุป</u>

1. นักเรียนช่วยกันเฉลยแบบฝึก "พวกเดียวกัน"
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตการทำงานร่วมกับเพื่อนของนักเรียน
2. ประเมินผลจากงานแบบฝึก "พวกเดียวกัน"

แบบฝึก "พวกเดียวกัน"

ชื่อ_____ เลขที่_____

1. ใครรู้บ้างว่า...คำศัพท์ที่ให้มาข้างล่าง

<u>มีอะไรบ้างที่รูปร่างกลม</u>

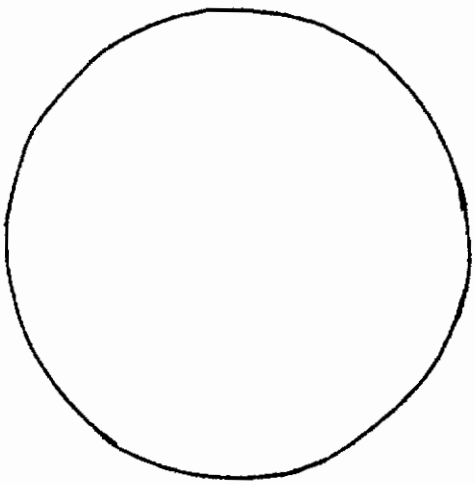

<u>อะไรบ้างที่ลอยได้</u>

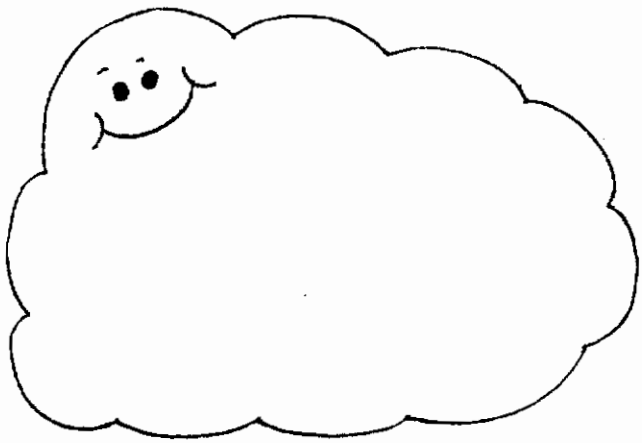

<u>อะไรบ้างที่อยู่ในน้ำได้</u>

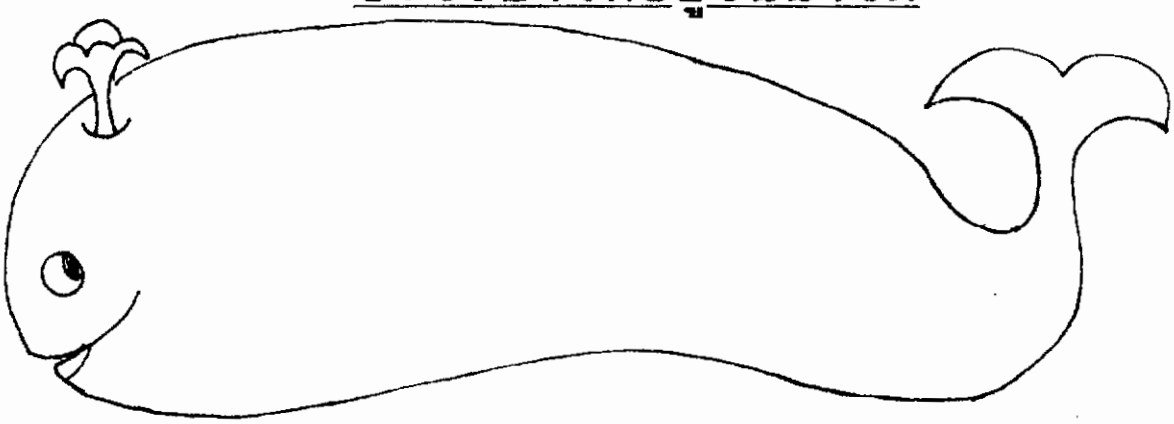

เลือกคำตอบจากคำต่อไปนี้เขียนใส่ลงในภาพ

ปลา นก ลูกบอล ม้าน้ำ เครื่องบิน

ผีเสื้อ กบ หอย ลูกปิงปอง ปู มะนาว

ว่าว จระเข้ ร่มชูชีพ ผึ้ง กุ้ง

2. จัดพวกได้ไหม...

เลือกตัวเลขไปใส่ในช่องว่างหน้าคำศัพท์ที่เป็นพวกเดียวกัน

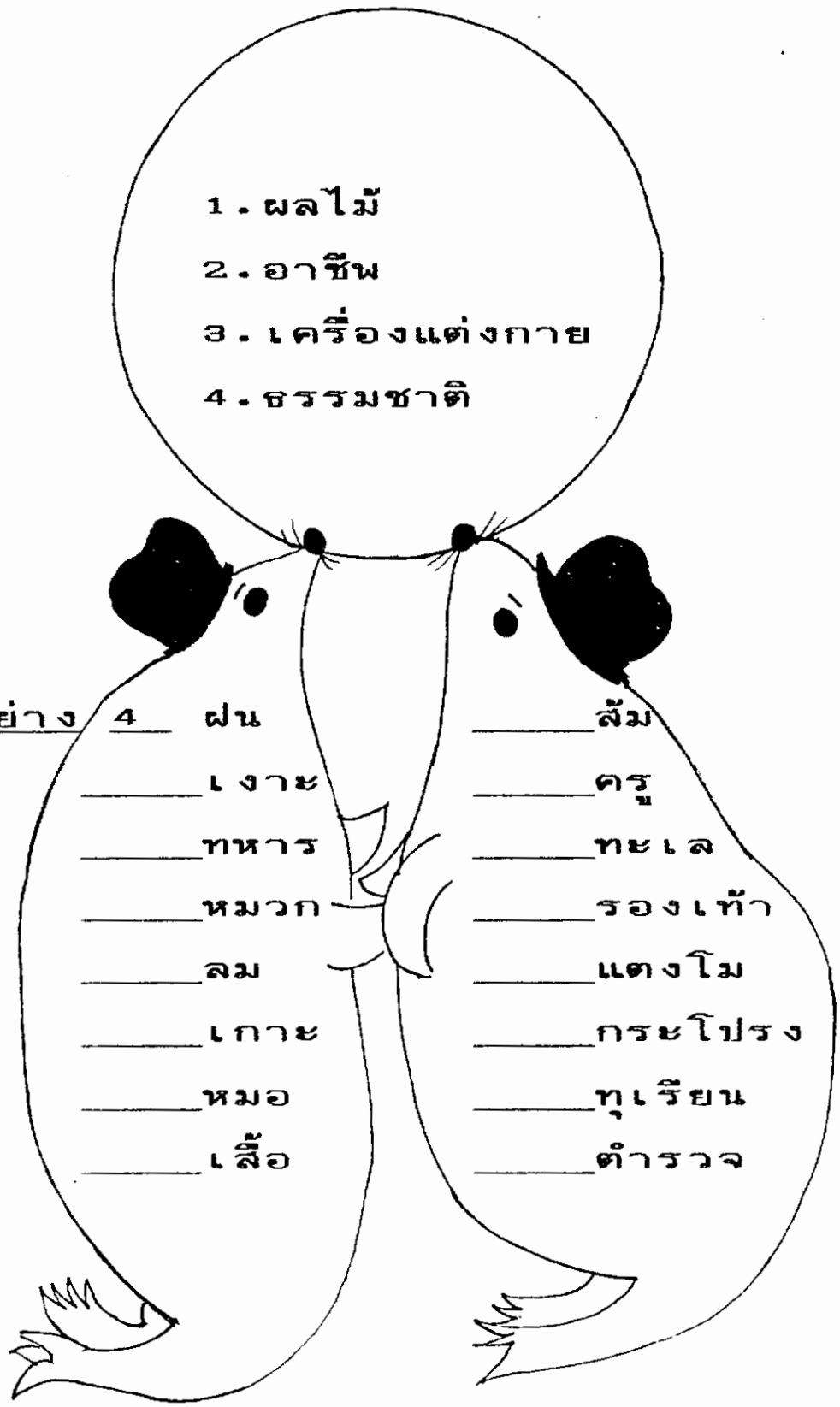

ตัวอย่าง 4 ฝน

_____เงาะ

_____ทหาร

_____หมวก

_____ลม

_____เกาะ

_____หมอ

_____เสื้อ

_____ส้ม

_____ครู

_____ทะเล

_____รองเท้า

_____แตงโม

_____กระโปรง

_____ทุเรียน

_____ตำรวจ

3. ให้นักเรียนเลือกชื่อสัตว์จากภาพ แล้วนำมารวมเข้าในพวกที่กำหนดให้

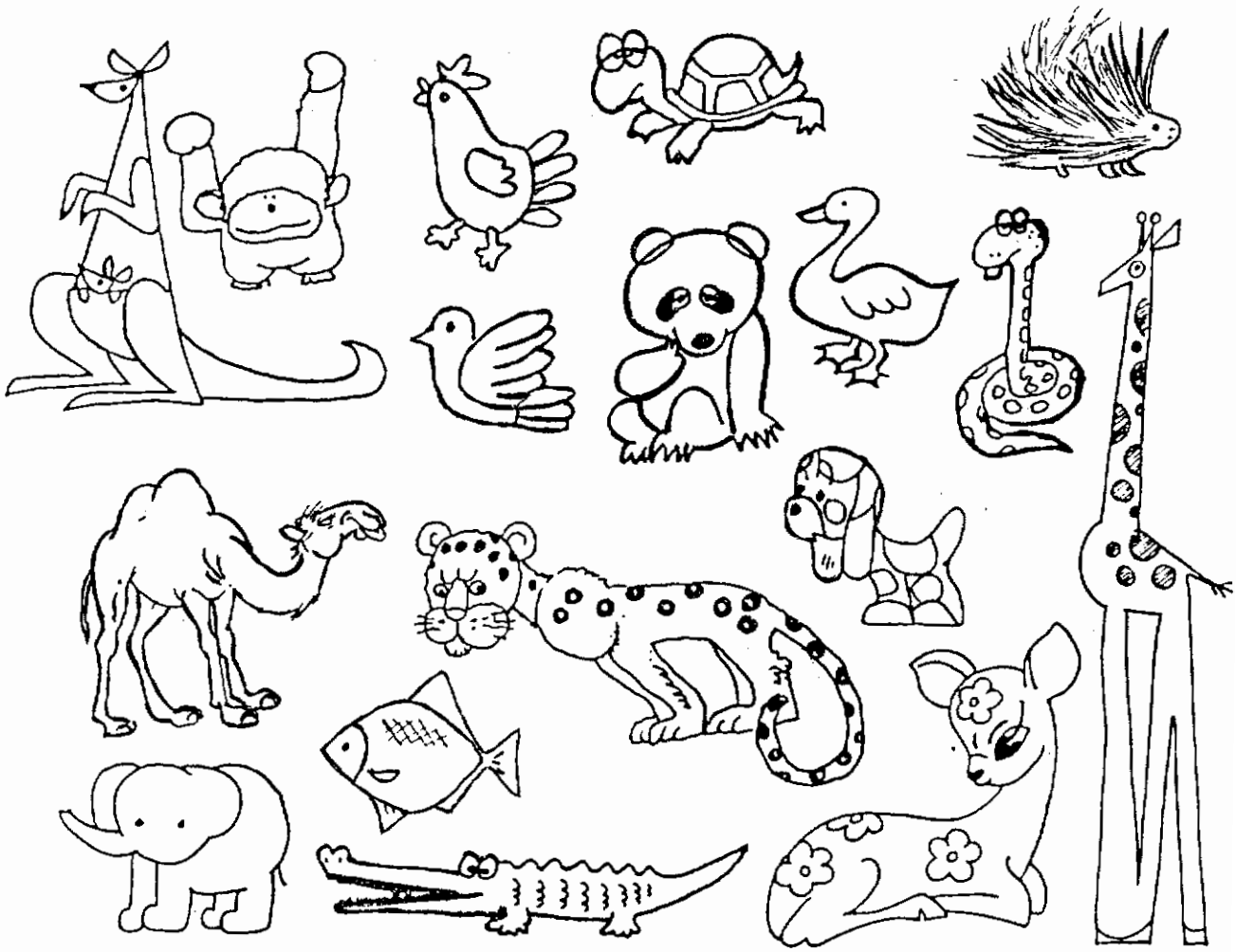

1. สัตว์ป่า_____

2. สัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน_____

_____

3. สัตว์เลี้ยงไว้เป็นอาหาร_____

_____

4. สัตว์เลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน_____

_____

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 3 : "ทายคำศัพท์"

แนวคิด

แบบฝึก "ทายคำศัพท์" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนคิดคำศัพท์ประกอบคำทายได้

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถทายข้อความที่กำหนดให้ได้

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ
2. ภาพ
3. สี
4. แบบฝึก

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูบอกข้อความต่อไปนี้ให้นักเรียนทายดู

"อะไรเอ่ย ต้นเท่าครก ใบปรกดิน"

คำตอบ "ตะไคร้"

"อะไรเอ่ย มาไม่เห็น เย็นถึงรู้"

คำตอบ "ลม"

2. ให้นักเรียนที่เคยเล่นเกมเกี่ยวกับการทาย อาสาออกมาทายเพื่อน

<u>ขั้นปฏิบัติกิจกรรม</u>

1. ครูแจกแบบฝึก "ทายคำศัพท์" ให้นักเรียนคนละชุด
2. ครูชี้แจงรายละเอียด
3. ให้นักเรียนลงมือทำแบบฝึก "ทายคำศัพท์" เสร็จแล้วระบายสีให้สวยงาม

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ครูและนักเรียนช่วยกันเฉลยแบบฝึก "ทายคำศัพท์"
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ทายคำศัพท์"

แบบฝึก "ทายคำศัพท์"

ชื่อ_____ เลขที่_____

_____

อะไรเอ่ย ?

1. ฉันมีขาแต่เดินไม่ได้

   ฉันคือ_____

2. ฉันมีฟันแต่เคี้ยวอาหาร

   ไม่ได้ฉันคือ_____

3. ฉันมีตาแต่มองไม่เห็น

   ฉันคือ_____

4. ฉันมีหูแต่ไม่ได้ยินเสียง

   ฉันคือ_____

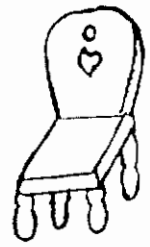

5. ฉันมีปากแต่พูดไม่ได้

   ฉันคือ_____

ถ้าคำตอบคือ ฝน

นักเรียนจะตั้งคำถามว่าอย่างไร

อะไรเอ่ย_____

_____

_____

<u>ตอบ</u> ฝน

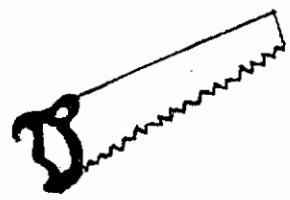

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 4 : "นักประดิษฐ์คิดค้น"

แนวคิด

แบบฝึก "นักประดิษฐ์คิดค้น" เป็นแบบฝึกทางภาษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการคิดหาประโยชน์จากสิ่งของให้ได้มากที่สุด

จุดมุ่งหมาย

เพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์ในการคิดหาประโยชน์จากสิ่งของให้ได้มากที่สุด

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ
2. กระป๋อง
3. หนังสติ๊ก
4. เชือก
5. ผ้าเช็ดหน้า
6. รางวัล

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนดูของจริงชนิดต่าง ๆ ทีละประเภท ได้แก่ กระดาษและผ้าเช็ดหน้า และให้จดบันทึกลงในกระดาษส่วนตัวของแต่ละคน ว่าสิ่งของที่ครูให้นักเรียนดูนั้น นักเรียนคิดว่าใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง ผู้ที่รวบรวมได้มากที่สุดจะเป็นผู้ชนะ โดยครูจะให้คะแนนครั้งละ 1 คะแนน (ประเภทละ 3 นาที)

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

ครูแจกแบบฝึก "นักประดิษฐ์คิดค้น" ให้นักเรียนแข่งกันทำ ในเวลาที่จำกัดให้

<u>ขั้นสรุป</u>

ครูจะคัดเลือกผลงานของผู้ที่คิดสร้างสรรค์ได้มากที่สุด ให้นำมาอ่านให้เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนได้ฟัง ถ้าผู้ใดมีความคิดที่แตกต่างออกไป ให้เสนอเพิ่มเติมได้ ทำให้ได้แนวคิดที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากการแสดงออกของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากผลงานของนักเรียน

แบบฝึก "นักประดิษฐ์คิดค้น"

ชื่อ_____ เลขที่_____

---

1. มีด ใช้ทำประโยชน์อะไรได้บ้าง ตอบมาให้มากที่สุด

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ใบตอง ใช้ทำประโยชน์อะไรได้บ้าง ตอบมาให้มากที่สุด

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. กระดาษ ใช้ทำประโยชน์อะไรได้บ้าง
ตอบมาให้มากที่สุด

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. เชือก ใช้ทำประโยชน์อะไรได้บ้าง
ตอบมาให้มากที่สุด

ตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 5 : "คนหรือคำ"

แนวคิด

แบบฝึก "คนหรือคำ" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาในรูปของกลุ่มหรือพวก

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนหาคำและจัดคำที่เป็นกลุ่มเดียวกันได้

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ
2. สี
3. ภาพ
4. แบบฝึก "คนหรือคำ"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนดูภาพต่าง ๆ ได้แก่ ภาพคน ช้อนส้อม นาฬิกา ร่ม รองเท้า นกหวีด แล้วให้นักเรียนแยกประเภทว่า ภาพใดเป็นภาพคน และภาพใดเป็นสิ่งของ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

ครูแจกแบบฝึก "คนหรือคำ" พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดในการทำแบบฝึก "คนหรือคำ"

<u>ขั้นสรุป</u>

ให้นักเรียนรวบรวมชื่อคนที่ขึ้นต้นด้วยอักษร "จ" มีกี่คน และคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษร "จ" มีกี่คำ

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "คนหรือคำ"

แบบฝึก "คนหรือคำ"

ชื่อ_____ เลขที่_____

อ่านข้อความในกรอบแล้วนับดูว่ามี ชื่อคนที่ขึ้นต้นด้วย อักษร จ. กี่คน และคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษร จ. กี่คำ จากนั้นเขียนในที่ว่างด้านล่าง

เมื่อวันจันทร์ นายจ้อยไปหาอากู๋ ขายจับฉ่าย บอกว่าจะมาซื้อจอบ และเลยไปจังหวัดประจวบฯ แล้วเลยไปรับหมอจง มารักษาคนเจ็บ แวะไปเยี่ยมนายจุก ลูกนายจาดกับนางแจ่ม ซึ่งเป็นคนจน แต่ไม่เจียม ชอบแอบไปพูดคุยจู๋จี๋กับหนูจัน ลูกสาวนายใจกับนางจิด บังเอิญพ่อแม่เขาไปเจอะ เลยลากตัวไปให้เจ้าหน้าที่จับ อัยการจวง ไต่สวนก็ยอมรับว่าจริง จึงถูกจำคุกเมื่อปีจอ เป็นเวลาเจ็ดปี เรื่องเลยจบ...

ชื่อคน <u>ตัวอย่าง</u> จ้อย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำ <u>ตัวอย่าง</u> จันทร์.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 6 : "ต้นไผ่มีประโยชน์"

แนวคิด

แบบฝึก "ต้นไผ่มีประโยชน์" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการคิดหาประโยชน์จากสิ่งของให้แปลกและมากที่สุด

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนคิดค้นหาประโยชน์ของสิ่งของให้แปลกและมากที่สุด

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพ
2. กระดาษ
3. สี
4. กิ่งไผ่
5. แบบฝึก "ต้นไผ่มีประโยชน์"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ให้นักเรียนดู "กิ่งไผ่" แล้วถามว่า เราสามารถนำต้นไผ่มาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

ครูแจกแบบฝึก "ต้นไผ่มีประโยชน์"

<u>ขั้นสรุป</u>

1. นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของต้นไผ่
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ต้นไผ่มีประโยชน์"

แบบฝึก "ต้นไผ่มีประโยชน์"

ชื่อ_____ เลขที่_____

นักเรียนรู้ไหมว่าเราสามารถนำต้นไผ่มาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

ตัวอย่าง

สร้างบ้าน

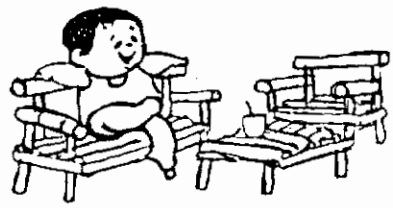

_____

_____

_____

นอกจากที่กล่าวมานี้ ต้นไผ่ยังมีประโยชน์อีกมากมาย นักเรียนลองคิดต่อดูซิว่ายังทำอะไรได้อีก

ให้นักเรียนวาดภาพประโยชน์ของต้นไผ่มา 1 ภาพ

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 7 : "คำตรงข้าม"

แนวคิด

แบบฝึก "คำตรงข้าม" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการให้นักเรียนคิดหาคำตรงข้ามให้มากที่สุด

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักคำที่มีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ชุดคำตรงข้าม 1 ชุด
2. ภาพเด็กร้องไห้ และภาพเด็กหัวเราะ
3. แบบฝึกคำตรงข้าม
4. กระดาษวาดภาพ
5. สี
6. รางวัล

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพเด็กร้องไห้และหัวเราะมาให้นักเรียนดู แล้วถามว่า เด็กคนแรกกำลังทำอะไร (ร้องไห้) และเด็กคนหลังกำลังทำอะไร (หัวเราะ)

2. ครูยกตัวอย่างคำ แล้วให้นักเรียนบอกคำตรงข้ามดังนี้

อ้วน - ผอม, สั้น - ยาว, ยาก - ง่าย, ลำบาก - สบาย

<u>ขั้นปฏิบัติกิจกรรม</u>

1. ครูแจกแบบฝึก "คำตรงข้าม" คนละ 1 ชุด พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดในการทำแบบฝึก

2. ใครเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ ครูแจกรางวัลให้กับผู้ที่ชนะและคนอื่น ๆ ที่ตั้งใจทำงาน

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำตรงข้ามทั้งหมดไว้

2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ประเมินจากแบบฝึก "คำตรงข้าม" ของนักเรียน

แบบฝึก "คำตรงข้าม"

ชื่อ_____ เลขที่_____

1. เติมคำตรงข้ามลงในช่องว่าง

<u>ตัวอย่าง</u>	สว่าง	มืด
	กว้าง	
	เก่า	
	หวาน	
	จม	
	บาง	
	เหนือ	
	รัก	
	นรก	
	หลับ	

2. เลือกตัวเลขหน้าคำศัพท์ใส่ในช่องว่าง
หน้าคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน

<u>ตัวอย่าง</u> <u>5.</u> ช้า

_____ ใหญ่

_____ เก่า

_____ หนัก

_____ ใกล้

_____ เปิด

_____ น้อย

_____ ซ้าย

_____ กล้าหาญ

_____ สะอาด

_____ เสียใจ

_____ หัวเราะ

3. หาคำที่มีความหมายตรงข้ามกับคำที่กำหนดให้ แล้วเขียนลงในช่องว่างด้านขวา

1. ยาก ≠ 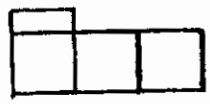

2. ขยัน ≠ 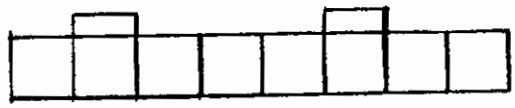

3. อ่อนแอ ≠ 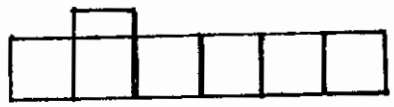

4. ความชั่ว ≠ 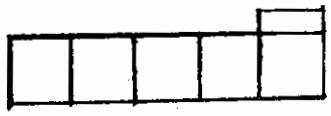

5. อ้วน ≠

6. มิตร ≠ 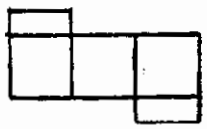

7. ทุกข์ ≠ 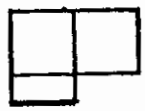

8. นอก ≠

9. ขุ่น ≠

10. สุก ≠ 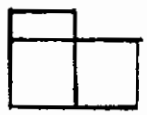

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 8 : "ภาพใบ้ให้ตอบ"

แนวคิด

แบบฝึก "ภาพใบ้ให้ตอบ" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนสามารถสื่อความหมายของภาพและคำทายออกมาเป็นคำตอบได้

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อความหมายของภาพและคำทายออกมาเป็นคำตอบได้

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพคำตอบปริศนาคำทาย
2. สี
3. แบบฝึก "ภาพใบ้ให้ตอบ"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูนำภาพคำตอบปริศนาคำทาย แล้วตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
- ให้นักเรียนออกมาทายเพื่อนบ้าง

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึก "ภาพใบ้ให้ตอบ" ให้นักเรียนทำ
- เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบได้ครบหมดแล้ว ระบายสีภาพให้สวยงาม

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำทาย-คำตอบทั้งหมดไว้
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ประเมินจากแบบฝึก "ภาพใบ้ให้ตอบ"

แบบฝึก "ภาพใบ้ให้ตอบ"

ชื่อ_____ เลขที่_____

"_____

ลูกเสือตูนต้องค้นหาคำตอบอะไรเอ่ยถึง 10 ข้อ มีภาพใบ้คำทายอยู่ในรูปนี้ ทั้งหมดมีอะไรบ้างนะ ใครรู้ช่วยเขียนหมายเลขหัวข้อคำทายลงในภาพ แล้วระบายสีให้สวยงาม

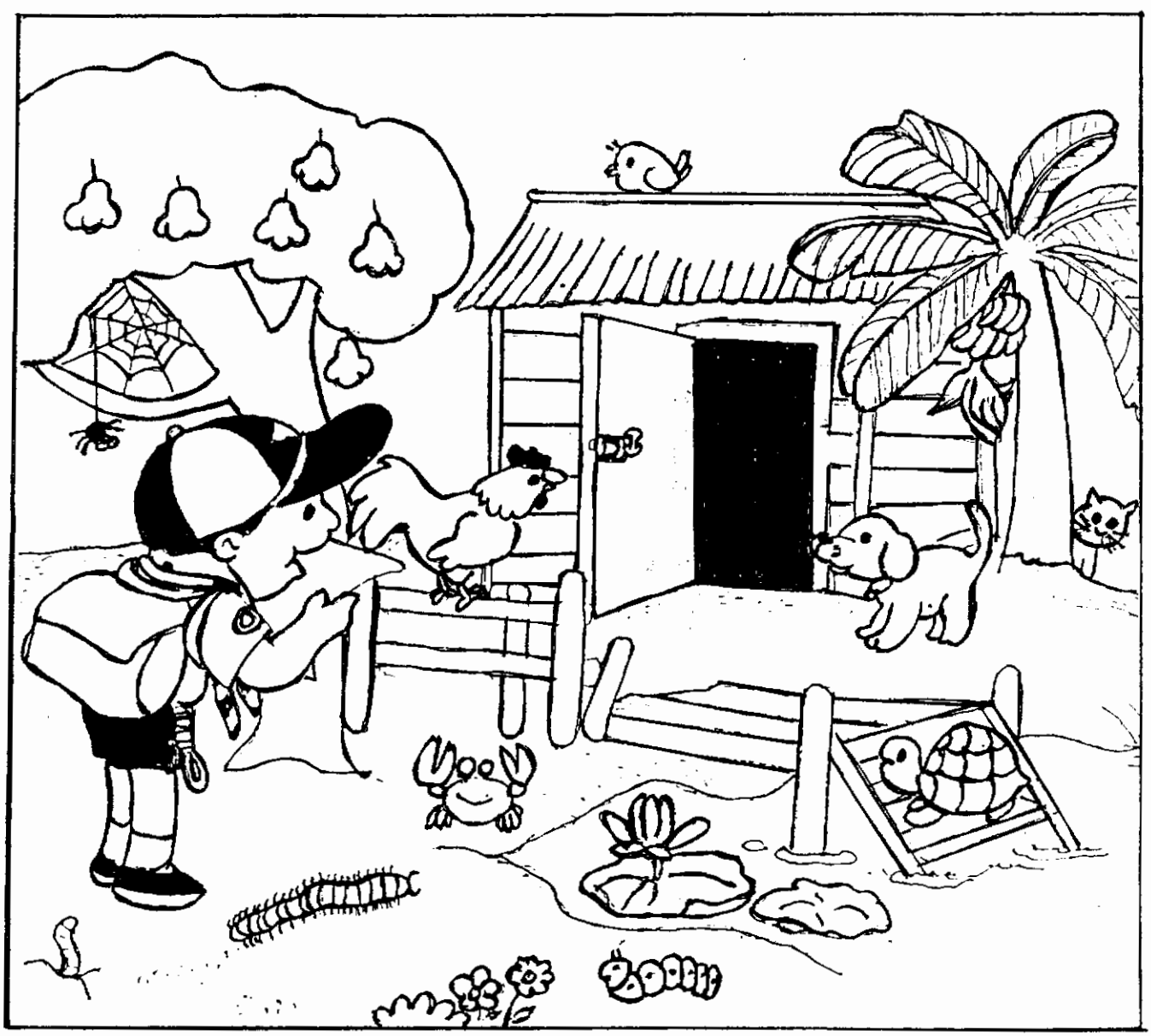

อะไรเอ่ย....

1. สองตีนเดินมาหลังคามุงจาก

คำตอบ _____

2. กลางคืนหาบ กลางวันคอน

คำตอบ _____

3. ใช้คนสามแสนหากิ่งไม้ประดู่

คำตอบ _____

4. แบ่งออกครึ่งลูกดูคล้ายจมูกคน

คำตอบ _____

5. สี่ตีนเดิมาหลังคามุงกระเบื้อง

คำตอบ _____

6. ฝนตกสิบห่าแต่หลังคาไม่เปียก

คำตอบ _____

7. ทอดแหกลางอากาศคอยพิฆาตแมลง

คำตอบ _____

8. ชื่ออยู่บนฟ้า กายาอยู่ใต้ดิน

คำตอบ _____

9. ใบเท่าแผ่นกระดานมีลูกหลานเต็มเครือ

คำตอบ _____

10. สี่ตีนเดินมาหลังคาชักธง

คำตอบ _____

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 9 : "คำที่มีความหมายตรงกัน"

แนวคิด

แบบฝึก "คำที่มีความหมายตรงกัน" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการให้นักเรียนคิดหาคำที่มีความหมายตรงกัน

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักคำที่มีความหมายตรงกันมากขึ้น

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ (เงิน สนาม มะลิ)
2. ภาพ
3. รางวัล
4. กระดาษ
5. แบบฝึก "คำที่มีความหมายตรงกัน"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูให้คำต่อไปนี้ให้นักเรียนทาย เงิน สนาม มะลิ
- หาอาสาสมัครให้นักเรียนลองออกมาใบ้คำให้เพื่อนทาย

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึก "คำที่มีความหมายตรงกัน"
- ใครเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำที่มีความหมายตรงกันทั้งหมดไว้

2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ประเมินจากแบบฝึก "คำที่มีความหมายตรงกัน"

แบบฝึก "คำที่มีความหมายตรงกัน"

ชื่อ_____ เลขที่_____

---

1. เขียนอักษรหน้าคำด้านขวามือที่มีความหมายตรงกับคำที่ขีดเส้นใต้ไว้ทางซ้ายมือ

....1. ห้องหับใหญ่โต<u>รโหฐาน</u>	ก. เคลื่อนคลอน
....2. แดด<u>รอนรอน</u>เมื่อทินกรลับเหลี่ยมเมฆา	ข. ยึดไว้
....3. เธอเป็นคน<u>น่ารัก</u>	ค. หวงไม่อยากให้
....4. <u>คลาย</u>ปมเชือก	ง. น่าชื่นชม
....5. ฟันของฉัน<u>โยก</u>อยู่ซี่หนึ่ง	จ. ขยายให้หลวม
....6. ถิ่น<u>คับ</u>ที่ก็มีผู้ว่าอยู่ได้	ฉ. ที่เฉพาะตัว
....7. <u>จับ</u>ให้มั่นคั้นให้ตาย	ช. อ่อนแสง
....8. นายแดงเป็นคน<u>ตระหนี่</u>	ซ. แน่น

2. เลือกตัวเลขที่อยู่หน้าคำศัพท์ใส่ในช่องว่างหน้าข้อความที่มีความหมายตรงกัน

1. เงิน 2. สนาม
3. มะลิ 4. ตลาด
5. สวัสดี 6. ขอบคุณ
7. หนังสือ 8. เมื่อวาน

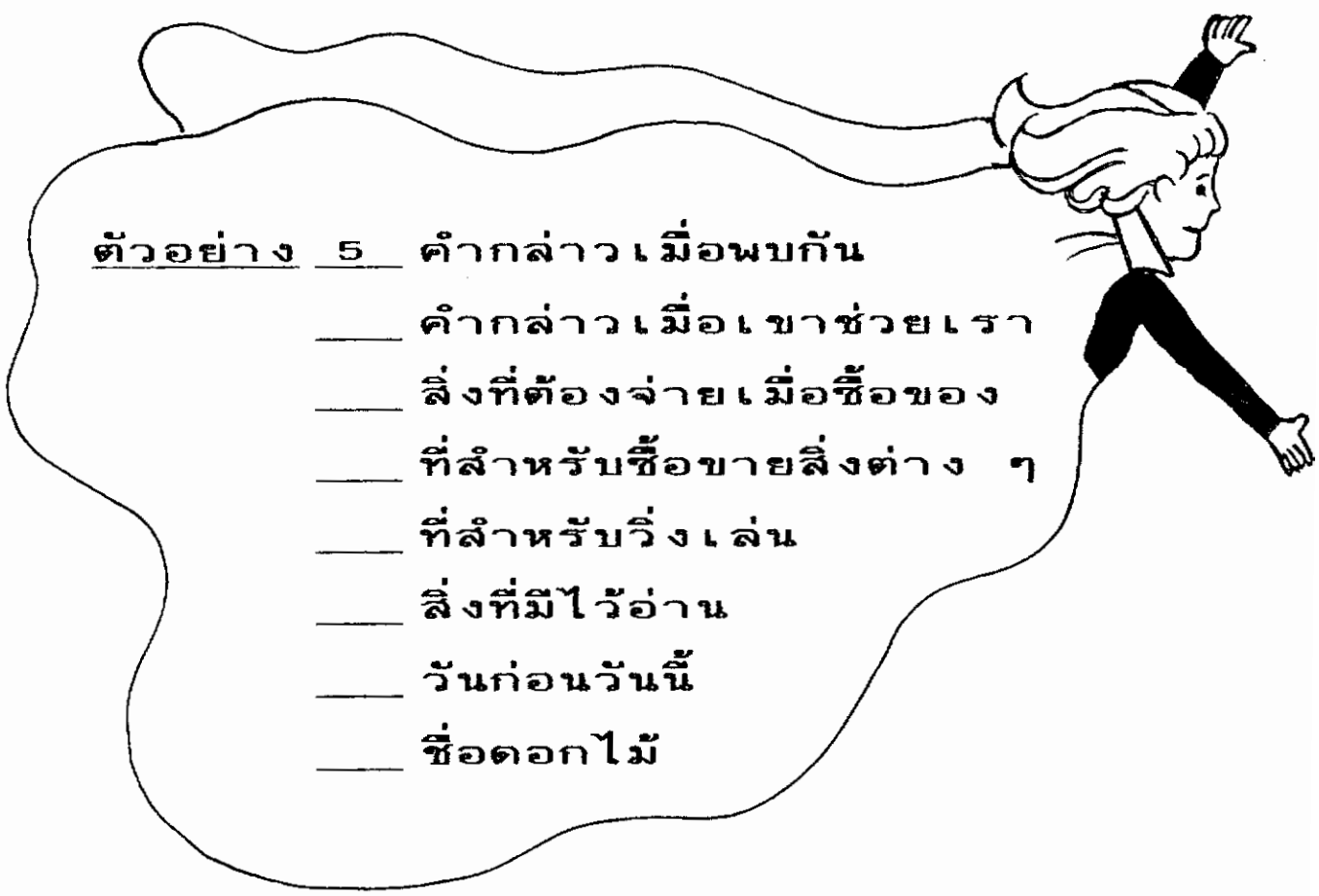

ตัวอย่าง 5 คำกล่าวเมื่อพบกัน
____ คำกล่าวเมื่อเขาช่วยเรา
____ สิ่งที่ต้องจ่ายเมื่อซื้อของ
____ ที่สำหรับซื้อขายสิ่งต่าง ๆ
____ ที่สำหรับวิ่งเล่น
____ สิ่งที่มีไว้อ่าน
____ วันก่อนวันนี้
____ ชื่อดอกไม้

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 10 : "ตารางผสมคำ"

แนวคิด

แบบฝึก "ตารางผสมคำ" เป็นแบบฝึกทางภาษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดหาคำมาใส่ในตารางผสมคำได้

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ตารางผสมคำ 2. กระดาษ

3. แบบฝึก "ตารางผสมคำ"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูติดตารางผสมคำบนกระดานดำ
- ให้นักเรียนช่วยกันคิดคำใส่ลงในตารางผสมคำ

ขั้นแฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึก "ตารางผสมคำ" พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด
- เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วระบายสีให้สวยงาม

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำที่ได้จากการผสมคำ
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ตารางผสมคำ" ของนักเรียน

แบบฝึก "ตารางผสมคำ"

ชื่อ_____ เลขที่_____

<u>คำชี้แจง</u> ไขปริศนาจากภาพจะได้คำที่อ่านได้ทั้งแนวตั้งและแนวนอน

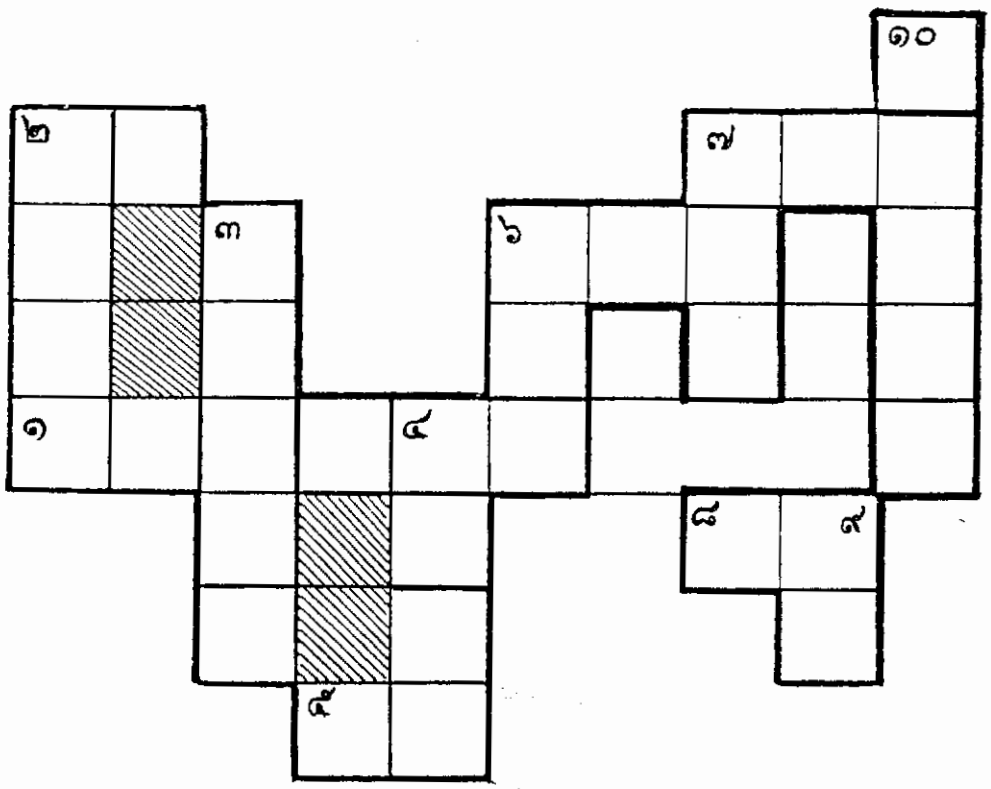

คำในแนวนอน

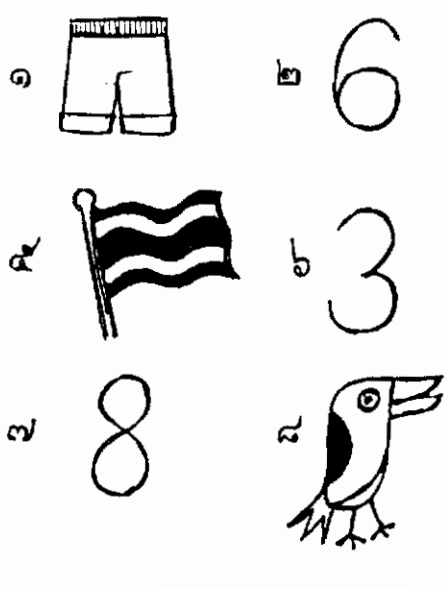

คำในแนวตั้ง

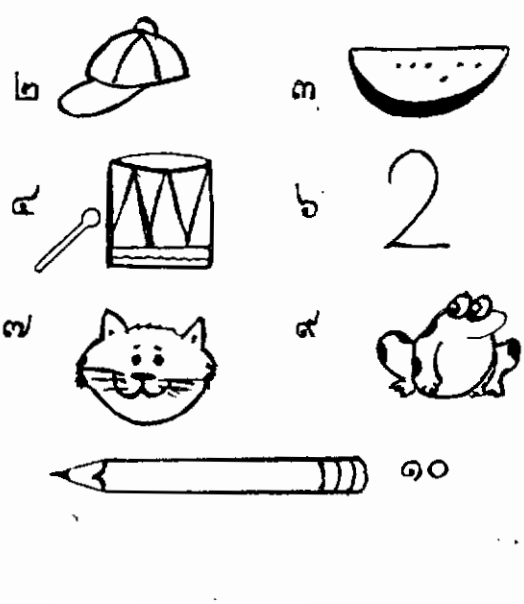

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 11 : "สร้างคำใหม่"

แนวคิด

นักเรียนรู้จักใช้ความคิดคล่อง และความคิดยืดหยุ่นในการสร้างคำใหม่ โดยใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จากคำที่กำหนดให้ได้

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างคำใหม่โดยใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จากคำที่กำหนดให้ได้

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ
2. สี
3. ภาพ
4. แบบฝึก "สร้างคำใหม่"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูติดภาพแว่นตา และบัตรคำ แว่นตา
- ให้นักเรียนช่วยกันแยกคำ "แว่นตา" ว่ามีพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์อะไรบ้าง
- ให้นักเรียนช่วยกันสร้างคำใหม่จากคำที่มีอยู่เดิม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนทำแบบฝึก "สร้างคำใหม่" พร้อมทั้งระบายสีภาพให้สวยงาม

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปคำที่สร้างขึ้นใหม่ว่ามีคำอะไรบ้าง

2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ประเมินผลจากผลงานแบบฝึก "สร้างคำใหม่" ของนักเรียน

แบบฝึก "สร้างคำใหม่"

ชื่อ_____ เลขที่_____

"_____

มาคิดสร้างคำใหม่จากคำที่มีอยู่เดิม
ให้มากที่สุด ดูตัวอย่างแล้วลองทำเอง

<u>ตัวอย่าง</u>

ดอกไม้

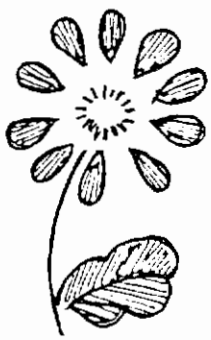

คำใหม่ คือ ตก อก ดม อม ก้ม อด กด มด กอด มอด ไอ้ ไต้ ไก ไอ

รองเท้า

คำใหม่ คือ .....
.....
.....
.....
.....
.....

เต่าทอง

คำใหม่ คือ .....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

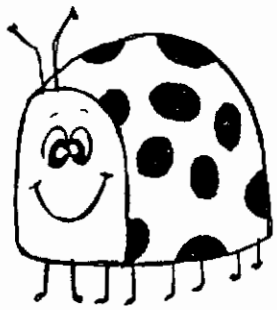

กลอง

คำใหม่ คือ .....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

,.....

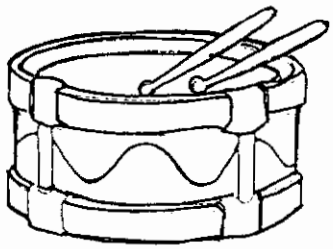

ช้อนส้อม

คำใหม่ คือ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สายสร้อย

คำใหม่ คือ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 12 : "เรียงคำ"

แนวคิด

เพื่อให้นักเรียนใช้ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น โดยการสร้างคำจากสิ่งที่กำหนดให้และการสลับที่

จุดประสงค์

นักเรียนจะสามารถสร้างคำใหม่โดยการสลับตำแหน่งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. แผ่นคำศัพท์
2. ตัวพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
3. แผนผังตัวอย่าง
4. รางวัล
5. แบบฝึก

วิธีปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน
- ครูแจกพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
- ให้นักเรียนช่วยกันเรียงคำจากพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เหล่านั้น กลุ่มใดเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

<u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u>

ครูแจกแบบฝึก "เรียงคำ" ใครทำเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำที่เรียงขึ้นใหม่
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "เรียงคำ" ของนักเรียน

แบบฝึก "เรียงคำ"

ชื่อ_____ เลขที่_____

1. <u>คำชี้แจง</u> เรียงส่วนต่าง ๆ ของคำเสียใหม่ แล้วเขียนลงในช่องว่าง

<u>ตัวอย่าง</u> <u>โทรศัพท์</u>

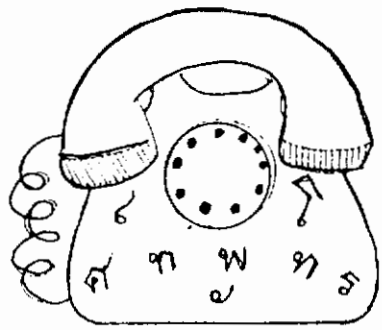

_____

_____

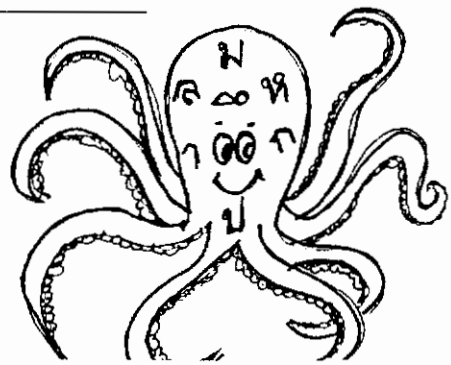

_____

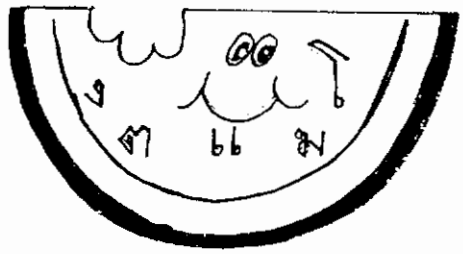

_____

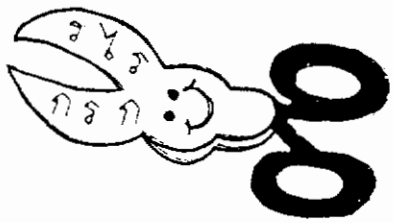

_____

2. <u>คำชี้แจง</u> อักษรเหล่านี้สลับที่กันอยู่ นักเรียนเรียบเรียงใหม่ให้ถูกต้อง

1. เ ร ส ก _____

2. ง ล า ส ร _____

3. ฆ า โ ษ ณ _____

4. อ เ ร ช า ก _____

5. เ ช ว า ย น _____

6. ห ร า ช ม า _____

7. บ เ ศ ท า ล _____

8. ง ษ ร ถ ก า _____

9. โ ต ข ว ล ห _____

10. ร า ย ด ห า ท _____

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 13 : "โลกอนาคต"

แนวคิด

แบบฝึก "โลกอนาคต" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการให้นักเรียนเสนอความคิดที่แปลกใหม่ได้อย่างอิสระในเชิงจินตนาการ

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ เขียนเรื่องราวตามจินตนาการได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ
2. ดินสอ
3. สีไม้หรือสีเทียน
4. รางวัล

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูอธิบายวิธีเขียนเรื่องให้นักเรียนฟัง โดยที่นักเรียนพยามสร้างจินตนาการเกี่ยวกับ "โลกอนาคต" ให้มากที่สุด

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึกโลกอนาคต
- ให้นักเรียนเขียนเรื่องตามจินตนาการให้สนุสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งวาดภาพ "โลกอนาคต" และระบายสีให้สวยงาม

<u>ขั้นสรุป</u>

- ให้นักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะของโลกอนาคต
- ครูแจกรางวัลให้นักเรียนที่ตั้งใจทำงาน

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึกโลกอนาคต ของนักเรียน

แบบฝึก "โลกอนาคต"

ชื่อ_____ เลขที่_____

<u>คำชี้แจง</u> คิดและวาดภาพโลกอนาคตให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่น แล้วลองเขียนเรื่อง "โลกอนาคต" ให้น่าสนใจที่สุด

โลกอนาคต

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 14 : "เติมให้เป็นคำใหม่"

แนวคิด

แบบฝึก "เติมให้เป็นคำใหม่" เป็นแบบฝึกเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความคิดริเริ่มเกี่ยวกับคำ

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักสร้างคำใหม่ โดยการหาคำมาเติมคำที่กำหนดให้

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ
2. แผนภูมิ
3. รางวัล
4. แบบฝึก

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน
- ครูแจกบัตรคำให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
- ให้นักเรียนแข่งกันประสมคำจากบัตรคำเหล่านั้น
- กลุ่มใดเสร็จก่อน เป็นผู้ชนะ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึกให้นักเรียนเป็นรายบุคคล
- ให้นักเรียนแข่งกันทำ ใครเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำใหม่ทั้งหมดว่ามีคำอะไรบ้าง

2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "เติมให้เป็นคำใหม่"

แบบฝึก "เติมให้เป็นคำใหม่"

ชื่อ_____ เลขที่_____

_____

<u>คำชี้แจง</u> เขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยคำที่กำหนดให้มาให้มากที่สุด

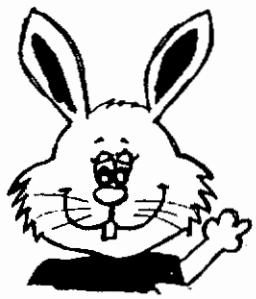

<u>ตัวอย่าง</u> <u>กระ</u>ต่าย

กระ ---> _____
_____
_____

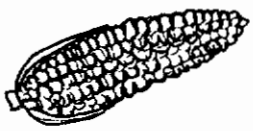

<u>ตัวอย่าง</u> <u>ข้าว</u>โพด

ข้าว ---> _____
_____
_____

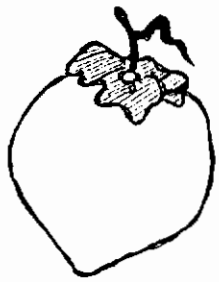

ตัวอย่าง มะพร้าว

มะ ---> _____

_____

_____

_____

ตัวอย่าง ตะปู

ตะ ---> _____

_____

_____

_____

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 15 : "อักษรภาพ"

แนวคิด

แบบฝึก "อักษรภาพ" เป็นแบบฝึกที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยการตีความหมายจากภาพออกมาเป็นตัวอักษร

จุดประสงค์

เพื่อฝึกการใช้จินตนาการตีความหมายจากภาพออกมาเป็นตัวอักษร

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ
2. สี
3. รางวัล
4. แบบฝึก

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน
- แจกบัตรคำ บัตรภาพ ให้นักเรียนกลุ่มละ 1 กล่อง
- ให้นักเรียนช่วยเรียงให้เป็นคำ กลุ่มใดเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

ครูแจกแบบฝึก "อักษรภาพ" ให้นักเรียนเป็นรายบุคคล ให้นักเรียนแข่งกันทำ ใครเสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำที่ได้จากอักษรภาพ ว่ามีอะไรบ้างไว้บนกระดาน

2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

2. ประเมินผลจากแบบฝึก "อักษรภาพ" ของนักเรียน

แบบฝึก "อักษรภาพ"

ชื่อ_____ เลขที่_____

1. <u>คำชี้แจง</u> หาคำตอบโดยนำอักษรขึ้นต้นของแต่ละภาพเขียนรวมกับสระ

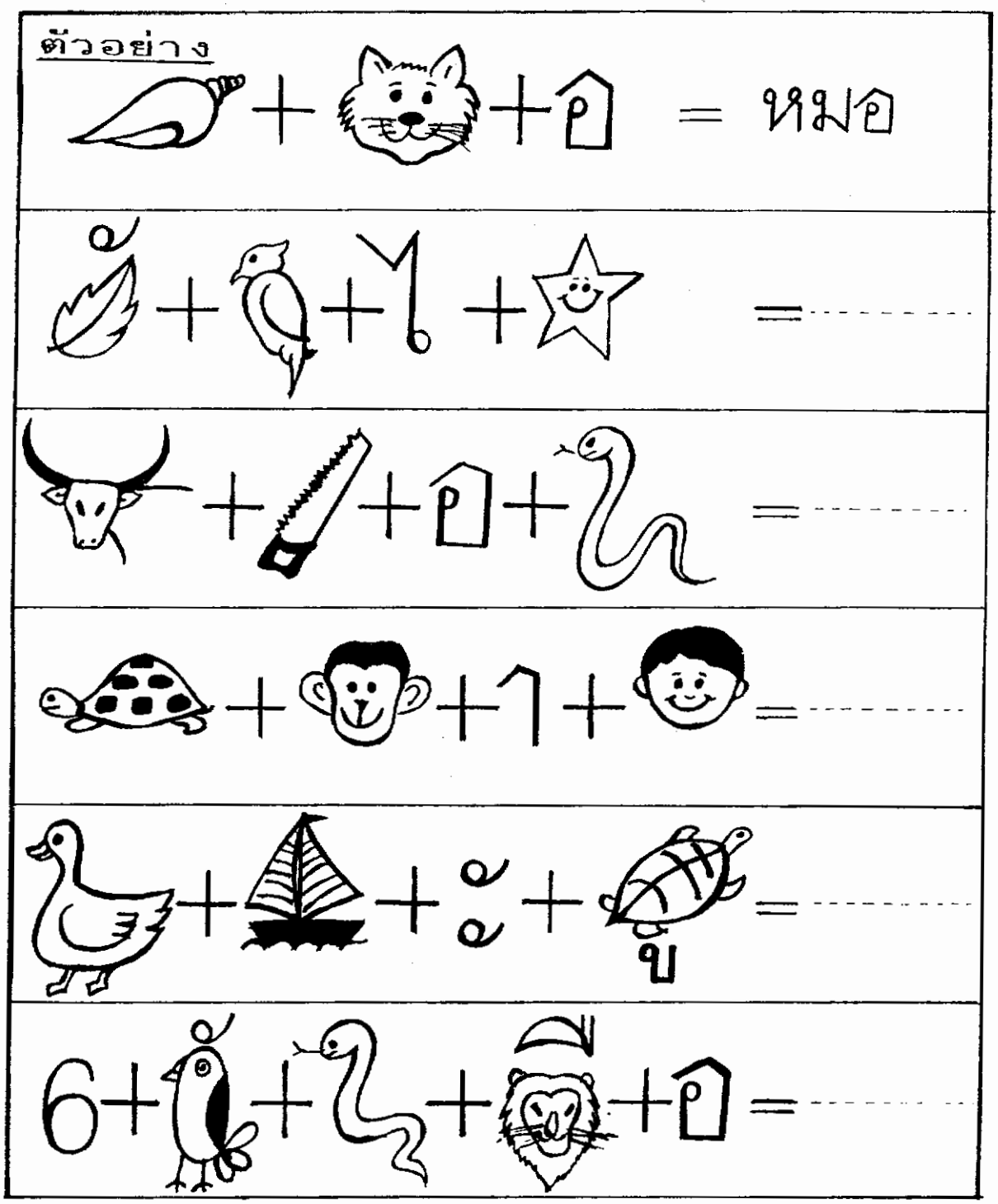

2. <u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนวาดภาพแล้วเขียนรวมกับสระ เพื่อให้ได้คำตอบตามที่กำหนด

<u>ตัวอย่าง</u> ผีเสื้อ = 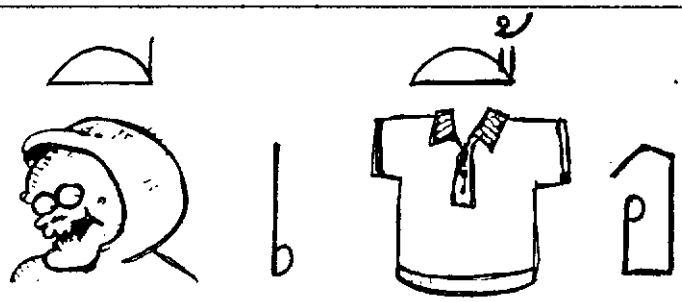
ปลาหมึก =
ถุงเท้า =
ยางลบ =
ตำรวจ =

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 16 : "เด็กสมองไว"

แนวคิด

แบบฝึก "เด็กสมองไว" เป็นแบบฝึกที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการให้นักเรียนช่วยกันเขียนคำต่าง ๆ จากภาพ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนคำต่าง ๆ จากภาพได้อย่างรวดเร็ว

2. เพื่อให้ผู้เรียนสนุกสนานในการค้นหาคำต่าง ๆ นำมาเขียน

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพต่าง ๆ

2. กระดาษ ดินสอ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 5 คน

- ครูนำภาพติดบนกระดาน และบอกนักเรียนแต่ละกลุ่มให้ช่วยกันเขียนคำจากภาพที่เห็นให้เร็วที่สุดและมากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้ (5 นาที)

- นักเรียนแต่ละกลุ่มจะเขียนคำต่างๆ ในกระดาษที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เมื่อหมดเวลาตามที่กำหนด ก็ให้นำผลงานมาติดที่กระดานหน้าห้อง เพื่อตรวจนับคะแนนกลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุด จะเป็นผู้ชนะการเขียนคำจากภาพนั้น ๆ

<u>ขั้นปฏิบัติกิจกรรม</u>

- ครูเปลี่ยนภาพใหม่ พร้อมกับคำถามที่ว่า "เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้ว นักเรียนนึกถึงอะไรบ้าง ตอบมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ (5 นาที)

- ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบของตนเอง

<u>ขั้นสรุป</u>

1. ให้นักเรียนรวบรวมคำที่ได้จากภาพ

2. ครูสรุปเพิ่มเติม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "เด็กสมองไว"

แบบฝึก "เด็กสมองไว"

ชื่อ_____ เลขที่_____

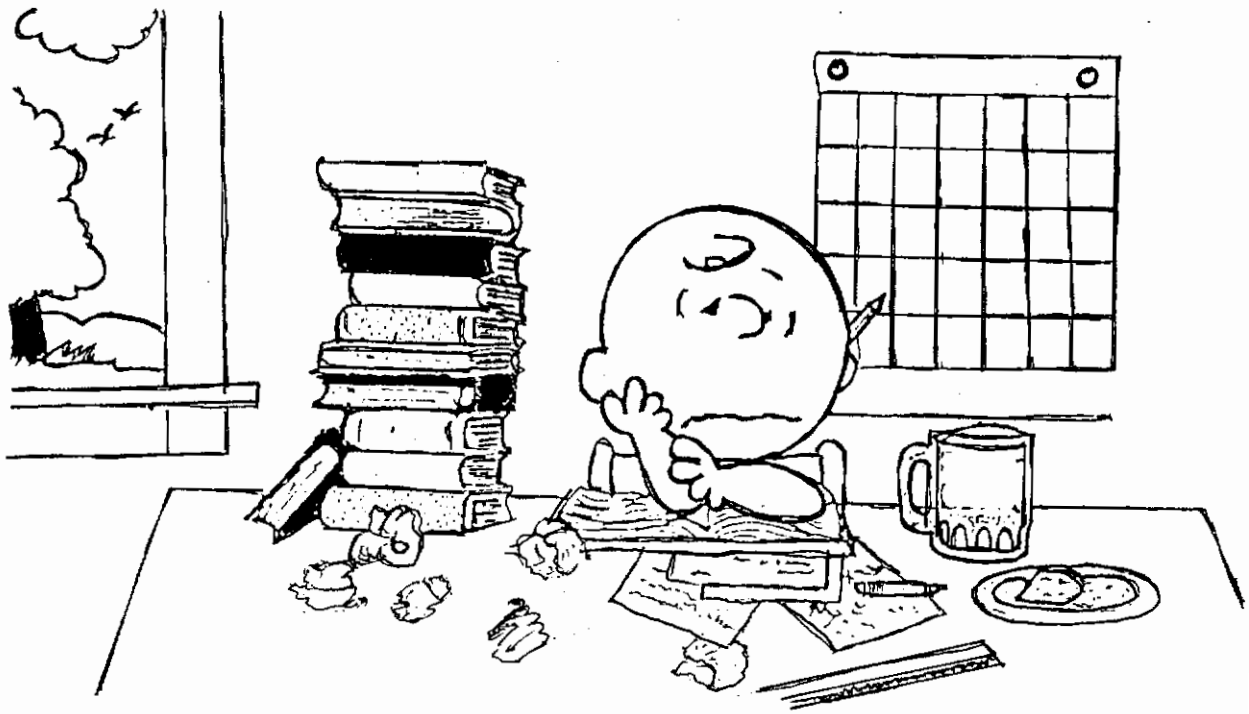

<u>คำชี้แจง</u> เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้ว นักเรียนนึกถึงอะไรบ้าง ตอบมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

<u>ตอบ</u> _____

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 17 : "ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง"

ขั้นนำ

การเขียนเป็นเรื่องราวจากประสบการณ์โดยแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน การเขียนจากจินตนาการ ในเหตุการณ์ปกติ และผิดธรรมดา ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์

แบบฝึก "ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง" เป็นแบบฝึกที่ช่วยพัฒนาการเขียนแบบสร้างสรรค์ ในรูปที่เป็นการเขียนเรื่อง

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพ
2. สี
3. รางวัล
4. แบบฝึก "ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง"

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูให้ดูภาพ
- ให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่ให้ดู

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึก "ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง"
- ให้นักเรียนแข่งกันทำ
- ใครเสร็จก่อนและทำได้ดีจะได้รางวัล

<u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่เป็นจินตนาการว่า การจินตนาการเป็นความคิดริเริ่มของแต่ละบุคคล

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง"

แบบฝึก "ต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง"

ชื่อ_____ เลขที่_____

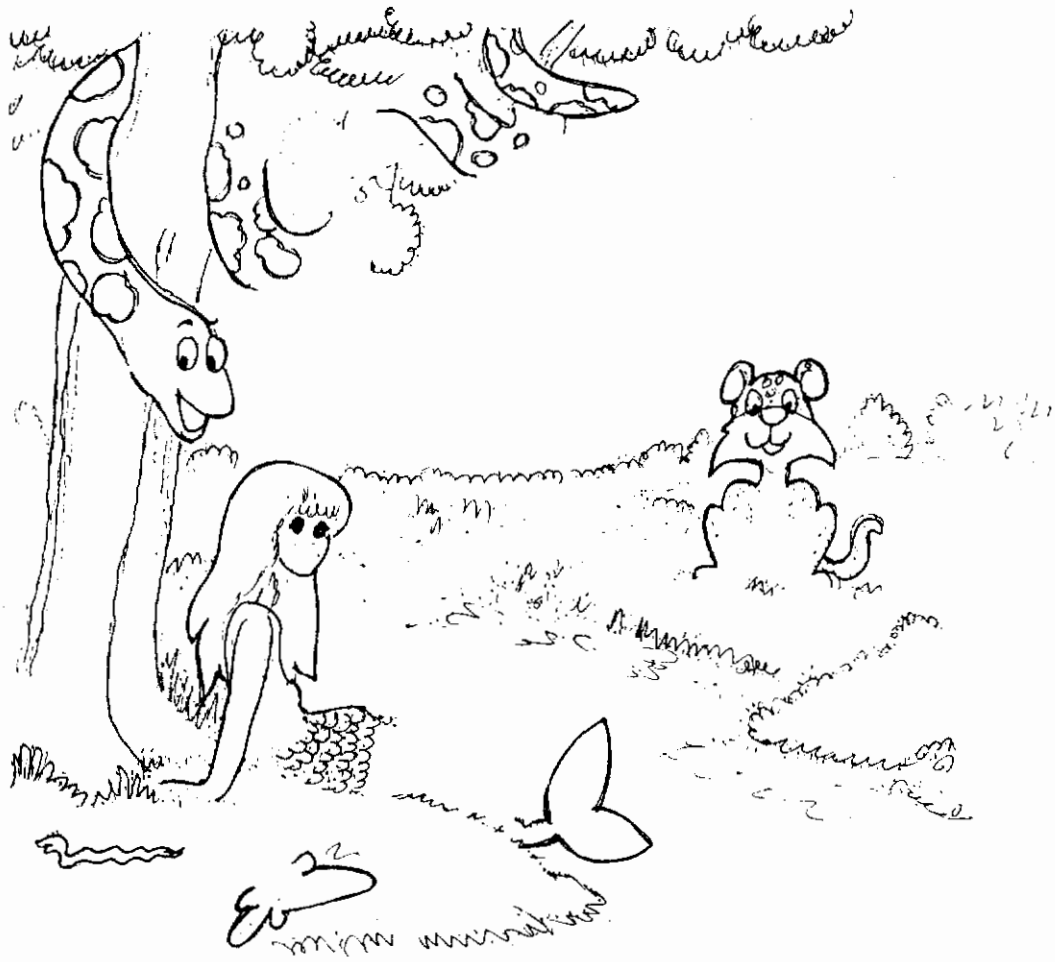

เรื่อง_____

แผนการสอนพร้อมแบบฝึก ชุดที่ 18 : "ซ่อนหา"

แนวคิด

การให้นักเรียนได้คิดจินตนาการจากภาพตัวละคร แล้วเขียนให้เป็นเรื่องราว จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์

แบบฝึก "ซ่อนหา" เป็นแบบฝึกเพื่อให้นักเรียนคิดจินตนาการจากภาพตัวละคร แล้วเขียนเป็นเรื่อง

ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 40 นาที (2 คาบ)

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพตัวละคร
2. สี
3. รางวัล
4. แบบฝึก

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- ครูให้นักเรียนดูภาพตัวละคร
- ให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องจากภาพตัวละคร
- ครูเขียนเป็นเรื่องจากที่นักเรียนเล่านั้นบนกระดาน

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

- ครูแจกแบบฝึก "ซ่อนหา"
- ให้นักเรียนแข่งกันทำ
- ใครเสร็จก่อนและเขียนเรื่องได้ดีเป็นผู้ชนะ

<u>ขั้นสรุป</u>

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระของกิจกรรม

<u>ขั้นประเมินผล</u>

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ซ่อนหา"

แบบฝึก "ซ่อนหา"

ชื่อ_____ เลขที่_____

สมาชิกบ้านชายทุ่งกำลังเล่นซ่อนหากัน นักเรียนช่วยพลอยหาหมูแดง ก้อง ประกอบ หนูนา และเจ้ามอให้พบด้วย

หมูแดง ก้อง ประกอบ หนูนา เจ้ามอ

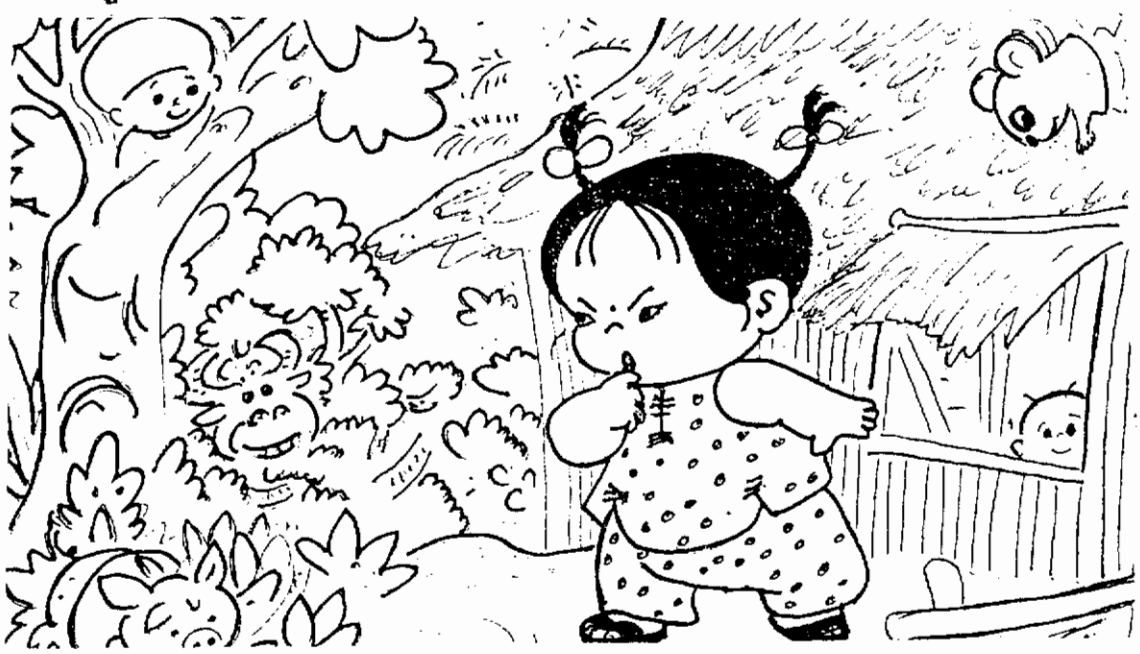

เรื่อง_____

ภาคผนวก ง

รายนามอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ

1. รศ.กรรณิการ์ พวงเกษม	อาจารย์ประจำแผนกวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รศ.นิภา ศรีไพโรจน์	อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. รศ.ดร.อารี พันธ์มณี	อาจารย์ประจำภาควิชการแนะแนวและจิตวิทยา การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. รศ.วัญญา วิศาลาภรณ์	อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. อาจารย์นัยนา คณานุรักษ์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางจิรฐา ชิตประสงค์

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 61/4 ถนนสุขุมวิท 26 แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2513 มัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

พ.ศ.2517 ค.บ. (การประถมศึกษา)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2537 กศ.ม. (การประถมศึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การหาประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บทคัดย่อ

ของ

จิรฐา ชิตประสงค์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

มกราคม 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้าง และหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เลือกมาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากนักเรียนจำนวน 240 คน การทดลองแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ทดลองกับนักเรียน 1 คน แล้วนำแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ไปแก้ไขและปรับปรุงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ทดลองกับกลุ่มเล็ก จำนวนนักเรียน 10 คน แล้วนำแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ไปแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 3 ทดลองกับนักเรียนจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพสูงเชื่อถือได้

AN ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF A WORKBOOK ON CREATIVE WRITING FOR PRATOM SUKSA THREE STUDENTS AT THE DEMONSTRATION SCHOOL OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY PRASARNMITR.

AN ABSTRACT

BY

JIRATHA CHITPRASONK

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Primary Education

at Srinakharinwirot University

January 1995

The purpose of this study was to construct and find out the effectiveness of a workbook on creative writing.

The samples were 30 pupils chosen by using the simple random sampling from the third grade of Srinakharinwirot University Demonstration School Prasarnmitr, Bangkok. The workbook on creative writing was tried out and modified in three steps as follows : One-to-one testing, small group testing and field-testing. For the field testing, the workbook was given to 30 pupils and the effectiveness of the workbook was analysed.

The results revealed that there was significant difference at the level of .01. This showed that the workbook on creative writing was highly efficient.